

BOSNA I HERCEGOVINA

**EKONOMSKI I FISKALNI PROGRAM
za 2014. godinu**

Sarajevo, januar/siječanj 2014. godine

Sadržaj

1.	SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE	1
2.	EKONOMSKA PREDVIĐANJA	2
2.1	NEDAVNA EKONOMSKA DOGAĐANJA	2
2.2	SREDNJOROČNI MAKROEKONOMSKI SCENARIO	2
3.	BILANS I DUG ŠIRE VLADE	16
3.1	STRATEGIJA POLITIKA I SREDNJOROČNI CILJEVI	16
3.2	IMPLEMENTACIJA BUDŽETA U 2013. GODINI.....	19
3.3	SREDNJOROČNI IZGLEDI BUDŽETA	23
3.4	NIVO ZADUŽENOSTI I RAZVOJ DOGAĐAJA	29
3.5	ODRŽIVOST JAVNIH FINANSIJA	39
3.6	KVALITET JAVNIH FINANSIJA I INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA	42
4	CILJEVI STRUKTURALNE REFORME.....	46
4.1	PREPREKE ZA RAST I PLAN STRUKTURNIH REFORMI	46
4.2	KLUČNE OBLASTI STRUKTURALNE REFORME.....	47
4.2.1	<i>Reforme vezane za poslovni ambijent</i>	<i>47</i>
4.2.2	<i>Poreske reforme</i>	<i>48</i>
4.2.3	<i>Tržište proizvoda i kapitala</i>	<i>51</i>
4.2.4	<i>Tržište rada</i>	<i>58</i>
4.2.5	<i>Administrativne reforme</i>	<i>61</i>
4.2.6	<i>Dodatne oblasti reforme</i>	<i>62</i>
5	PRILOZI.....	67

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

Slijedeći zahtjev Europske komisije iz 2013. godine, nadležne institucije u BiH pripremile su Ekonomski i fiskalni program za 2014. godinu (EFP 2014). Ovogodišnji program je osmi po redu koji se dostavlja Europskoj komisiji, ali ujedno peti nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u junu 2008. godine i stupanja na snagu Privremenog sporazuma. Ekonomsko-fiskalni program smatra se pripremom za Predpristupni ekonomski program (PEP), koji je obavezan dokument za zemlje kandidatkinje za članstvo u EU, a posebno kao priprema za revidiranu Lisabonsku strategiju i za Program konvergencije po ućlanjivanju.

Jednako kao i prethodnih godina, EFP 2014 izrađen je po posebnoj metodologiji, koju je dostavila Europska komisija, a radi lakše uporedivosti sa drugim zemljama. Pošto se kao osnova uzima prethodno dostavljeni dokument, nije bilo potrebe za detaljnim opisom politika koje su nepromijenjene od prošlogodišnjeg Ekonomsko - fiskalnog programa. Ipak, ishodi će biti uporedivi sa predviđenim trendovima i ciljevima, s tim da će se neočekivana ekonomska događanja i promjene politika objasniti.

Aktivnosti izrade Ekonomsko-fiskalnog programa za 2014. godinu, u skladu sa svojim nadležnostima, koordinirala je Direkcija za ekonomsko planiranje. Program je izrađen na osnovu priloga koje su dostavile nadležne institucije, a razmatran je na sastanku sa predstavnicima nadležnih institucija i entitetskim koordinatorima. U izradi ovog dokumenta su sudjelovali predstavnici - eksperti ministarstava Vijeća ministara BiH, eksperti entitetskih ministarstava i Distrikta Brčko, Direkcije za ekonomsko planiranje i Direkcije za europske intgracije. Konačno, Ekonomsko-fiskalni program za 2014. godinu usvojilo je Vijeće ministara BiH, na 80. sjednici održanoj 22.01.2014. godine.

2. EKONOMSKA PREDVIĐANJA

2.1 Nedavna ekonomska događanja

Nakon realnog pada (od 0,9%) u 2012., BiH ekonomija je ostvarila skroman realni rast u prva tri tromjesečja 2013 godine. Rast je bio najizraženiji u prvom kvartalu prije svega nošen snažnim rastom izvoza i industrijske proizvodnje. Oporavak proizvodnje električne energije nakon problema u prethodnoj godini je imao ključnu ulogu. U isto vrijeme, finalna potrošnja bilježi tek neznatan rast praćen skromnim rastom investicija nošenog javnim radovima. Na žalost, potom je uslijedilo postepeno usporavanje u drugom, a posebno trećem tromjesečju. To je rezultat sve slabijeg rasta robnog izvoza i industrijske proizvodnje, te sve izraženijeg slabljenja domaće tražnje.

Nominalni rast robnog izvoza u trećem tromjesečju je iznosio tek 3,7% (g/g) što je upola niža stopa u odnosu na drugi kvartal. Time je devetomjesečni rast izvoza usporen za 1,7 procentnih poena u odnosu na polugodište. U isto vrijeme, visok industrijski rast u prvom polugodištu je bio rezultat ne samo šestomjesečnog oporavka proizvodnje započetog krajem 2012. nego i niske osnovice iz prethodne godine uzrokovane naglim padom u prvom kvartalu. Na žalost, nakon što je u aprilu dostignuta rekordna proizvodnja u posljednjih nekoliko godina, došlo je do tromjesečnog pada industrijske proizvodnje je u periodu maj-juli koji je nakratko zaustavljen tek u avgustu 2013 (rast od 1,5% u odnosu na juli). Na žalost u septembru industrijska proizvodnja ponovo bilježi blagi pad (0,2% m/m) tako da je treći kvartal obilježila industrijska stagnacija. Time je industrijski rast usporen sa stope od 7% u prvom polugodištu na 6,2% u prvih devet mjeseci 2013 godine. Spriječavanje daljnjeg slabljenja rasta industrije u četvrtom tromjesečju bi moglo biti još izazovnije obzirom na znatno veću osnovicu od novembra 2012 kada je počeo industrijski oporavak.

Javni radovi su bili glavni izvor rasta investicija u 2013 godini i to uprkos padu privatnih investicija. Aktiviranje ranije odobrenih sredstava, te potpisivanje "Stand by" aranžmana sa MMF-om su otvorili vrata povoljnom inostranom kreditiranju (od strane međunarodnih institucionalnih kreditora) izgradnje cestovne infrastrukture prije svega u FBiH čime je više nego neutralisan pad privatnih investicija. Ipak, rast investicija u 2013 postepeno slabi na što ukazuje sve intenzivniji pad uvoza kapitalnih dobara, te postepeno slabljenje rasta građevinskih radova. Četvrti kvartal bi mogao donijeti nastavak glavnih trendova u ekonomiji tako da se na kraju 2013 godine očekuje skroman ekonomski rast od 1,5%.

2.2 Srednjoročni makroekonomski scenario

Rast 2014

Očekivani ekonomski rast Euro zone i nekih od važnijih ekonomskih partnera iz bližeg okruženja bi trebali biti glavni nosioci jačanja BiH ekonomskog rasta u 2014 godini. Ovo bi trebalo i više nego iskompenzirati odsustvo snažnog doprinosa rastu od strane proizvodnje i izvoza električne energije iz 2013 kada je došlo do normalizacije sistema nakon velikih problema u prethodnoj godini. Nakon blagog pada u 2013, očekuje se skroman realni rast Euro zone od 1,1%. Pri tome, u Njemačkoj i Austriji se očekuje rast od 1,6-1,7% što je 3-4 puta više u odnosu na 2013. U isto vrijeme, Italija bi nakon pada od 1,8% u 2013. trebala zabilježiti skroman rast od 0,7%, dok bi realni pad u Hrvatskoj od 0,7% iz 2013 mogao biti pretvoren u blagi rast (od 0,5%) naredne godine. Od važnijih zemalja iz okruženja Slovenija je jedina zemlja koja bi trebala zadržati negativan ekonomski rast (1%) u 2014, koji bi istina trebao biti manje nego upola niži u odnosu na 2013.

Sve ovo bi trebalo dovesti do jačanja izvoza i industrijske proizvodnje čime bi višegodišnji negativan trend broja zaposlenih mogao biti konačno zaustavljen. Pored toga, ekonomski rast u

okruženju bi mogao poboljšati trendove kako tekućih tako i kapitalnih novčanih priliva iz inostranstva. Očekuje se da bi pomenuti faktori trebali dovesti do realnog jačanja ekonomskog rasta u 2014 koji bi mogao iznositi 2,3%. Ovaj još uvijek prilično skroman rast bi trebao prije svega biti nošen rastom izvoza, te postepenim jačanjem privatne potrošnje i investicija. S druge strane, jačanje domaće tražnje bi trebalo dovesti do povećanja rasta uvoza, te skromnog realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 0,6%.

Rast 2015-2016

Daljnje postepeno jačanje očekivanog rasta u Euro zoni i neposrednom okruženju bi trebalo dovesti do daljnjeg takođe postepenog jačanja BiH ekonomskog rasta koji bi u 2015 trebao iznositi 2,8%, odnosno 3,5% 2016 godine. Slično kao i u 2014., poboljšanje situacije u okruženju bi trebalo donijeti veću izvoznju tražnju i jačanje inostranih priliva novca. To bi trebalo dovesti do postepenog jačanja BiH ekonomskog rasta prije svega kroz daljnje jačanje izvoza, te privatne potrošnje i investicija, uz sve intenzivnije povećanje vanjskotrgovinskog deficita. Obzirom da glavne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta dolaze iz vanjskog sektora, tu se upravo nalaze i glavni rizici njihovog ostvarenja. Naime, slabiji ekonomski rast u okruženju ili eventualne recesije u budućnosti bi mogli ponovo značajno ugroziti BiH ekonomski rast.

Industrijska proizvodnja u BiH za 2013. godinu

Kretanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini određeno je uzajamnim djelovanjem domaće i izvozne tražnje. Promjene domaće tražnje su manje značajne i odražavaju se ponajviše kroz električnu energiju i rudarstvo, te veoma mali dio prerađivačke industrije. S druge strane, BiH prerađivačka industrija u velikoj mjeri je izvožno orjentisana tako da izvozna tražnja ima primarnu ulogu i praktično u potpunosti određuje trend kretanja industrijske proizvodnje u BiH. To se najbolje vidjelo tokom 2012.godine kada je pad privredne aktivnosti na izvoznim tržištima-(EU i CEFTA) rezultirao godišnjim smanjenjem fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH od 4,1%.¹ Međutim kratkoročni pokazatelji za 2013. godinu su nešto povoljniji i ukazuju na blago poboljšanje bh. industrijske proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu koje nije praćeno povećanjem broja zaposlenih. Prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2013. godine BiH je zabilježila kalendarski prilagođen rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj umjereni rast ostvaren je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvozne tražnje u prvoj polovini tekuće godine. Najzačasniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje ostvaren je u prerađivačkoj industriji i sektoru za proizvodnju električne energije koji su u odnosu na prethodnu godinu ostvarili povećanje proizvodnje od preko 8%. Ovdje je posebno potrebno istaći pozitivne rezultate u sektoru za proizvodnju električne energije koji su ostvareni zahvaljujući veoma povoljnoj hidrološkoj situaciji i izrazito visokom nivou proizvodnje u hidroelektranama.

S druge strane, sektor rudarstva tokom cijele godine bilježi nešto niži nivo proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu i u periodu januar-septembar 2013. godine ostvario je pad proizvodnje od oko 8%.² Međutim, iako je BiH u navedenom periodu ostvarila solidan rast industrijske proizvodnje potrebno je istaći da je rast uglavnom bio rezultat pozitivnih dešavanja u prvoj polovini 2013. godine. Naime, u posljednjih nekoliko mjeseci evidentno je da industrijska proizvodnja u BiH

¹ Agencija za Statistiku BiH, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2012. godine“, Sarajevo, 25.01.2013.godine.

² Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, korigovano izdanje „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2013. godine-prethodni podaci“, 01.11.2013. godine.

izgubila momentum sa početka godine. S druge strane posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN³-a i preliminarni podaci EUROSTAT-a o industrijskoj proizvodnji za 2013. godinu ukazuju na djelimično poboljšanje poslovne aktivnosti u pojedinim zemljama EU što bi moglo predstavljati pozitivan signal za domaću privredu.⁴Tako je industrijska proizvodnja u EU28 prema preliminarnim podacima Eurostata za august 2013. godine povećana za 0,5% u odnosu na juli, a ohrabruje i činjenica da je Njemačka kao glavni trgovinski partner BiH u istom vremenskom periodu ostvarila rast industrijske proizvodnje od 1,8%.⁵Ovo poboljšanje u EU trebalo bi imati pozitivan utjecaj kako na sve države regiona tako i na Bosnu i Hercegovinu.Pod pretpostavkom da se poboljšanje koje je prisutno u međunarodnom ekonomskom okruženju nastavi, projekcija DEP-a je da bi BiH na kraju 2013. godine mogla ostvariti rast industrijske proizvodnje od oko 3% u odnosu na prethodnu godinu.⁶

Pretpostavke industrijske proizvodnje za 2014. godinu

Prema prognozama relevantnih međunarodnih institucija tokom 2014. godine očekuje se da osjetniji oporavak svjetske ekonomije a posebno se to odnosi na ekonomije zemalja EU čiji oporavak u velikoj mjeri zaostaje za ekonomijama zemalja u razvoju, te glavnim konkurentima SAD i Kinom. Oporavak svih sektora EU ekonomije pozitivno će se odraziti na oporavak zemalja regiona i Bosne i Hercegovine. Poboljšanje izvozne tražnje rezultirat će povećanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se prema projekcijama DEP-a očekuje godišnji rast proizvodnje od oko 4,5%.

Industrijske grane koje imaju visoko učešće u strukturi prerađivačke industrije u BiH i uglavnom su izvezno orjentirane (metalna industrija, drvna industrija i proizvodnja namještaja, hemijska i naftna industrija) trebale bi iskoristiti svoj izvozni potencijal tokom 2014. godine. S druge strane očekivani investicioni ciklus u infrastrukturu tokom 2014. godine trebao bi rezultirati osjetnijim povećanjem proizvodnje u onim industrijskim granama koje su determinisane domaćom tražnjom (proizvodnja građevinskog materijala i metalnih proizvoda).

Pored toga očekuje se poboljšanje proizvodnje u BiH prehrambenoj industriji koja ima učešće od preko 10% u ukupnoj industrijskoj proizvodnji i posejeduje veliki razvojni potencijal. Tokom 2014. godine očekuje se da bi energetska sektor koji uključuje rudnike i sektor za proizvodnju električne energije trebao ostvariti povećanje proizvodnje od oko 5% i na taj način dodatno poboljšati ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za period 2015-2016. godine.

Obzirom da se potpuni oporavak većine industrija u EU očekuje u periodu 2015-2016. godina, izvjesno je očekivati da će ova dešavanja omogućiti i potpuni oporavak industrijske proizvodnje u BiH. U ovom periodu očekuje se potpuna konsolidacija EU tržišta, oporavak privatne potrošnje, prevazilaženje problema oko finansiranja preduzeća i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene između zemalja EU što će se pozitivno odraziti na kompletan region pa u konačnici i na BiH.Veća iskorištenost kapaciteta i povećanje broja zaposlenih rezultirat će povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji BiH na nivo predkriznog perioda kada je BiH ostvarivala rekordne stope rasta u regionu. Nastavak investicionih ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala

³European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, “European Economic Forecast”, Autumn 2013.

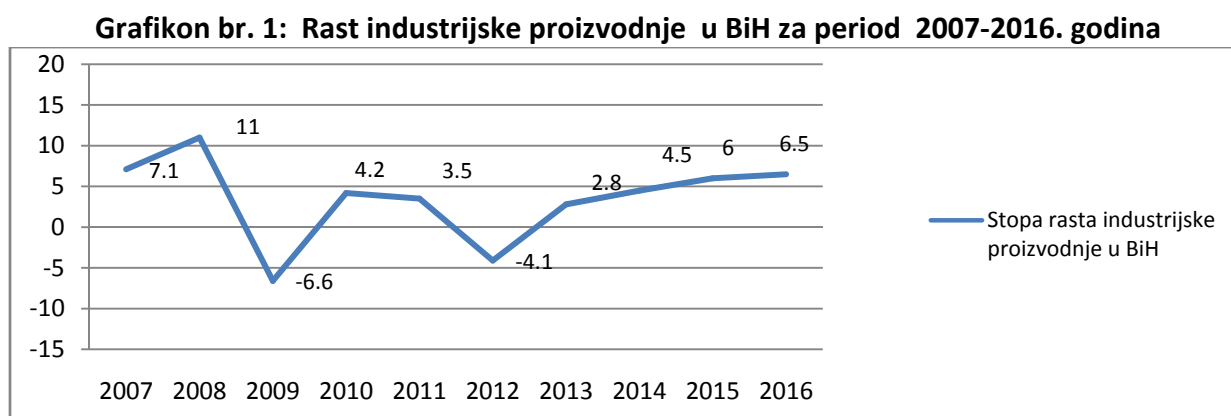
⁴European Commission, Directorate –General for Enterprise and Industry, „Monthly note on industrial policy indicators and analysis“, June 2013.

⁵Eurostat, „stope rasta industrijske proizvodnje za august 2013. godine“.

⁶Projekcija DEP- a, novembar 2013. godine.

značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo.

Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Značajan doprinos poboljšanju industrijske proizvodnje u BiH i jačanju njene konkurentske pozicije trebale bi dati i konkretne mjere entiteskih vlada koje su sadržane u sektorskim strateškim dokumentima.⁷ Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem BiH industrijske proizvodnje od preko 6% u odnosu na prethodnu godinu.

Izvor: BHAS*⁸ i Projekcije DEP-a, novembar 2013. godine

Rizici

Potencijalni rizik za navedenu situaciju pretstavlja neizvjesnost i još uvijek nesiguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Visok nivo integracije sa zemljama EU i regiona kroz trgovinske i finasijske tokove praktički određuje kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Eventualno pogoršanje situacije na EU tržištu posebno u slučaju zemalja koje su glavni trgovinski partneri BiH pretstavlja najveći rizik po oporavak industrijske proizvodnje u BiH.

Tržište rada u 2013. godini

Usporen oporavak svjetske i bh. ekonomije tokom 2013. godine nije bio dovoljan za poboljšanje aktivnosti na tržištu rada. U BiH je ponovo registrovano povećanje broja nezaposlenih lica (2% g/g), a administrativna stopa nezaposlenosti iznosi 44,6%.⁹ U periodu I-VIII 2013. godine broj zaposlenih u BiH je smanjen za 0,4% g/g prvenstveno u privatnom sektoru zbog nezadovoljavajuće poslovne aktivnosti bh. preduzeća. Rast broja zaposlenih lica u javnom sektoru u posmatranom periodu (1,6%) djelimično je ublažio ukupno smanjenje broja zaposlenih u BiH. Najveći broj otpuštenih lica je u djelatnostima građevinarstva odnosno u oblasti usluga. Prosječna neto plata u BiH u periodu I-VIII 2013. godine je iznosila 825 KM i nominalno je ostala gotovo nepromijenjena u odnosu na isti period 2012. godine, ali je realno ipak smanjena zahvaljujući rastu cijena u BiH. Smanjenje prosječne neto plate registrovano je ne samo u privatnom sektoru (građevinarstvo, poslovanje

⁷ Za pregled planiranih mjera pogledati:

- Federacija Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, "Akcioni plan za realizaciju projekata Razvoj industrijske politike u FBiH", Mostar, juni 2011. god.
- Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS, "Sektorska strategija razvoja industrije RS", Banja Luka 2009. god.

⁸ U grafikonu prikazani su zvanični podaci BHAS-a koje DEP koristi u izradi svojih analiza na temelju potpisanog protokola o međusobnojrazmjeni podataka.

⁹ Podaci se odnose na period I-VIII 2013. godine.

nekretninama, stručne naučne i tehničke oblasti itd.) nego i javnom sektoru uslijed budžetskih restrikcija. Prosječna penzija u BiH u periodu I-X 2013. godine je realno manja za 0,4% g/g i iznosi 336 KM.¹⁰ Sve navedeno ukazuje na oslabljenu kupovnu moć bh. građana.

Tržište rada projekcije 2014.-2016.

Postepeni oporavak svjetske ekonomije u **2014. godini** bi mogao uticati na prekid negativnih dešavanja na tržištu rada. U EU se očekuje pozitivan ekonomski rast što bi doprinijelo povećanju broja zaposlenih lica odnosno smanjenju stope nezaposlenosti.¹¹ U BiH se takođe predviđa rast BDP-a¹², praćen porastom obima vanjske trgovine i investicija. Na bh. tržištu rada se ne mogu desiti veliki pozitivni pomaci, ali bi se uz navedeni ekonomski rast mogla ostvariti bolja dešavanja u odnosu na 2013. godinu. U 2014. godini se očekuje postepeni prestanak smanjenja broja zaposlenih lica u BiH, posebno u djelatnostima usluga (koje su u 2013. godini najviše otpuštale zaposlena lica), dok bi broj zaposlenih u javnom sektoru zadržao skromnu stopu rasta (zbog važećih budžetskih restrikcija). Povoljnija poslovna klima bi pozitivno uticala na zarade zaposlenih u BiH koje bi trebale biti nešto više u odnosu na 2013. godinu. Analogno spomenutom, ukupan broj zaposlenih u BiH bi se mogao uvećati za 0,5% g/g, a prosječna neto plata za 1,2% g/g.

Snažniji ekonomski rast u EU i BiH se predviđa u **2015. i 2016. godini** što bi trebalo imati pozitivne implikacije na tržište rada. Jačanje izvoza i investicija bi otvorilo mogućnost za upošljavanje i kreiranje novih radnih mjesta. Sve navedeno bi trebalo doprinijeti poboljšanju poslovnog ambijenta odnosno aktivnosti bh. preduzeća. U domenu privatnog sektora, očekuje se povećanje broja zaposlenih u svim oblastima (naročito u djelatnostima građevinarstva, industrije i trgovine koje su bile najviše determinisane negativnim dešavanjima u domenu zapošljavanja). Broj zaposlenih u javnom sektoru bi se takođe nastavio uvećavati, ali sporije u odnosu na privatni sektor. Na osnovu toga, može se očekivati povećanje broja zaposlenih u BiH (1,4% u 2015. godini, odnosno 2,2% u 2016. godini). Procjenjuje se da bi prosječna neto plata u BiH u nominalnom iznosu u 2015. godini mogla biti veća za 2,1% g/g odnosno 2,7% u 2016. godini.

Rizici

- Ukoliko bi ekonomski rast u BiH bio niži u odnosu na predviđeni, to bi negativno uticalo na zapošljavanje novih lica ali i nivo zarada.
- Poboljšanje poslovnog ambijenta u BiH (kao i u EU) može se odvijati sporije od pretpostavljenog i uticati na višak ponude u odnosu na potražnju za radnom snagom.

Cijene u 2013. godini

U BiH je u periodu I-IX 2013. godine zabilježen skroman rast cijena (0,3% g/g). Niže cijene nafte i gasa na svjetskom tržištu su značajno determinisale rast cijena. Skroman rast cijena u kategorijama stanovanja, vodosnabdijevanja, el. energije, plina i dr. energenata, hrane i bezalkoholnih pića, ali i smanjenje cijena u kategorijama odjeće i obuće¹³, transporta i zdravstva su najviše doprinijeli kretanju opšteg nivoa cijena u BiH. Cijene nafte na svjetskom tržištu su smanjene¹⁴ u periodu I-IX

¹⁰ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta u ukupnom broju penzionera.

¹¹ Izvor: Projekcije Evropske Komisije, Autum 2013.

¹² DEP projekcije.

¹³ Zbog promjene metodologije (u skladu sa preporukama MMF-a) direktno su korigovani podaci u kategoriji „Odjeća i obuća“ te indirektno (kroz ponder) ukupan CPI indeks kada je u pitanju godišnja stopa promjene. Ove korekcije su izvršene s ciljem relnijeg prikaza promjena nivoa cijena na koje je uticala promjena metodologije. Izvor: BHAS.

¹⁴ Izvor: MMF baza podataka.

2013. godine, što se odrazilo na domaće cijene nafte koje su takođe smanjene (2,6% g/g). Posmatrajući cijene hrane u BiH uočava se da su u prvoj polovini 2013. godine u prosjeku bile veće, dok su u trećem kvartalu registrovane nešto niže cijene. U periodu I-IX 2013. godine nije bilo poskupljenja cijena komunalija (električna energija i gas), izuzev cijena vode. Jedina kategorija sa značajnim rastom cijena je alkohol i duvan. Zbog poskupljenja duvanskih proizvoda (januar 2013. godine), uslijed usklađivanja akciza na cigarete sa EU legislativom, cijene u spomenutoj kategoriji su uvećane za 6,4% g/g u posmatranom periodu. Imajući u vidu sve navedeno, u BiH do kraja 2013. godine možemo očekivati skroman rast cijena.

Cijene projekcije 2014.-2016.

Projekcije cijena u **2014. godini** su determinisane pretpostavkama o stabilnim cijenama svjetskih energenata kao i cijenama domaćih komponenti (komunalije, komunikacije, akcize i sl.) koje značajno determinišu bh. cijene. Prema projekcijama EK, Evropske Centralne banke kao i MMF-u cijene osnovnih energenata na svjetskom tržištu ne bi se trebale uvećavati.¹⁵ U istom periodu pretpostavljene cijene hrane na svjetskom tržištu bi trebale biti niže u odnosu na prethodnu godinu.¹⁶ Međutim, treba naglasiti da bh. cijene ne prate u potpunosti kretanje svjetskih cijena, pa se ne može očekivati da cijene nafte, gasa i hrane u BiH imaju isti inercitet promjene. Pošto trenutno ne postoje zvanične odluke o eventualnim poskupljenjima komunalija¹⁷, treba imati u vidu nastavak uvećanja akciza na cigarete (usklađivanje sa EU legislativom), pa se u BiH u 2014. godini može očekivati rast cijena od 1,5%.

Slično kretanje cijena se očekuje i u periodu **2015.-2016. godine**, odnosno rast cijena u BiH bi mogao iznositi 1,6% odnosno 1,5% respektivno. Prilikom izrade projekcija za pomenute godine takođe je uzeto u obzir da se cijene nafte, gasa i hrane u svijetu neće bitno mijenjati. U BiH se očekuje nastavak procesa usklađivanja akciza na cigarete u skladu sa EU legislativom, dok se cijene komunalija ne bi trebale značajnije mijenjati.

Rizici

Kao i prethodnih godina identifikovana su dva osnovna rizika za projekcija cijena u BiH.

- Ukoliko bi došlo do oscilacija svjetskih cijena nafte, hrane ili gasa (što je suprotno projekcijama), to bi se odrazilo na cijene u BiH koje bi u ovakvim prilikama mogle biti drugačije od pretpostavljenih.
- S druge strane, domaći rizici su neplanirana povećanja cijena komunalija koja nisu uzeta u obzir prilikom izrade projekcija.

Monetarni sektor 2013.-2016. godine

Prvenstveno zbog priljeva po osnovu Stand by aranžmana BiH s MMF-om kao i zbog pozitivnog rasta izvoza, a negativnog rasta uvoza, devizne pričuve za devet mjeseci **2013. godine** zabilježile su stopu rasta od 9,7% g/g. U promatranom razdoblju devizne pričuve dosegle su razinu od 6,9 mlrd. KM što je bilo dovoljno za financiranje 5,3 mjeseca prosječnog uvoza roba i usluga. Prema dosadašnjim podacima, može se očekivati da će do kraja godine devizne pričuve zadržati pozitivan rast.

¹⁵ European Economic Forecasts, Autumn 2013; Macroeconomic Projections for the Euro Area, September 2013; WEO, October 2013.

¹⁶ European Economic Forecasts, Autumn 2013; WEO, October 2013.

¹⁷ Vlada Kantona Sarajevo još uvijek nije donijela odluku o poskupljenju centralnog grijanja ali se ne isključuje mogućnost poskupljenja od 2014. godine.

Novčana masa (M2) za devet mjeseci 2013. godine iznosila je 15,7 mlrd. KM i veća je u odnosu na prošlu za 6,7%. Naravno, rast domaćih depozita koji ulaze u sastav M2 doveli su i do njenog rasta. Budući da depoziti čine 80% novčane mase, kretanje M2 uvjetovano je kretanjem depozita. Do kraja godine mogu se očekivati stope od oko 4% g/g.

U 2014. godini očekuje se nastavak ekonomskog oporavka BiH kao i pozitivan ekonomski rast zemalja u regiji i šire. U 2014 godini moguć je skroman priljev svih vidova financijskih sredstava u odnosu na 2013. godinu: priljev sredstava po osnovu direktnih stranih ulaganja, priljev novčanih sredstava kroz bankarski sektor, kao i drugih vidova investicija što bi imalo pozitivan učinak na rast deviznih pričuva (do 5% g/g). Uz pretpostavku rasta depozita, sa jedne strane, i deviznih pričuva, s druge strane, očekuje se i rast novčane mase (5- 6% g/g).

Za 2015. i 2016. godine očekuje se nastavak rasta ekonomske aktivnosti, ali ne i snažan rast, pa će daljnji rast deviznih pričuva biti sličan 2014. godini (prosjeck oko 5% g/g). Također, očekuje se i nastavak pozitivnog rasta depozita. Na osnovu porasta depozita, očekuje se i rast novčane mase (do 10% g/g).

Rizici

Gore navedena kretanja mogu se očekivati jedino ako ne dođe do novih negativnih vanjskih utjecaja, kao što su nova ekonomska kriza, koji sa sobom nosi smanjenje investicija, pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene, pad industrijske proizvodnje itd. Smanjenje investicija i drugih priljeva iz inozemstva skupa s dopijecem prvenstveno javnog vanjskog i povećanjem deficita tekućeg računa negativno bi se odrazilo na kretanje deviznih pričuva.

Bankarski sektor u razdoblju od 2013. – 2016. godine

Usporena kreditna aktivnost karakteristika je bh. bankarskog sektora za devet mjeseci **2013.** godine¹⁸. Ukupni krediti u pomenutom razdoblju iznosili su 16,2 mlrd. KM i veći su u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 1,9%. Pored usporenog rasta kredita sektoru stanovništva i sektoru nefinancijskih poduzeća, usporavanje rasta kredita plasiranih općoj vladi uveliko je doprinijelo usporavanju rasta ukupnih kredita na godišnjoj razini¹⁹.

S druge strane, ukupni depoziti bilježe rast od 6% g/g i to prvenstveno zahvaljujući sektoru stanovništva, koji je unazad nekoliko godina skloniji štednji nego potrošnji. Na kraju devet mjeseci 2013. godine ukupni depoziti iznosili su 13,9 mlrd. KM.

Ukupan financijski rezultat bh. bankarskog sektora za prvih pola godine iznosio je 113,2 mlrd. KM²⁰. Međum, kao što je zabilježeno i prošle godine, pozitivan financijski rezultat posljedica je dužeg i intenzivnijeg pada ukupnih rashoda u odnosu na ukupne prihode, a ne povoljnih poslovnih prilika i jačeg kreditiranja²¹.

Budući da podaci za devet mjeseci pokazuju da ukupni krediti konstantno bilježe usporavanje rasta g/g, uzrokovano prvenstveno niskom potražnjom, procjena je da će do kraja godine stopa rasta iznositi oko 1,5% g/g. Pored niske potražnje za kreditima, prvenstveno od strane stanovništva, niska kreditna aktivnost uzrokovana je i ograničenim ponudom banaka zbog ograničenog pristupa izvorima sredstava na što ukazuje smanjenje inozemne pasive bh. banaka. Glavni izvor sredstava bh. banaka jesu domaći depoziti. Procjena je da će do kraja godine ukupni depoziti zabilježiti stopu rasta od oko 4% g/g.

¹⁸ Izvor podataka o kreditima i depozitima jeste Centralna banka BiH.

¹⁹ Iako čine oko 5% ukupno plasiranih kredita, krediti plasirani sektoru opće vlade za devet mjeseci 2012. godine zabilježili su rast od 63,1% g/g, dok su u istom razdoblju 2013. godine zabilježili rast od 4,4% g/g.

²⁰ Nekonsolidirani podatak. Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

²¹ Nekonsolidirani podaci. Ukupni rashodi imaju negativan rast g/g od prvog kvartala 2011. godine, a ukupni prihodi bilježe negativan rast g/g od kraja 2011. godine. Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo.

Manji rast krajnje potrošnje, investicija kao i vanjskotrgovinske razmjene zbog oporavka glavnih bh. vanjskotrgovinskih partnera u **2014.** godini, imat će i pozitivan, ali skroman učinak i na kreditnu aktivnost banaka²². Do kraja iduće godine rast ukupnih kredita mogao bi se kretati oko 5% g/g. Na strani depozita, najveći utjecaj imat će ponašanje sektora stanovništva, a koji prvenstveno zavisi od kretanja na tržištu rada. Budući da se u narednoj godini očekuje prestanak negativnih kretanja na tržištu rada, ali ne i značajno poboljšanje u odnosu na 2013. godinu, i ponašanje sektora stanovništva bi moglo biti slično kao i u 2013. godini što bi u konačnici dovelo i do sličnog rasta depozita ovog sektora, pa tako i ukupnih depozita. Stopa rast ukupnih depozita u 2014. godini mogla bi se kretati oko 5% - 6% g/g.

Bolja ekonomska kretanja očekuju se u radoblju između **2015. – 2016.** godine, što će dovesti i do bolje poslovne klime i za bankarski sektor. U ovom razdoblju očekuju se pozitivna kretanja na tržištu rada, što će skupa s povećanjem plaća utjecati i na rast depozita i na rast kredita, budući da i na jednoj i na drugoj strani sektor stanovništva ima značajno učešće²³. Pored ovoga, postepeno povećanje krajnje potrošnje i investicija povećat će i potražnju za kreditima, mada se snažna kreditna aktivnost banaka koja je zabilježena prije 2008. godine ne očekuje u srednjeročnom razdoblju. U razdoblju od 2015. – 2016. godine očekuju se stope rasta kredita do 10%. Slične godišnje stope rasta mogu se očekivati i na strani depozita, a naročito pozitivan učinak na rast depozita može imati privatizacija strateških poduzeća u BiH.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu naglog povećanja svjetskih cijena nafte i hrane, destabilizacije u Eurozoni, a koje bi utjecale na pad vanjskotrgovinske razmjene BiH, industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita. Bitna stavka za bankarski sektor BiH jeste mogućnost financiranja iz inozemstva, a na koju velik utjecaj ima kreditni rejting zemlje u smislu cijene izvora financiranja. Pad kreditnog rejtinga doveo bi do povećanja cijene izvora financiranja na međunarodnom tržištu.

Projekcije vanjskog sektora BiH 2013 – 2016. godine

Kretanje svjetske ekonomije je pozitivno. Situacija nakon tri kvartala **2013.** izgleda mnogo bolje u odnosu na izgled sa početka godine kada se izlazak Grčke iz Evrozone ili postojanje evra dovodilo u pitanje, kao i bolji od očekivanog rast pojedinih zemalja u razvoju predvođenih Kinom²⁴.

Europska ekonomija je ušla u fazu postepnog oporavka a potrebno je nastaviti s reformama kako bi se riješio problem rekordne nezaposlenosti (iako postoje ohrabrujući znakovi da je stopa nezaposlenosti prestala rasti). Za dalji privredni rast zemalja članica Evropske Unije, potrebne su veće javne investicije i nastavak strukturnih reformi kako bi se podstakao oporavak tržišta rada.

Trenutna politika Evropske Centralne banke (ECB) postepeno poboljšava likvidnost u regiji. U toku 2013. godine ECB je osnovnu kamatnu stopu smanjila u dva navrata, u maju sa 0,75 na 0,5 a u novembru na rekordnih 0,25 odsto. Tome su prethodili podaci koji su pokazali da je inflacija u eurozoni u oktobru pala na najniži nivo u posljednje četiri godine (0,7 posto). Očigledno je da

²²Projekcija DEP-a.

²³Projekcije DEP-a.

²⁴Eurostat Newsrelease Euroindicators, Flash estimates for the third quarter of 2013., 167/2013, November.

postoji rizik od deflacije koja bi mogla dovesti do pada cijena, plata i proizvodnje. Još jedan faktor koji je uticao na pomenutu odluku je i visok kurs vrijednosti evra koji ne pogoduje izvoznima.

Što se tiče značajnih spoljnotrgovinskih partnera za BiH, može se izdvojiti solidan rast njemačke i austrijske ekonomije u drugom i trećem kvartalu 2013., kao i izvjesni prospekti za rast. Sa druge strane Slovenija, Hrvatska i Italija²⁵ izgleda sporo napreduju na putu prema izlasku iz recesije, time ublažavajući pozitivan efekat koji na bh. ekonomiju ima rast BDP-a EU.

Platni bilans Bosne i Hercegovine u 2013.

Prema podacima Centralne banke BiH deficit tekućeg računa BiH je u prvom polugodištu 2013. iznosio 750 miliona KM, što predstavlja smanjenje od oko 40% u odnosu na isti period prethodne godine. U K1 2013. pomenuti deficit je iznosio 428,6 miliona KM (smanjenje od 25% g/g), dok je u K2 2013. deficit na tekućem računu iznosio 321,4 miliona KM (smanjenje od 50% g/g). Poboljšanje stanja u platnom bilansu u drugom kvartalu odraz je smanjenja spoljnotrgovinskog deficita (u koji su uključene i robe i usluge) od 17%, koje je nastalo kao posljedica rasta izvoza roba i usluga (7%) i pada uvoza roba i usluga (-3%). Do kraja 2013. godine očekuje se da će deficit na tekućem računu iznositi oko 1,82 milijarde KM što je oko 6,4% BDP-a.²⁶ Očekivanje je u najvećoj mjeri zasnovano na projektovanom rastu izvoza roba i usluga od 5,7% i padu uvoza roba i usluga od 1,3%.

U okviru kategorije – **primarni dohodak**, gdje su registrovane kompenzacije zaposlenim i investicioni dohodak, u prvih pola godine (2013.) je zabilježeno oko 162 miliona KM neto priliva što je skoro četiri puta više nego u istom period prošle godine. Razlog je značajno umanjeње odliva iz stavke – dohodak od direktnih i ostalih investicija za 60%. Prihodovna stavka – kompenzacije zaposlenim ubrzava dinamiku smanjenja priliva a u P1 2013. bilježi pad od 9%, dok je u P1 2012. pad iznosio tek 1%. Do kraja 2013. očekuje se oko 330 miliona KM na računu primarnog dohotka.

Naročito značajna kategorija u bh. platnom bilansu - **sekundarni dohodak** (gdje su uključeni novčani transferi vladi i ostali transferi) je u prvih pola godine registrovala oko 1,6 milijardi KM (smanjenje od 4% g/g), dok su samo personalni transferi iznosili oko jednu milijardu KM. Zanimljivo je da su personalni transferi prema procjeni CBBH u drugom kvartalu 2013. zabilježili smanjenje od 1% g/g (dok je u K1 2013. je zabilježen rast od 2% g/g). Ukupno smanjenje sekundarnih dohodaka do kraja 2013. godine će prema procjeni DEP-a iznositi oko 4%.

Finansiranje deficita na **tekućem računu** je i u drugom kvartalu 2013. skoro u potpunosti (70%) omogućeno iz finansijskog računa²⁷ sa nominalnim iznosom od 535,4 miliona KM. Za razliku od prvog kvartala 2013. gdje se izvor finansiranja oslanjao na direktne strane investicije (FDI), smanjenje gotovine i depozita, ali i smanjenje deviznih rezervi, u drugom kvartalu su dominirali FDI i inostrani zajmovi, i to zajmovi vladinom sektoru (MMF, EIB, EBRD), dok su zajmovi preduzećima značajno smanjeni. Krajem juna 2013. okončan je treći po redu pregled MMF-ovog Stand-by aranžmana (koji je odobren u septembru 2012). Obzirom na određeni napredak u pogledu fiskalne konsolidacije i implementacije strukturnih reformi doznačena je i četvrta tranša kredita u iznosu od 33,8 miliona SDR ili oko 39 miliona €. Ukupan spoljni dug vlade je na kraju juna 2013. iznosio 7,3 milijarde KM. Do kraja 2013. godine predviđa se povećan priliv od FDI (ukupno do 770 miliona KM), kao i povlačenje još jedne tranše od kredita MMF-a. Gorepomenuto će imati za rezultat stabilno povećanje deviznih rezervi.

Pretpostavke za platni bilans 2014.-2016.

²⁵Ibid.

²⁶Projekcija DEP

²⁷Ostatak se odnosi na prilive iz kapitalnog računa.

Povećan obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2014-2016. godina uz značajne stope rasta uvoza (7-11%) i izvoza (8-10%), imaće uticaj na produbljivanje deficita na tekućem računu BiH i to u intervalu od 7% BDP-a u 2014. do oko 9% BDP-a u 2016. godini. Saldo primarnih dohodaka će u pomenutom periodu registrovati prilive od 350-460 miliona KM, dok će sekundarni dohoci uz prosječan rast od oko 3% do 2016. dostići iznos od oko 3,9 milijardi KM²⁸.

Finansiranje deficita na tekućem računu u posmatranom periodu će u najvećoj mjeri biti omogućeno iz direktnih stranih investicija i stavke - ostalih investicija u skoro podjednakom omjeru. Očekuje se i nastavak kreditnog aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom kako bi se prevazišli rizici finansiranja.

Rizici

Rizici vezani za srednjoročni scenario finansiranja transakcija sa inostranstvom odnose se kako na eksterni uticaj koji pojedine zemlje EU imaju na BiH, tako i na unutrašnje strukturne probleme. Lošiji rast od očekivanog u zemljama glavnim spoljnotrgovinskim partnerima mogao bi umanjiti tražnju za bh. izvozom, doznake iz inostranstva kao i investicije u BiH. Sa druge strane treba obratiti pažnju i na unutrašnje slabosti bh. ekonomije koje se odnose na nepostojanje jedinstvenog ekonomskog prostora, nepostojanje dogovora oko ključnih stvari vezanih za bh. ekonomiju koje je čine neprivačnom za inostrane investitore, ali i predstojeće izbore (2014) kada se može očekivati veća javna potrošnja što bi moglo ugroziti kako unutrašnje tako i spoljno finansiranje deficita.

Vanjska trgovina

Pretpostavke za 2013.godinu

Prema procjenama i projekcijama DEP-a **tokom 2013.godine**, nominalna stopa izvoza roba i usluga biće veća se za 5,7%, dok će s druge strane uvoz roba i usluga doživjeti pad po stopi koja će iznositi 1,3%.

Tokom 2013.godine na strani izvoza kategorija proizvoda mineralnih goriva bilježiće rast od 34,3%. Rezultat rasta ove kategorije proizvoda biće izvoz električne energije za koju se očekuje da će tokom 2013. godine bilježiti značajan rast. Uvoz ove kategorije proizvoda bilježiće pad od 11,2% zbog očekivanja veće potrošnje domaće nafte iz rafineriju u Brodu.

Uvoz mašina, aparata i opreme bilježiće pad po stopi od 1,1%. Rezultat rasta uvoza ove kategorije proizvoda biće nastavak izgradnje dionica autoputa na Koridoru V-c, izgradnje ostale cestovne infrastrukture (tuneli, mostovi, viadukti) na autputu. Na drugoj strani, izvoz mašina, aparata i opreme će rasti po stopi od 6,4%. Na strani izvoza u ovoj kategoriji dominiraju rezervni dijelovi za auto-industriju, naročito za njemačku auto-industriju, a projekirani rast uvoza Njemačke za 2013.godinu je oko 3%.

Izvoz željeza i čelika u 2013. godini će bilježiti negativnu stopu rasta od 14,3%, a izvoz proizvoda od željeza i čelika padati će po znatno nižoj stopi od 2%. Rezultat negativnih stopa izvoza ove kategorije proizvoda leži u činjenici da se nisu dovoljno oparavila tržišta na koja BiH izvozi željezo i čelik. Uvoz željeza i čelika će padati po stopi od 3,2%, a proizvodi od željeza i čelika bilježiće pozitivan uvoz po stopi od 5,6%.

Prema procjenama i prognozama DEP-a izvoz aluminijuma će u 2013. godini bilježiti negativan trend i padati će po stopi od 5,2%, jer se očekuje pad cijena ove kategorije proizvoda na svjetskim tržištima, dok će uvoz aluminijuma prema projekcijama DEP-a rasti po stopi od 1,5%.

²⁸ Zasnovano na projekciji rasta ekonomija iz kojih potiče najveći dio transfera.

U sektoru drvne industrije izvoz će da bilježi rast od 11,9%, ali izvoz namještaja će da raste i to po stopi od 9,7%, te tako nastaviti rast u odnosu na prethodne godine. Smatra se da će namještaj usljed prestruktuiranja proizvodnje sa drvne industrije u proizvodnju namještaja predstavljati jedan od najznačajnijih izvoznih potencijala BiH. Treutno BiH najveće količine namještaja izvozi u Njemačku, ali i tržište Italije je značajan uvoznih bosanskohercegovačkog namještaja.

Uvoz prehrambenih prerađevina u 2013.godini biće umanjen po stopi od 0,6%.

Uvoz anorganskih proizvoda će bilježiti negativan rast i u 2013. godini će iznositi oko 10,6%, dok će izvoz ove kategorije proizvoda bilježiti pad ali po nešto manjoj stopi za koju se procjenjuje da će iznositi 5,2%. Početkom 2013. godine carine na mnoge proizvode iz BiH su ukinute, što je jedan od glavnih razloga rasta uvoza vozila od oko 3,8%.

Osnovne pretpostavke za projekcije BiH vanjskog sektora 2014. - 2016. godine

Projekcije vanjskog sektora BiH za 2014.godinu

Prema pretpostavkama i projekcijama DEP-a, za 2014.godinu, očekuje se rast izvoza roba i usluga od 8,2% i sve veća orijentacija izvoza prema tržištima EU. Uvoz će takođe rasti i to po stopi od 7,3%, približno identične stope rasta uvoza od izvoza neće doprinjeti značajnijoj promjeni trgovinskog deficit, jer vrijednosno uvoz BiH je dosta veći od izvoza (projecirani izvoz za 2014. godinu je 11,4 milijarde KM, dok se za uvoz očekuje da dostigne vrijednost od 17,4 milijarde KM).

Očekivanja su da će se u 2014. godini najviše izvoziti kategorija proizvoda u koju je uključena električna energija i nafta i to u vrijednosti od oko 1,2 milijardu KM i stopom rasta od 5%. Na strani uvoza dominiraće nafta i naftni derivati sa vrijednošću uvoza od 3,1 milijardu KM i stopom rasta uvoza od 9%. Kao i u predhodnoj 2013.godini tako i tokom 2014. godine kada će investicije rasti (izgradnja dionica autoputa i ostale cestovne infrastrukture na Koridoru V-c) prouzrokovat će značajnu potrebu za potrošnjom nafte i naftnih derivata, takođe i nastavak rasta uvoza vozila od 5% doprinjeće rastu potrebe za potrošnjom nafte i njenih derivata. Obzirom da je 2014.izborna godina očekuje se rast i "malih" investicija kao što su sanacije, popravke i održavanja postojećih magistralnih i regionalnih puteva i ostale cestovne infrastrukture kako na magistralnim tako i na regionalnim putevima.

Od intermedijarnih proizvoda najviše će se trgovati kao i u predhodnim godinama sa željezom i čelikom, aluminijumom, te njihovim proizvodima. Tokom 2014.godine očekuje se rast izvoza željeza i čelika od 12%, dok na drugoj strani stopa rasta uvoza željeza i čelika biće u stagnaciji i imati blagi rast od samo 1%.

Aluminijum će tokom 2014. godine ostvariti izvoznju stopu rasta od 12%. Za razliku do željeza i čelika gdje postoje značajne razlike u stopama rasta uvoza i izvoza, kod aluminijuma to neće biti slučaj i stopa rasta uvoza će iznositi 9%.

Doprinos rastu deficita daće uvoz mašine, opreme i aparata za kojima će biti velika potražnja pruzrokovana spomenutim investicija, jer će 2014. godina kako je već napomenuto biti izborna godina u kojima tradicionalno se bilježi rast investicija. Očekivana vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda biće oko 2,1 milijardu KM i stopom rasta od 10%, dok će izvoz biti oko 900 miliona KM i imati rast od 7,5%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše se izvoze rezervni dijelovi za poznate svjetske auto-industrije. Projekcije rasta uvoza najznačajnijih trgovinskih partnera za 2014. godinu su sljedeće: Njemačka 8,2%, Hrvatska 6,3%, Italija 4,8% i Slovenija 3,4%.

Tokom 2014.godine ostale kategorije proizvoda bilježiti će pozitivnije promjene izvoza i uvoza nego u 2012. i 2013. godini. Bitno je spomenuti da će tokom 2014. godine izvoz namještaja rasti po stopi od 8% te na taj način doći će do definitivnog prestruktuiranja izvoza sa drvne industrije na izvoz namještaja prije svega zbog njegovog vrijednosnog efekta.

Projekcije vanjskog sektora BiH za 2015.i 2016.godinu

Prema procijenama i prognozama DEP-a uvoz roba i usluga u 2015. godini imaće rast od 8,1%, dok će u 2016. godini blago porasti i iznosi 11,1%. Na drugoj strani, izvoz roba i usluga će bilježiti identični rast od 8,6% u 2015. godini, odnosno 10,3% u 2016. godini. U pomenutim godinama neće biti značajnijih promjena u stopama trgovinskog deficita.

Tokom 2015.godine na strani izvoza značajno će rasti kategorija mineralnih proizvoda gdje dominira električna energija i nafta po stopi od 10%, a ova kategorija proizvoda će i u 2016. godini nastaviti sa rastom izvoza po stopi od 15%. S druge strane uvoz nafte i naftnih derivata u 2015.godini rasti će po stopi od 11%, odnosno po stopi od 13% u 2016. godini. Na strani uvoza tokom 2015.godine najveći rast će imati mašine, aparati i oprema i to po stopi od 14%, dok će u 2016. godini uvoz mašina porasti za 19%. Ovako značajan rast uvoza ove kategorije proizvoda biće rezultat gradnje mnogih dionica autoputeva u BiH na Koridoru V-c za koje je obezbijeđena projektna dokumentacija i za koje se očekuje da će biti iznađena sredstva za finansiranje. Na drugoj strani, izvoz mašina, aparata i opreme će rasti po stopama od 10% u 2015., odnosno 12% u 2016. godini.

Izvoz željeza i čelika će u 2015. i 2016. godini rasti po stopama od 15%, odnosno 16%, dok će uvoz željeza i čelika rasti po stopama od 1% za pomenute godine, te će na taj način u ovoj kategoriji proizvoda značajno poboljšati trgovinski saldo.

Tokom 2015.godine izvoz aluminija će rasti po stopi od 15%, dok će u 2016. godini izvoz aluminija biti veći i imaće rast od 17%. Na drugoj strani uvoz aluminija kako u 2015.tako i u 2016.godini bilježiće stope rasta uvoza od 9%. Očekuje se da će cijene aluminijuma tokom ovih godina rasti, a na to će značajno uticati povećanje potrošnje u Kini i očekuje se da će u SAD od 2014. do 2020. godine potrošnja aluminijuma porasti za 50% u njihovoj auto-industriji.

Uvoz prehrambenih prerađevina u 2015.godini imaće rast od 4% koji će ostati nepromjenjen i u narednoj godini. Farmaceutski proizvodi bilježiti će stope rasta uvoza od 4%, i u 2015. i u 2016. godini.

Izvoz anorganskih proizvoda rasti će po stopama od 3% za 2015. i 5% za 2016. godinu, dok sa druge strane uvoz anorganskih proizvoda u 2015. godini će bilježiti rast od 3%, odnosno 1% u 2016. godini.

Tokom 2015.i 2016.godine izvoz namještaja će imati značajan rast po sličnim stopama od 14% za 2015. i 16% za 2016. godinu, što će svakako proizvodnju i izvoz namještaja svrstati u grupu najznačajnijih proizvoda BiH ekonomije i proizvoda koji u trgovini ostvaruju značajan suficit.

Uvoz vozila će kako u 2015. tako i u 2016. godini bilježiti stope rasta od 5%, dok cijene neće značajnije rasti, te su očekivanja da će se njihov rast kretati oko 2,2% u posmatranim godinama. Rezultat rasta uvoza vozila, je potpuno ukidanje carina početkom 2013. godine na sva vozila bez obzira na njihovu starost, a koja imaju porijeklo u zemljama članicama EU.

Tokom 2015.i 2016.godine ostale kategorije proizvoda neće bilježiti značajnije promjene izvoza i uvoza nego u 2014. godini. Bitno je spomenuti da će tokom 2015. i 2016. godine doći do značajnijeg oporavka BiH ekonomije, jer će prema procijenama i projekcijama DEP-a realni BDP u 2015. godini rasti po stopi od 2,85%, odnosno po stopi od 3,46% u 2016. godini.

Projekcije stranih direktnih ulaganja za period 2013-2016. godina

U 2013. godini, se očekuje ulaganje u iznosu od 630 do 780 miliona KM.

Prema podacima Centralne banke BiH za pola godine je evidentirano 484,4 miliona KM stranih ulaganja. Osim ulaganja u elektroenergetski sektor (oko 330 miliona KM), privatizacije 10 miliona

KM i ulaganja u proširenje i razvoj mreže benzinskih pumpi od strane „Gasprom-a“ oko 90 miliona KM, očekuje se i ulaganje od 200-350 miliona KM u ostale sektore.

„KTG Zenica“ je u julu 2013. godine je potpisala ugovor sa kineskom kompanijom „SEPCO III“ koja bi trebala po sistemu „ključ u ruke“ završiti „Termoelektranu-Toplanu Zenica“ u roku od 29 mjeseci uz ukupno ulaganje u projekat oko 250 miliona EUR. Time bi u „TE-TO Zenica“ prema postojećoj dinamici ulaganja u 2013. godini mogla dostići do 50 miliona KM. Takođe u osmom mjesecu je počela izgradnja „TE Stanari“ koji bi trebali početi sa proizvodnjom el. energije do kraja 2017. godine. Postojećom dinamikom ulaganja „ETF grupacija“, obezbjedila bi u 2013. godini oko 270 miliona KM²⁹. U RS je planiran početak izgradnje „TE Ugljevik 3“ u ukupnom iznosu od oko 1.4 milijarde KM u periodu od 3-4 godine i poslovi bi se trebali izvoditi preko formiranog zajedničkog preduzeća „Komsar enerđi RS“³⁰. U 2013. godini je uloženo oko 10 miliona KM u registraciju firme i pripremne radove.

Kao značajna investicija se navodi i proširenje i razvoj mreže benzinskih pumpi od strane „Gasprom-a“- (kupljena je maloprodajna mreža od 22 pumpe od „OMV“-a a planira se otvaranje još 6 novih). „Gasprom“ je planirano je do kraja 2013. godine ulaganje 90 miliona KM u BiH³¹.

Moguće je očekivati da proces privatizacije donese oko 10 miliona KM stranih ulaganja do kraja godine. U Banja Luci je ostvarena uspješna privatizacija „Fabrika Duhana“ Banja Luka bugarskoj firmi „Bugartabak Holding“ a.d. Sofija (državni dio dionica u vrijednosti 0,74 miliona KM). „Energoinvest Rasklopna oprema“ je privatizovan od strane ruskih firmi "Vektor plus" i "Ker inžinjering" za 7,6 miliona KM.

U 2014. godini se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 790–890 miliona KM.

Ulaganja u elektro energetske sektor u ukupnom iznosu bila oko 590 miliona KM („ETF“ do 290 miliona KM, "Komsar enerđi RS" 150 miliona KM i „TE-TO Zenica“ 150 miliona KM) uz ulaganja u ostale sektore u rasponu 200-300 miliona KM. "Komsar enerđi RS" je planirao je početak gradnje „TE Ugljevik 3“ u drugom polugodištu tako da bi ulaganje u 2014. godini moglo da iznosi oko 100 miliona KM³² uz početak gradnje i „HE Mršovo“ od strane iste grupacije sa 50 miliona KM. Tu su još ulaganja „ETF grupe“ u „TE Stanari“ koja iznose oko 250 miliona KM uz početak gradnje „HE Ulog“ od strane iste grupe sa prosjekom godišnjeg ulaganja do 40 miliona KM. Takođe „TE-TO Zenica“ nastavlja izgradnju sa 150 miliona KM.

Nije uzet u obzir mogući početak gradnje „TE Tuzla Blok 7“ ukupne snage 450 MW. Investicija u izgradnju, uključujući i ulaganje u povećanje kapaciteta rudnika, u ukupnom iznosu bi bila oko 1,647 milijardi KM dok bi ulaganje u početnoj 2015. godini moglo biti oko 50 miliona KM.

Upitan je početak realizacije projekta izgradnje elektroenergetskog sistema „HES Gornja Drina“ (raskinut je ugovor o strateškom partnerstvu u istraživanju, razvoju, izgradnji i korišćenju hidroenergetskog potencijala gornjeg sliva rijeke Drine između „Elektroprivrede RS“ i njemačke kompanije „RWE-Innogy“, trenutno se traži novi partner). Plan je bio da u prvoj godini izgradnje ulaganje u „HES Gornja Drina“ bude oko 50 miliona KM, dok bi u narednom periodu prosječna godišnja ulaganja mogla iznositi oko 150 miliona KM³³.

Direktna strana ulaganja u 2015. godini bi bila od 990-1.090 miliona KM.

²⁹ Prema planu ulaganja u „TE Stanari“ (do 2016. godine 500 miliona EUR) i prateće proširenje kapaciteta postojećeg rudnika uglja „Stanari“ te hidroelektrana „Ulog“ (65 miliona EUR do 2016. godine).

³⁰ Vlasnik je 90% „Comsar Energy“ i 10% „Rudnik i Termoelektrana Ugljevik“.

³¹ „Gasprom“ je kupio i „NIS“ sa „Rafinerijom nafte Pančevo“ i prošle godine uložio 140 Miliona EUR u modernizaciju.

³² Potpisan je ugovor o izradi studije izvodljivosti (EPC contract) sa „China Power Engin. and Construct. Group Corp“.

³³ Iznos nije uzet u obzir prilikom računanja ove projekcije.

Ulaganje u elektroenergetski sektor BiH bi iznosila oko 840 miliona KM (ulaganje „ETF grupa“³⁴ prosječno godišnje oko 340 miliona KM te ulaganje „Komsar Enerdži RS“ u iznosu do 200 miliona KM³⁵, zatim „TE-TO Tuzla“ 250 miliona KM i „TE Tuzla Blok 7“ 50 miliona KM). Prosječno ulaganje u ostale sektore bilo oko 150-250 miliona KM.

Početak izgradnje „TE Tuzla Blok 7“ bi već u prvoj godini mogao donijeti oko 50 miliona KM. Ako se pokaže uspješnim projekat izgradnje „TE Tuzla Blok 7“ postoji vjerovatnoća i za početak ulaganja u „TE Kakanj Blok 8“³⁶ gdje bi u ulaganje u prosjeku na godišnjem nivou bilo ulaganja oko 100 miliona KM.

Nisu uzeta u obzir moguća ulaganja u HES Gornja Drina³⁷ u narednom periodu (oko 100 miliona KM u prosjeku) postoje dobri izgledi i za početak ulaganja na projektu „HES Srednja Drina“³⁸ gdje bi u prvoj godini ulaganja bilo oko 50 miliona KM te u narednom periodu u prosjeku oko 100 miliona KM.

Još uvijek nije u potpunosti definisan projekat u kojem bi se izvršila gasifikacija RS kroz spajanje na gasnu mrežu „Južni tok“ čiji bi jedan krak gasovoda trebao doći početkom 2016. godine do Zvornika. Projekat u ukupnom iznosu od 500 miliona EUR će raditi zajednička firma „Gas-Res“ i „Gasprom“³⁹ U okviru projekta se planira izgradnja dvije elektrane na gas ukupne snage 600 MW uz gasifikaciju opština a grad Banja Luka bi dobila toplanu jačine 150 MW.

U 2016. godini se očekuju ulaganja u iznosu od 1.080 miliona – 1.180 miliona KM.

Ulaganja u elektroenergetski sektor su 780 miliona KM („EFT grupa“ oko 230 miliona KM, ulaganja „Komsar Enerdži RS“ od 250 miliona KM(„TE Ugljevik 3“ sa 200 miliona KM i „HE Mršovo“ 50 miliona KM) te ulaganja sa strateškim partnerima u „TE Tuzla blok 7“ od oko 200 miliona KM. Tu su još finalni radovi na „TE-TO Zenica“ 50 miliona KM i ulaganje u „HES Gornja Drina“ 50 miliona KM. Počelo bi i izgradnja gasovoda kroz RS „Južni tok“ što bi donijelo oko 50 miliona KM. Ulaganje u ostale sektore bi bilo oko 250-350 miliona KM.

Nisu uzeti u obzir daljnja ulaganja u projekat „HES Srednja Drina“ i moguća ulaganja u „TE Kakanj Blok 8“. Potpisan je sporazum Vlade RS i američke kompanije „NGP“ za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva Drine („HES Donja Drina“ sa hidroelektranama „Kozluk“, „Drina 1“, „Drina 2“ i „Drina 3“ ukupne instalisane snage 365 MW čija bi ukupna vrijednosti investicije iznosila 1,3 milijarde EUR.

Rizici

Prema postojećim procjenama rizik bi se najviše odrazio na smanjena ulaganja u naftni sektor i djelomično u elektroenergetski sektor, te nezainteresovanost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalog držanog kapitala. Još uvijek je upitan pronalazak strateškog partnera u neodložnom procesu rekonstrukcije elektroenergetskog sistema FBiH za „TE Tuzla“ i „TE Kakanj“ te strateških partnera za projekte „HES Gornja Drina“ i „HES Srednja Drina“ gdje je potrebna saglasnost i vlada zemalja iz okruženja. Pored smanjenog interesovanja stranih partnera zbog nedostatka finansijskih sredstava (najčešće kreditnih) kao prepreka bi se mogla pojaviti i moguća smanjena potreba za električnom energijom u regionu odnosno niska cijena električne energije.

³⁴ „TE Stanari“ do 300 miliona KM i „HE Ulog“ do 40 miliona KM.

³⁵ „Ugljevik 3“ do 150 miliona KM slijedi i izgradnja „HE Mršovo“ sa ulaganjem oko 50 miliona KM.

³⁶ Iznos nije uzet u obzir prilikom računanja ove projekcije.

³⁷ Još uvijek nema podataka o izboru stranog partnera a studija izvodljivosti (odustao je „ERW Innogy“) je navodno pokazala isplativost izgradnje samo „HE Buk Bijela“ u hidroenergetskom sistemu.

³⁸ Planirano da Vlada R. Italije na bilateralnom samitu sa Srbijom, 15. oktobra, potpiše dekret za realizaciju projekta „HES Srednja Drina“ u koji je uključena i RS, vrijednost projekta oko 870 miliona EUR.

³⁹ Obaveze RS-a da obezbijedi 12% potrebnih sredstava od ukupnog iznosa.

Kao realna opcija se pojavljuje sve češća saradnja sa kineskim kompanijama po sistemu „ključ u ruke“ koje pored izvođenja radova nude i mogućnost kreditiranja od strane kineskih razvojnih banaka koje su najvećim dijelom u državnom vlasništvu⁴⁰.

Daljnja ulaganja u proširenje proizvodnih kapaciteta „Refinerija Brod“ su takođe upitna usljed pojave na našem tržištu konkurentske firme „Gasprom“ („Refinerija Pančevo“), koja je takođe značajnim dijelom u državnom vlasništvu (Ruska Federacija). Još uvijek nema zvaničnog podatka da su počeli radovi na izgradnji „Ugljeverik 3“ a pojeekat „Južni tok“ tek treba da otpočne početkom 2016. godine. Proces privatizacije u BiH takođe zaostaje. Firme „Hidrogradnja“ d.d. "Šipad export-import" d.d. Sarajevo, „Unis metalna industrija d.d. Sarajevo“u 2013. godini nisu uspjele da pronađu zainteresovane kupce. Smanjenje direktnog ulaganje usljed nastavka ekonomske krize u svijetu a posebno u Evropskoj uniji bi se takođe manifestovalo i kroz smanjenje ulaganja i u ostale sektore u odnosu na dosadašnji prosjek.

3. BILANS I DUG ŠIRE VLADE

Javnu potrošnju u Bosni i Hercegovini čine:

- Budžet institucija Bosne i Hercegovine;
- Konsolidovani pregled svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine koji obuhvata budžet Federacije BiH, kantona, opština/gradova i vanbudžetskih fondova;
- Konsolidovani pregled svih nivoa vlasti Republike Srpske koji obuhvata budžet Republike Srpske, korisnike budžeta Republike Srpske unutar i izvan Glavne knjige trezora, opštine/gradove i vanbudžetske fondove, te sredstva po osnovu projekata finansiranih iz inostranstva i sredstva sa escrow računa; i
- Budžet Distrikta Brčko BiH.

3.1 Strategija politika i srednjoročni ciljevi

Globalni okvir fiskalnog balansa i politika u Bosni i Hercegovini kojeg je usvojio Fiskalni savjet Bosne i Hercegovine u septembru 2013 godine odredio je ciljeve fiskalne politike za period 2014-2016 godine. Glavni ciljevi fiskalne politike odnose se na:

- Kontinuirano smanjenje primarnog deficita, iskazanog u skladu sa Zakonom o Fiskalnom savjetu u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigovan za iznos neto kamate, koji je u 2014. godini planiran u vrijednosti 0,8% projektovanog BDP-a za 2014. godinu.
- Nivo javne potrošnje kao udio u BDP u periodu 2014-2016. godina treba smanjivati sa ciljem da ista do 2016. godine konsolidovano na nivou BiH bude ispod 40% BDP.
- Učiniti dodatne napore ka promjeni strukture javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, na teret smanjenja tekućih rashoda, ali i razvojem koncesionih ulaganja, kao i javno-privatnog partnerstva.
- Raspodjela prihoda od indirektnih poreza izvršena je na način da je za finansiranje institucija BiH određeno 750 miliona KM za posmatrani period, dok će se ostatak raspodjeliti između entiteta i Distrikta Brčko u skladu sa zakonskim rješenjima i podzakonskim aktima koje donosi Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje BiH;

Imajući u vidu projekcije skromnog ekonomskog rasta u BiH u 2013. godini, početak oporavka u 2014 godini i oprezne (konzervativne) projekcije prihoda od indirektnih poreza fiskalna konsolidacija u BiH, prezentirana u tabeli 2-izgledi budžeta šire vlade, je predviđena za 0,4

⁴⁰ To je slučaj i sa „EFT gupom“ i „Komsar Energy“.

indeksna poena od BDP, u posmatranom periodu, sa nivoa budžetskog deficita od 1% BDP-a u 2013. godini do deficita od 0,6% BDP-a u 2016. godini.

Fiskalno prilagođavanje se najvećim dijelom odnosi na rashodovnu stranu gdje se namjerava putem niza mjera i politika vezanih za strogu kontrolu tekuće potrošnje zadržati nivo tekuće potrošnje približno na nivou 2013. godine. U skladu sa tim predviđeni nivo smanjenja potrošnje je 5,8 indeksnih poena za period 2013-2016 godina od 43,6% BDP-a 2013. godine do 37,8% BDP-a 2016. godine. Glavne politike kojima će se to postići, na svim nivoima vlasti, i dalje se tiču ograničenja novog zapošljavanja, ograničenja/smanjenja i stroge kontrole izvršenja tekućih rashoda (plate i materijalni troškovi) te ograničenja rasta socijalnih transfera (više u odjeljku 4-strukturalne reforme). Na prihodovnoj strani u samom vrhu prioriteta je poboljšanje naplate indirektnih poreza i jačanje kapaciteta Uprave za indirektno oporezivanje, nova zakonska rješenja kod direktnih poreza u smislu proširivanja baze te poboljšanje i jačanje kapaciteta entitetskih poreskih uprava.

Finansiranje nepokrivenog viška rashoda nad prihodima planirano je iz sredstvima SBA, makrofinansijske pomoći EU, prenesenih viškova iz prethodnih perioda u budžetu institucija BiH, priliva po osnovu dividende Elektroprenosa BiH i drugih javnih preduzeća u entitetima, te izdavanjem kratkoročnih i dugoročnih hartija od vrijednosti.

U daljem dijelu teksta, uvažavajući Ustavno uređenje u BiH, detaljnije su opisane fiskalne pozicije institucija BiH i entiteta koje slijede politike definisane Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini, usvojenim Dokumentima okvirnog budžeta institucija BiH, entiteta i DB i u skladu sa usvojenim politikama svih nivoa vlasti.

Prihodi od indirektnih poreza – tekući trendovi

Silazni trend u naplati prihoda od indirektnih poreza, koji je bio evidentan u drugoj polovini 2012., nastavljen je tokom 2013. godine, sa oštrim mjesečnim oscilacijama. Nakon pada prihoda u prvom kvartalu od 2,8%, drugi kvartal je donio rast od 3%, prvenstveno na akcizama, zahvaljujući enormnom rastu uvoza cigareta iz Hrvatske pred ulazak u EU. S obzirom da cigarete iz Hrvatske drže oko 30% tržišta u BiH, a da su do 1.7.2013. uvezene zalihe koje su odgovarale potrošnji za četiri mjeseca, u trećem kvartalu je došlo do snažnog pada prihoda od akciza na cigarete. Uz povećane isplate povrata PDV-a u trećem kvartalu je zabilježen pad prihoda od 5,7%. Mjesec oktobar je donio pad bruto prihoda i povećanje povrata. Deficit prihoda u periodu januar – oktobar 2013 u odnosu na isti period 2012. iznosi 103 mil KM ili -2,5%, što je za 2,8 p.p. ispod projekcija iz aprila 2013. Negativni trendovi su zabilježeni kod svih najvažnijih vrsta prihoda. Najveći pad je zabilježen kod neto prihoda od PDV-a od 69 mil KM, te kod prihoda od akciza i putarine, ukupno 14,9 mil KM. Očekivano, pad prihoda je zabilježen kod carina u iznosu od 12,3 mil KM. U periodu januar – oktobar naplaćeno je 1,2% prihoda od akciza manje nego u istom periodu 2012., uglavnom kao rezultat slabije naplate akciza na cigarete.

Kvartalna poređenja ukazuju da je naplata neto PDV-a negativna četiri kvartala uzastopno. Poređenje bruto naplate sa 2012.g. ukazuje na kontinuirani silazni trend rasta bruto PDV-a u posljednjih šest mjeseci, od 2,8% u maju do 0,8% za deset mjeseci. Povrati PDV-a u periodu januar-oktobar 2013 su veći za 13,8% u odnosu na isti period 2012, s tim da su povrati obveznicima veći za 12,2%, a međunarodnim projektima za 27,9%. Tekući trend povrata PDV-obveznicima nakon nekoliko mjeseci usporavanja pokazuje lagani rast. Tradicionalno se mogu očekivati veći povrati zbog pojačanog uvoza pred novogodišnje praznike, a pred kraj svake godine pristižu i veći zahtjevi

za povrat po osnovu međunarodnih projekata. Sve navedeno ukazuje da je realno očekivati snažniji odliv sa JR UIO po osnovu povrata PDV-a do kraja 2013.godine.

Raspodjela indirektnih poreza

U periodu januar – oktobar 2013 UO UIO je donio dvije odluke o raspodjeli tekućih prihoda od indirektnih poreza i to za prvi i treći kvartal 2013. U istom periodu donesena je i odluka o raspodjeli akumuliranih rezervi na računu na koji se prikuplja putarina iz cijene derivata namijenjena za izgradnju autoputeva. UO UIO je u septembru 2013. donio odluku o prvom privremenom poravnanju prihoda od indirektnih poreza između entiteta za prvo polugodište 2013. Kao jedino sporno iz područja raspodjele indirektnih poreza za prethodnih pet godina ostaje drugo poravnanje za 2012.godinu.

Institucije BiH

Fiskalna pozicija Institucija BiH je određena Globalnim okvirom fiskalnog balansa i politika 2014-2016 i Dokumentom okvirnog budžeta 2014-2016 koji su osnovna podloga za izradu godišnjeg budžeta. Glavni prihodi Institucija BiH (preko 80% u odnosu na ukupne prihode) su prihodi od indirektnih poreza. Globalnim fiskalnim okvirom utvrđen je iznos ovih prihoda za institucije BiH za period 2014-2016 u visini 750 miliona KM. Takođe, pomenutim dokumentom utvrđene su i gornje granice rashoda Institucija BiH za posmatrani period u iznosu od 950 miliona KM.

Federacija BiH

Konsolidovani bilans opšte vlade Federacije BiH obuhvata prihode, rashode i finansiranje budžeta Federacije BiH, kantona, opština/gradova i vanbudžetskih fondova. Osnovni ciljevi fiskalne politike u Federaciji BiH odnose se na postepeno smanjenje deficita sa 2,4% BDP Federacije BiH⁴¹ (1,5% BDP BiH) u 2012. godini na 1,6% procjenjenog BDP-a u 2016. godini⁴² (1% BDP-a BiH). U skladu sa opreznim projekcijama prihoda ovaj cilj će se namjerava ostvariti smanjenjem učešća potrošnje (konsolidovano) za 5,9 indeksnih poena sa 43,7% procjenjenog BDP FBiH u 2013 godinu (25,6% BDP-a BiH) na 37,8% procjenjenog BDP FBiH u 2016. godini (23% BDP BiH). Ovako ambiciozan plan trebao bi rezultirati ne samo većim rastom BDP-a FBiH nego i nominalnim smanjenjem potrošnje od cca 85 miliona KM u periodu 2013-2016 godine. U pogledu politike duga, dugoročna opredjeljenost je poštivanje kriterija iz Mastroihta tj. zadržavanje javnog duga ispod nivoa 60% BDP-a u Federaciji BiH.

Republika Srpska

Konsolidovani bilans opšte vlade Republike Srpske prikazan u ovom dokumentu obuhvata prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske, korisnike budžeta Republike Srpske unutar i izvan GTK (glavne knjige trezora), budžete opština/gradova i finansijske planove fondova socijalne sigurnosti, te sredstva po osnovu investicionih projekata finansiranih iz inostranstva i sredstva sa escrow računa.

U junu 2013. godine, Vlada Republike Srpske je usvojila Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2014-2016. godine kojim su definisani planirani okviri budžeta, prihodi, rashodi,

⁴¹ Federalni zavod za statistiku FBiH, Statistički bilten 194-BDP za 2012 godinu iznosi 16.554 miliona KM

⁴² Procjenjena Federalnog ministarstva finansija-nominalni rast BDP u 2013-4,1%, u 2014-4,1%, u 2015-4,5% i u 2016-4,9%

finansiranje i dug za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj. Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske je usaglašen sa Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika BiH za period 2014-2016. godine. Podaci dati u ovom Dokumentu revidirani su u skladu sa poznatim podacima o usvojenim budžetima na svim nivoima.

Kada govorimo o ciljevima fiskalne politike Republike Srpske, osnovni cilj se vezuje za proces priključenja Evropskoj uniji, odnosno za dostizanje cilja iz Mاستrihta, koji kaže da konsolidovani tekući deficit (uključuje deficit centralne vlade sa uključenim „escrow“ računom i projektima finansiranim iz inostranstva⁴³, opština i gradova i vanbudžetskih fondova, – iskazan prema metodologiji ESA 95) ne smije biti veći od 3,0% BDP-a Republike Srpske. U skladu sa tim, konsolidovani deficit opšte vlade Republike Srpske u odnosu na BDP Republike Srpske u 2012. godini iznosi 2,1% , a prema projekcijama kroz godine predviđa se smanjenje deficita, da bi u 2016. godini bio ostvaren suficit od 1,9% BDP-a Republike Srpske.

Dokaz opredjeljenosti Republike Srpske da jača fiskalnu stabilnost je održavanje tekuće i ukupne potrošnje na istom nivou i pored povećanja izdataka za kamate, tako da se uz projektovani rast BDP-a Republike Srpske očekuje kontinuirano smanjenje učešća javne potrošnje Republike Srpske u BDP od 43,9% u 2012. godini do 37,7% u 2016. godini.

3.2 Implementacija budžeta u 2013. godini

Institucije BiH

Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2013. godinu je usvojen od strane Parlamentarne skupštine BiH 06.12.2012. godine. Budžet institucija BiH u 2013. godini je odraz mjera štednje institucija BiH koje je Fiskalno vijeće BiH dogovorio u okviru Stand by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom i uputa i smjernica Ministarstva finansija i trezora budžetskim korisnicima u vezi sa tim. Prihodi, primici i financiranje za 2013. godinu obuhvataju sljedeće:

- 750 mil KM od indirektnih poreza i na nivou su 2012. godine,
- 140 mil KM od neporeznih prihoda, što predstavlja rast od 14,9 mil KM ili 12% u odnosu na 2012. godinu,
- 7,2 mil KM od tekućih potpora u novčanom obliku (donacija),
- 6 mil KM prenesenog viška sredstava iz prethodnih godina
- 0,6 mil KM primitaka od prodaje stalnih sredstava
- 9,8 mil KM kreditnih sredstava (Makrofinancijska pomoć Evropske komisije)
- 23,4 mil KM ino kreditnih sredstava u skladu sa Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH 2013-2015,
- 12,8 mil KM sredstava dobiti JP Službeni list BiH i
- 0,2 mil KM primitaka od sukcesije,

Struktura rashoda institucija BiH odnosi se na:

- tekuće izdatke u iznosu od 826,7 mil KM, od čega se na bruto plate i naknade odnosi 522,2 miliona KM, naknade troškova zaposlenih 118 miliona KM (uključujući dnevnicu za službena putovanja u iznosu od 4 miliona KM) i na materijalne troškove 186,5 miliona KM ,

⁴³Konsolidacija Centralne vlade obuhvata: budžet Republike Srpske, korisnike budžeta u okviru i izvan Glavne knjige trezora Republike Srpske, sredstva sa escrow računa, putarine i projekte finansirane iz inostranstva.

- kapitalne izdatke u iznosu od 82,4 mil KM,
- tekuće grantove u iznosu od 10,8 mil KM,
- kapitalne grantove u iznosu od 3,4 mil KM
- Izdaci za inostrane kamate u iznosu od 0,5 mil KM,
- direktni transferi sa Jedinственog računa trezora u iznosu od 17,3 mil KM,
- rezerviranja u iznosu od 9 KM,

Prema procjenama Ministarstva financija i trezora BiH, do kraja 2013. godine će institucije Bosne i Hercegovine ostvariti uštede na bruto plaćama i naknadama u skladu sa mjerama dogovorenim u Pismu namjere za realizaciju Stand by aranžmana sa MMF-om. Naime, smanjena osnovica za plaću se počela primjenjivati počev od 01.05.2012. godine, usljed čega je u prva četiri mjeseca 2013. godine ostvarena ušteda na plaćama, dok su ostvarene i dodatne uštede na materijalnim troškovima institucija BiH, što će kompenzirati nedostatak sredstava financiranja planiranih u Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnim obvezama BiH za 2013. godinu (iskazanim u tabeli 2). Znači, u okviru Proračuna institucija BiH za 2013. godinu, planirano financiranje rashoda iz kreditnih sredstava iznosilo je 33,2 mil KM, od čega je u toku 2013. godine primljena Makrofinancijska pomoć od Europske komisije u iznosu od 19,5 mil KM, a razlika od planiranih kreditnih sredstava u iznosu od 13,7 mil KM će se kompenzirati sa uštedama na rashodima institucija BiH ostvarenim u 2013. godini. Preostala planirana sredstva za financiranje institucija BiH u iznosu od 6 mil KM predstavlja preneseni akumulirani višak prihoda iz prethodnih godina, koji je na raspolaganju institucijama BiH do kraja 2013. godine.

Takođe, na prihodovnoj strani institucije BiH su ostvarile dodatna sredstva na neporeznim prihodima i to od dobiti Centralne banke Bosne i Hercegovine u iznosu od 2,5 mil KM, znači da se očekuje da će institucijama BiH do kraja 2013. godine neće biti potrebna dodatna sredstva financiranja.

Napominjemo da će institucije BiH ostvariti i dodatna sredstva od donacija, koje su namjenskog karaktera (npr. sredstva direktnog granta od Europske unije za projekt popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i sl.), kao i namjenska sredstva od UMTS dozvola, ali ista će se morati namjenski prenijeti u 2014. godinu ako se ne utroše do kraja 2013. godine.

Federacija BiH

Podaci koji se odnose na izvršenje budžeta Federacije BiH za 2013. godinu (konsolidirani) nisu pripremljeni zbog toga izvršenje budžeta odnosno rashoda, za predhodnu godinu realizuje sve do 31. januara tekuće godine. Posmatrano samo nivo Vlade Federacije FBiH, dostupni su podaci o izvršenju prihoda i primitaka za 2013. godinu i oni iznose 1.904,2 mil KM odnosno 86 % u odnosu na planiranirene prihode u primitke. Posmatrano analitički:

Prihodi od poreza ostvareni su u iznosu od 1.256,7 milijuna KM, što je 93% planiranog za 2013. godinu. U odnosu na prethodnu godinu, poreski prihodi bilježe rast od 7%, odnosno veći su za 85,4 milijuna KM, prvenstveno zbog porasta prihoda od indirektnih poreza na ime servisiranja vanjskog duga. Ostvarenje poreskih prihoda, po glavnim kategorijama je kako slijedi:

Prihodi od neizravnih poreza, sa udjelom od 63,3% u ukupno ostvarenim prihodima iznose 1.207,2 milijuna KM, a odnose se na:

- Prihode od neizravnih poreza, koji pripadaju federalnom proračunu u iznosu od 770,8 milijuna KM, što je za 7%, odnosno za 60,5 milijuna KM manje u odnosu na ostvarenje u prethodnoj godini
- prihode na ime financiranja relevantnog duga Federacije BiH u iznosu od 436,4 milijuna KM, što je za 49% više u odnosu na ostvarenje u prethodnoj godini (dospjeće glavnice po osnovu zaduženja od MMF-a).

Prihodi od poreza na dobit pojedinaca i poduzeća ostvareni su u iznosu od 49,3 milijuna KM i isti bilježe rast od 5% u odnosu na ostvarenje prihoda od poreza na dobit u 2012. godini.

Neporezni prihodi (naknade, pristojbe, novčane kazne i ostali neporezni prihodi) ostvareni su u iznosu od 248,5 milijuna KM, što je svega 55% planiranog za 2013. godinu.

Ostvarenje neporeznih prihoda po glavnim kategorijama je:

- prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine iznose 179,6 milijuna KM, što je za 33% niže ostvarenje u odnosu na prethodnu godinu;
- naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga iznose 59,4 milijuna KM i veće su za 26% (12,1 milijuna KM) u odnosu na prethodnu godinu i
- novčane kazne iznose 9,5 milijuna KM i bilježe rast od 14% u odnosu na prethodnu godinu

Znacajno manje ostvarenje neporeznih prihoda u odnosu na plan je uzrokovano znacanim podbacajem na prihodima od krajnjih korisnika za otplatu kredita (Javna preduzeća, kantoni i općine) gdje je prikupljeno svega 56% planiranih prihoda.

Takodje, planirana dividenda od Elektroprijenosa u iznosu od 58,0 mil mk se nije realizovala u toku 2013. godine sto je takodje razlog manjeg iznosa prikupljenih neporeznih prihoda.

Po osnovi **financiranja** proračuna Federacije BiH, na Jedinostveni račun Riznice doznačena su sredstva u iznosu od **399** milijuna KM, a odnose se na:

- emitirane trezorske zapise u iznosu od 79,2 milijuna KM,
- Sredstva od Evropske komisije dugoročno zaduženje u iznosu od 117,1 milijuna KM;
- dugoročno zaduženje po osnovi IV Stand by aranžmana sa MMF-om u iznosu od 162,4 milijuna KM i
- emitirane dugoročne obveznice u iznosu od 40 milijuna KM,

Isticemo da se planirana sredstva od SBA sa MMF-om nisu u potpunosti realizirala, odnosno planirana IV tranša u iznosu od oko 62,3 mil KM nije doznačena zbog neispunjavanja predhodne mjere od strane bosanskohercegovačkih vlasti.

Sveukupno posmatrano, ukupno prikupljeni prihodi i primici u odnosu na planirane rashode i izdatke će biti nedovoljni da bi Vlada Federacije BiH ostvarila pozitivan finansijski rezultat u 2013. godini i sasvim je izvjesno da će se ostvariti deficit budžeta za 2013. godinu.

Na temelju izvršenja budžeta za prvih 11 mjeseci, izvršena je projekcija rashoda i izdataka za 2013. godinu gdje treba naglasiti da će biti ostavarene određene uštede u odnosu na planirana budžetska sredstva za 2013. godinu, a posebno ističemo:

- plaće i naknade zaposlenih sa svim doprinosima planirano 237,8 milijuna KM, a prema projekcijama realizirat će se 227,7 milijuna KM što predstavlja uštedu od 10,1 milijun KM ili 4,25%;

- izdaci za materijal, sitan inventar i usluge planirano 91,6 milijuna KM, a prema projekcijama realizirat će se 76,7 milijuna KM što predstavlja uštedu od 14,9 milijuna KM ili 16,26%;
- tekući transferi drugim nivoima vlade planirano 326,9 milijuna KM, a prema projekcijama realizirat će se 313,9 milijuna KM što predstavlja uštedu od 13 milijuna KM ili 4,0%;

Napominjemo da su naprijed navedene projekcije jer se izvršenje budžeta, odnosno rashoda, za predhodnu godinu realizira sve do 31. januara tekuće godine. Vlada Federacije BiH će nastaviti sa preduzimanjem svih mjera na sanaciji budžetskog deficita daljim uštedama na svim pozicijama, a posebno će utjecati na aktivnosti poreske inspekcije koja bi kao rezultat svojih aktivnosti trebala rezultirati povećanjem budžetskih prihoda.

Republika Srpska

Budžet Republike Srpske za 2013. godinu, usvojila je Narodna skupština Republike Srpske u decembru 2012. godine, u budžetskom okviru od 1.945,0 miliona KM. U novembru 2013. godine, usvojen je Rebalans budžeta Republike Srpske za 2013. godinu u istom okviru od 1.945,0 miliona KM. Jedan od razloga za donošenje rebalansa su postizanje dogovorenog budžetskog suficita vezano za nastavak stand by aranžmana potpisanog sa MMF-om. Suficit je usmjeren na pokriće dugova prema domaćim i stranim kreditorima za direktne i indirektne obaveze Republike Srpske i pokriće dugoročnih zajmova od međunarodnih institucija. Pored toga, rebalans odnosno uravnoteženje je bilo potrebno zbog promjena koje su se desile u toku godine, u strukturi budžetskih sredstava i izdataka. Naime, izvršenje budžetskih sredstava u toku godine ukazuje na umanjeње određenih prihoda u odnosu na iznose planirane budžetom, te s druge strane, povećanje određenih kategorija prihoda, kao i prilive sredstava koji nisu bili planirani budžetom. U okviru izdataka povećana je pozicija isplata za lična primanja, s obzirom da je na osnovu Odluke Vlade Republike Srpske od 1. jula 2013. godine uvećana najniža cijena rada sa 100 KM na 106 KM. Pored toga, bilo je potrebno izvršiti pravilno evidentiranje budžetskih izdataka kao i obezbijediti sredstva za izmirenje obaveza koje su proistikle iz Vladinih zakonskih i podzakonskih akta u tekućoj godini, odnosno njenih politika i prioriteta.

Izvršenje prihoda i priliva u Budžetu Republike Srpske za 2013. godinu, u prvih osam mjeseci 2013. godine ukazalo je na određena odstupanja od planiranih iznosa, a što je zahtijevalo rebalans budžeta, i to su:

- pad prihoda od indirektnih poreza zbog manjeg rasta bruto prihoda od indirektnih poreza u odnosu na očekivanja, značajnog rasta povrata prihoda od indirektnih poreza i pad koeficijenta krajnje potrošnje za Republiku Srpsku u odnosu na prethodnu godinu;
- povećanje prihoda od poreza na dobit zbog toga što se prilikom planiranja budžeta za 2013. godinu očekivalo veće ulaganje od ostvarenog ulaganja u opremu, postrojenja i nekretnine a na osnovu čega se mogu ostvariti poreske olakšice, te zbog bolje ostvarenog poslovnog rezultata obveznika poreza na dobit;
- priliv sredstava po osnovu dividende Elektroprenosa BiH u 2013. godini, čime su povećani neporeski prihodi za 40 miliona KM.

Najznačajnije promjene na strani izdataka je povećanje na rashodima za lična primanja kao posljedica realizacije Odluke Vlade Republike Srpske kojom je uvećana cijena rada sa 100 na 106 KM, a koja se primjenjuje od 1. jula 2013. godine, te umanjeње doznaka za socijalnu zaštitu iz republičkog budžeta kao posljedica pravilne knjigovodstvene evidencije socijalnih davanja iz prošle godine, te preraspodjele doznaka iz tekuće godine.

Pored budžeta Republike Srpske kao najznačajnijeg dijela ove konsolidacije, budžeti jedinica lokalne samouprave takođe su pretrpile rebalanse u smislu preraspodjele budžetskih primitaka i izdataka.

3.3 Srednjoročni izgledi budžeta

Prihodi od indirektnih poreza – srednjoročni scenario

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period od 2013. do 2016. godine bazirane su na (i) prognozama makroekonomskih pokazatelja izrađenim od strane Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuti period, (ii) politikama u području indirektnih poreza koje se odnose na ukidanje carina na uvoz dobara porijeklom iz EU u sklopu posljednje faze liberalizacije predviđene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i primjenu čl. 21 Zakona o akcizama, koji podrazumijeva kontinuirano usklađivanje stopa akciza u BiH sa minimalnim standardima u EU. Projekcije uključuju efekte povećanja posebne akcize na duhan, te (iii) tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza. Efekti SSP na prihode od carina se ispoljavaju samo u 2013.g., dok se efekti povećanja posebne akcize očekuju u 2014. i 2015.godini. Projekcije ne uključuju procjene efekata prijedloga izmjena Zakona o akcizama koje se nalaze u proceduri (vid. 3.1.).

Tabela 1 Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza, novembar 2013

Vrsta prihoda (neto)	2012	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
PDV	3.162,8	3.103,7	3.185,3	3.306,9	3.459,1	-1,9%	2,6%	3,8%	4,6%
Akcize	1.299,2	1.281,1	1.302,9	1.316,2	1.333,8	-1,4%	1,7%	1,0%	1,3%
Carine	223,5	202,2	218,8	234,1	257,5	-9,5%	8,2%	7,0%	10,0%
Putarina	285,7	285,0	292,8	301,0	311,6	-0,2%	2,7%	2,8%	3,5%
Ostalo	18,2	17,9	17,9	17,9	17,9	-1,2%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	4.989,4	4.890,0	5.017,7	5.176,3	5.379,9	-2,0%	2,6%	3,2%	3,9%
Putarina (0,10 KM/l)	-114,3	-114,0	-117,1	-120,4	-124,6	-0,2%	2,7%	2,8%	3,5%
Za raspodjelu	4.875,1	4.775,9	4.900,6	5.055,9	5.255,3	-2,0%	2,6%	3,2%	3,9%

Projektovani iznos ukupnih prihoda od indirektnih poreza za 2013. godinu iznosi 4,890 mlrd KM što je za 2% manje od naplate u prethodnoj godini. Projekcije dinamike svih vrsta prihoda za 2013. godinu imaju negativan predznak. Najveći pad očekuje se kod carina (-9,5%), zbog pada uvoza i smanjenja carina porijeklom iz EU. Nakon carina najveći pad očekuje se kod prihoda od PDV-a (-1,9%), zbog snažnog rasta povrata i pada PDV-a na uvoz koji je velikim dijelom anulirao pozitivne trendove u naplati domaćeg PDV-a. Projektovani pad prihoda od akciza, koji iznosi 18 mil KM (-1,4%), potiče od pada oporezive potrošnje duhana, dok se naplata drugih kategorija akciza očekuje oko nivoa prethodne godine.

Već prilikom izrade aprilskih projekcija uočeno je da su procjene makroekonomskih pokazatelja višeoptimistične od dotadašnjih trendova u naplati prihoda od indirektnih poreza. Tadašnje projekcije su odražavale pomenute trendove, u smislu da projektovane stope rasta prihoda nisu dosezale projektovane stope odgovarajućih makroekonomskih indikatora, a ukupna naplata za 2013. godinu bila je planirana neznatno iznad nivoa prethodne godine. Prilikom izrade aprilskih projekcija prihoda od indirektnih poreza polazilo se od pozitivnih projekcija rasta uvoza od 4,1% (DEP, mart 2013) na šta su i ukazivali podaci o uvozu sa samog početka godine. Od mjeseca marta nastupio je trend pada uvoza, a projekcije uvoza DEP-a iz mjeseca septembra imaju negativan predznak.

Posljednja projekcija prihoda od indirektnih poreza za 2013. godinu korigovana je naniže za 113,4 mil KM u odnosu na aprilske projekcije, prvenstveno na prihodima od PDV-a i akcizama na duhan. Projekcija prihoda od PDV-a smanjena je za 99,7 mil KM, zbog snažnog rasta povrata i preokreta u kretanju uvoza. Rast povrata PDV-a zabilježen je i na samom početku godine, ali je bio praćen rastom bruto prihoda zbog pozitivnih trendova naplate PDV-a na uvoz (rast skoro 10% u periodu I-II 2013) i domaćeg PDV-a. Projekcije prihoda od carina usko su vezane za projekcije kretanja uvoza, te su neočekivana negativna kretanja uvoza rezultirala korekcijom projekcije carina za -6,1 mil KM. Očekivana naplata akciza na duhan takođe je značajno smanjena, što je donekle anulirano revidiranjem naviše projekcija akciza na naftu zbog poboljšanja u trendovima naplate u odnosu na početak godine. Korekcija zbirne stavke akciza iznosi -13,2 mil KM. Kao i u slučaju akciza na naftu, zbog poboljšanja trendova naplate, naviše su revidirani prihodi od putarine (7,4 mil KM).

Posljednji trendovi u naplati prihoda takođe su ispod onih koje bi trebali očekivati ako posmatramo ažurirane projekcije DEP-a iz novembra 2013. godine. Za 2013. godinu su projekcije rasta BDP-a, investicija i izvoza revidirane naviše. Sa druge strane, projekcije rasta potrošnje su smanjene, a projekcije uvoza, za razliku od prethodno očekivanog stabilnog rasta, u ažuriranim projekcijama čak dobijaju negativan predznak.

Za razliku od 2013. g, projekcije stopa rasta makroekonomskih pokazatelja u periodu 2014-2016 ne odstupaju značajno od projekcija DEP-a iz marta 2013. Ipak, s obzirom da je snižena osnova za izradu projekcija za naredne godine (2013), značajno su korigovane naniže i projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2014-2016. Stoga se, kao i u slučaju korekcija za 2013, najveće razlike odnose na prihode od PDV-a i akciza na duhan.

Projekcije prihoda revidirane su naniže u odnosu na projekcije rađene u mjesecu aprilu, za sve godine u periodu 2013-2016 (Tabela 2).

Tabela 2 Razlike između aprilskih i novembarskih projekcija indirektnih poreza, u p.p.

Vrsta prihoda (neto)	2013	2014	2015	2016
I PDV	-3,2	0,6	0,2	0,5
II Akcize	-1,0	0,2	-0,7	-1,1
III Carine	-2,7	0,8	-1,8	-1,2
IV Putarina	2,6	3,6	0,2	-3,4
V Ostalo	-9,6	-1,7	-1,7	-1,7
VI UKUPNO	-2,3	0,7	-0,1	-0,2

Projekcija ukupnih prihoda u 2014. godini iznosi 5,018 mlrd KM, što je za **2,6%** više od očekivane naplate u 2013. godini. U 2015. i 2016. godini su projektovane stope rasta **3,2%** i **3,9%** respektivno.

Vodeći se tekućim trendovima naplate i principom opreznosti, projektovana stopa rasta prihoda od PDV-a za 2014. godinu ne doseže projektovani rast potrošnje. Imajući u vidu brojne faktore, prije svega zaustavljanje negativnog trenda uvoza iz 2013. godine i prestanak liberalizacije trgovine sa EU, te efekte ulaska Hrvatske u EU, u 2014. godini je projektovan snažan rast prihoda od carina od 8,2%. Kod prihoda od akciza očekivani rast u 2014. iznosi 22 mil KM, od čega se skoro polovina odnosi na skromne efekte povećanja poreskog opterećenja duhana. Konzervativni scenario projekcija akciza na cigarete predviđa da će pod uticajem rasta akciza u naredne dvije godine doći do daljeg raslojavanja konzumenata duhana, na sloj sa stabilnim dohocima koji može pratiti porast cijena cigareta i sloj koji konzumira rezani duhan pribavljen iz legalne, ali i nelegalne proizvodnje. Takav odnos snaga bi mogao u 2015.g. donijeti neznatan rast prihoda od akciza, kao rezultat porasta posebne akcize, ali maksimalno do nivoa prihoda iz 2012.godine.

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu ostvarenje projektovanog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2013-2016 je podložno sljedećim rizicima:

- (i) Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje. Svako odstupanje ovih parametara od projektovanih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- (ii) Usporavanje ekonomskog oporavka glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- (iii) Kontinuirano povećanje stope posebne akcize na cigarete u cilju dostizanja minimalnih standarda EU postalo je kontraproduktivno bez efikasnih političkih i operativnih mjera usmjerenih na zatvaranje jaza u poreskom opterećenju cigareta i rezanog duhana i suzbijanje poreske evazije, nelegalnog uvoza duhana i nelegalne proizvodnje cigareta. S obzirom na širinu jaza u poreskom opterećenju predložena stopa posebne akcize na rezani duhan očigledno neće biti dovoljno destimulativna da vrati konzumente duhana u regularne tržišne tokove. Međutim, bez obzira na mjere akcizne politike konsolidacija prihoda od akciza na duhanske prerađevine se neće moći izvršiti bez koordiniranih i efikasnih operativnih mjera nadležnih institucija BiH i entiteta. Slične distorzije prihoda od akciza i tržišta u narednim godinama može izazvati i najavljeno uvođenje diferencirane akcize na pivo;
- (iv) Eventualne izmjene politika u području indirektnih poreza (diferencirane stope PDV-a, značajno povećanje standardne stope, diferenciranje kod akciza) mogu destabilizirati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UIO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara;
- (v) Loša naplata prihoda u 2013.g. dijelom je rezultat i rastućih prevara. Odjeljenje svoje projekcije temelji na očekivanjima da će preduzete aktivnosti UIO na suzbijanju prevara i objava najvećih dužnika rezultirati stabilizacijom prihoda u 2014. i njihovim rastom u narednim godinama. Povećavanje obima prevara i dugova značilo bi ne samo dalju eroziju prihoda od indirektnih poreza i ugrožavanje finansiranja svih nivoa vlasti, već i distorziju regularnog tržišta i narušavanje poslovnog ambijenta za domaće kompanije i strane investitore.

Federacija BiH

Prijedlog budžeta Federacije BiH za 2014. godinu iznosi 2.357.7 miliona KM što je za 143,5 mil. KM ili 6,5% više u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. Struktura prihodovne strane predstavlja odraz stanja do koga je dovelo nekoliko recesijskih godina, te stagnacija realne ekonomske aktivnosti tokom 2012. i 2013. godine. Po principu raspodjele prihoda od indirektnih poreza prvo se izdvajaju prihodi od indirektnih poreza za servisiranje vanjskog duga.

Prihodi od indirektnih poreza su povećani u ukupnom iznosu iz razloga što je iznos potreban za servisiranje vanjskog duga u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu znatno veći od iznosa koji je bio planiran u 2013. godini. Usporen rast naplate javnih prihoda rezultat je usporenih privrednih kretanja i realnog pada ekonomije zbog utjecaja globalne ekonomske krize.

Pored usporenog rasta naplate javnih prihoda uslijed usporenih privrednih kretanja i realnog pada ekonomije zbog sve jačeg utjecaja globalne ekonomske krize, pojavljuju se i mnogobrojni rizici ostvarenja projiciranih prihoda kao što su odstupanje od predviđenog ekonomskog rasta, nepredviđene promjene poreznih politika (odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele prihoda od indirektnih poreza i nepredviđene promjene istih i dr. Važno je istaći da povrati postaju sve izraženiji problem u posljednje vrijeme obzirom da je njihov udio u ukupnim bruto prihodima od indirektnih poreza već u prvoj polovini 2013. godine porastao sa 16% na 18,5%, što predstavlja najveću stopu povrata zabilježenu do sada.

Vlada Federacije BiH je odlučna u namjeri da poveća disciplinu poreznih obveznika, te je usvojila Strateški plan Porezne uprave FBiH za period 2014. 2018. godina čiji je cilj povećanje i poboljšanje naplate poreza od strane poreznih obveznika.

Ukupni prihodi od poreza projicirani u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu iznose 1.387,5 mil. KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 42,8 mil. KM ili 3,2%. Prihod od poreza na dobit pojedinaca i preduzeća planiran je u iznosu od 53,9 KM, što je za 2,3 mil. KM ili 4,4% više u odnosu na iznos u Budžetu Federacije BiH za 2013. godinu.

Na osnovu revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza, dostavljenih od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH, u kojima je projiciran rast indirektnih poreza za 2014. godinu od 3,1%, Prijedlogom budžeta Federacije BiH za 2014. godinu bruto prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu od 1.333,6 mil. KM, što je za 40,5 mil. KM više u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. Neto prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu od 779,4 miliona KM i manji su za 11,9 mil. KM ili 1,5% u odnosu na prethodnu godinu, dok su prihodi od indirektnih poreza za servisiranje relevantnog duga planirani u iznosu od 554,2 miliona KM, što je za 52,4 mil. KM ili 10,5% više u odnosu na iznos planiran u Budžetu Federacije BiH za 2013. godinu.

Neporezni prihodi planirani su u iznosu od 315,1 mil. KM, što je za 136,2 mil. KM ili 30,2% manje u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. U okviru neporeznih prihoda prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika planirani su u iznosu od 232,8 mil. KM, što predstavlja smanjenje od 124,1 mil. KM ili 34,8% u odnosu na 2013. godinu. Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga planirane su u iznosu od 73,1 mil. KM, i u odnosu na prethodnu godinu manje su za 12,1 mil. KM ili 14,2%. U Prijedlogu budžeta Federacije BiH za 2014. godinu novčane kazne planirane su u iznosu od 9,1 mil. KM što je na nivou 2013. godine.

Ukupni rashodi i izdaci u Prijedlogu Budžeta Federacije BiH za 2014. godinu iznose 2.357,7 miliona KM, što predstavlja povećanje za 143,5 miliona KM ili 6,5% u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu.

Ukupno planirana sredstva za bruto plaće i naknade zaposlenih iznose 197,8 mil. KM, od čega se 7,6 mil. KM odnosi na izmirenje poreza i doprinosa iz sudskih presuda, a 190,2 mil. KM na plaće po osnovu redovnog rada. Ukupno planirana sredstva na ovoj poziciji iznose 190,2 mil. KM, što predstavlja povećanje u odnosu na iznos iz Budžeta Federacije BiH za 2013. godinu od 3,2 mil. KM ili 1,8%. Broj zaposlenih planiran u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu iznosi 7272 i veći je za 63 u odnosu na 2013. godinu. Razlozi povećanja broja zaposlenih su:

- Provođenje Strateškog plana Porezne uprave FBiH za period 2014. 2018. godina;
- Jačanje kapaciteta ostalih inspeksijskih organa;
- Proširen obim nadležnosti u pojedinim organima uprave.

Naknade troškova zaposlenih planirane su u iznosu od 28,1 mil. KM i veće su za 0,1 mil. KM u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. Prilikom planiranja uzet je u obzir Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 55/13). Navedenim zakonom regulisana su prava sudija, tužilaca i stručnih saradnika na naknade troškova zaposlenih, što je i razlog blagog povećanja iznosa potrebnog za naknade troškova zaposlenih u 2014. godini.

Doprinosi poslodavca planirani su u ukupnom iznosu od 26,0 mil. KM, i to 2,8 mil. KM po osnovu izmirenja poreza i doprinosa iz sudskih presuda i 23,2 mil. KM po osnovu redovnog rada, proporcionalno ekonomskom kodu 6111 – Bruto plaće i naknade.

Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge planirani su u ukupnom iznosu od 76,4 mil. KM, što je za 15,2 mil. KM ili 16,6% manje u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. Najveće smanjenje odnosi se na izdatke za popis stanovništva, koji je većim dijelom završen u 2013. godini, te je za nastavak njegove realizacije u 2014. godini planiran iznos od 0,4 mil. KM. Znatan dio sredstava se odnosi na sredstva koja će se finansirati sa podračuna, tj. za njihovo finansiranje su obezbjeđena namjenska sredstva na prihodovnoj strani.

Prijedlogom budžeta Federacije BiH za 2014. godinu tekući transferi i drugi tekući rashodi planirani su u iznosu od 979,0 mil. KM i povećani su za 0,8 mil. KM u odnosu na 2013. godinu, dok su kapitalni transferi planirani u iznosu od 10,8 mil. KM, i manji su za 72,7% u odnosu na iznos iz Budžeta Federacije BiH za 2013. godinu.

Ukupni izdaci planirani u 2014. godini iznose 1.050,4 miliona KM i odnose na:

- izdatke za kamate u iznosu od 91,1 milion KM
- izdatke za nabavku stalnih sredstava u iznosu od 28,1 milion KM
- izdatke za finansijsku imovinu u iznosu od 29,2 miliona KM
- izdatke za otplatu dugova u iznosu od 902,- miliona KM

Nivo prihoda projiciran u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu u odnosu na ukupne rashode i izdatke rezultirao je deficitom u iznosu od 655,1 mil. KM ili 38,5% u odnosu na prihode bez primitaka, pa su primici u Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu planirani su u iznosu od 655,1 milion KM, i obuhvataju:

- Primitke od finansijske imovine u iznosu od 0,125 mil. KM;
- Sredstva IV Stand-by aranžmana odobrenog od Međunarodnog monetarnog fonda u iznosu od 299,0 mil. KM;

- Sredstva Svjetske banke – DPO u iznosu od 46,0 mil. KM;
- Emitovanje obveznica u iznosu od 50,0 mil. KM;
- Emitovanje trezorskih zapisa u iznosu od 260,0 mil. KM. Iznos od 160 mil. KM otplaćuje u 2014. godini tako da su ova sredstva namijenjena za održavanje likvidnosti budžeta. Ostatak emitovanih trezorskih zapisa u iznosu od 100 mil. KM dopijeva na naplatu u 2015. godini, te stoga ova sredstva služe za finansiranje budžeta.

Republika Srpska

U Tabeli 2. Izgledi budžeta šire Vlade za Republiku Srpsku, dati su konsolidovani podaci o budžetskim sredstvima opšte vlade koju čine: centralna vlada (obuhvata budžet Republike Srpske, korisnike budžeta u okviru i izvan Glavne knjige trezora RS koji posjeduju vlastite račune, sredstva sa escrow računa, putarine i projekte finansirane iz inostranstva), budžete jedinica lokalne samouprave i finansijskih planova fondova socijalne sigurnosti sa iskazanim neto kreditiranjem po nivoima vlasti.

Vlada Republike Srpske ima namjeru da očuva postojeći broj zaposlenih i stvori uslove za novo zapošljavanje, kao i da osigura privredni rast putem planiranih investicija. Budžetom Republike Srpske za 2014. godinu planirano je ostvarenje budžetskog suficita u iznosu od 90 miliona KM.

U uslovima kada mnoge zemlje radi postizanja fiskalne konsolidacije posežu za dodatnim fiskalnim nametima, Republika Srpska se opredjelila da zadrži najniže poreske stope i da na taj način utiče na povoljniji poslovni ambijent, te da stimulativnom fiskalnom politikom podstiče privredu i dodatno zapošljavanje. Dodatno fiskalno rasterećenje, kroz uvođenje neoporezivog dijela dohotka od 200 KM, imaće za rezultat nedostatak značajnih prihoda u budžetu Republike, a što se neće kompezovati kroz novo opterećenje poreskim obveznicima.

Poreski prihodi na nivou opšte vlade u 2014. godini manji su za 1,8 % u odnosu na sredstva koja su planirana za 2013. godinu.

- Prema projekciji prihoda od indirektnih poreza, očekuje se da će Republici Srpskoj u 2014. godini biti doznačen nešto veći iznos nego u 2013. godini. Navedena projekcija uzima u obzir makroekonomski okvir za 2014. godinu, efekte povećanja akciza na duvanske prerađevine kao posljedice usklađivanja odredbi o minimalnoj i specifičnoj akcizi po Zakonu o akcizama u BiH sa EU direktivama, i izmjene zakona koje su u proceduri, kao i efekat ulaska Hrvatske u EU.
- Planirani prihod po osnovu poreza na dohodak i dobit u 2014. godini na svim nivoima vlade manji je za 10 % u odnosu na 2013. godinu. Pri tome je planirani prihod od poreza na dobit veći za 3%, dok je planirani prihod od poreza na dohodak manji za 16,6%, imajući u vidu očekivano kretanje plata i zaposlenosti u 2014. godini i efekat uvođenja neoporezivog dijela dohotka od 200 KM.

Ukupna budžetska potrošnja na nivou opšte vlade Republike Srpske u 2014. godini planirana je na nivou prethodne godine.

- Rashodi za lična primanja u 2014. godini, ostaju na približno istom nivou kao u 2013. godini. Rashodi za lična primanja su planirani u skladu sa cijenom rada od 106 KM, uz uvođenje neoporezivog dijela plate od 200 KM.
- Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga, u 2014. godini, na nivou opšte vlade veći su za 1,6% u odnosu na 2013. godinu.
- Doznake na ime socijalne zaštite, u 2014. godini, na nivou opšte vlade veće su za 0,5% u odnosu na 2013. godinu.
- Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi, u 2014. godini, na nivou opšte vlade veći su za 16,5% u odnosu na 2013. godinu. U 2015. i 2016. godini, takođe se planira rast ove vrste rashoda za 5,2% odnosno 7,4% respektivno. U okviru ove grupe rashoda planirana su sredstva po osnovu kamata na hartije od vrijednosti, trezorske zapise, zajmove primljene u zemlji i inostranstvu, za preuzete zajmove kao i troškovi servisiranja primljenih zajmova.
- Subvencije u 2014. godini, na nivou opšte vlade smanjene su za 10,8% u odnosu na 2013. godinu, jer se omogućilo rasterećenje privrede kroz uvođenje neoporezivog dijela dohotka.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu u 2014. godini, na nivou opšte vlade su manji za 17,3% u odnosu na 2013. godinu.

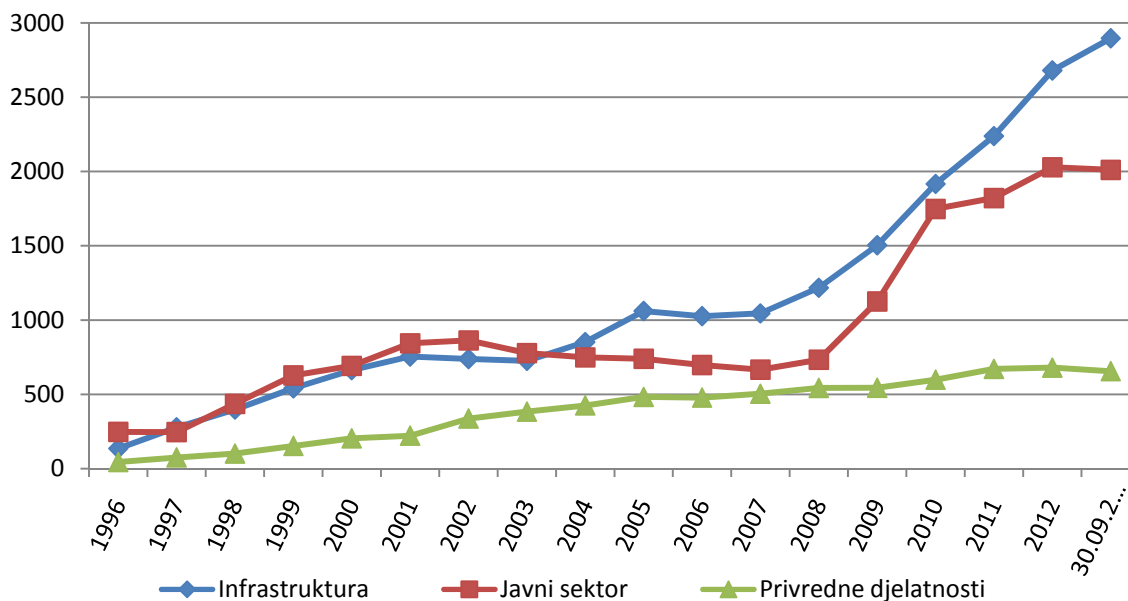
3.4. Nivo zaduženosti i razvoj događaja

3.4.1. Nivo zaduženosti

Ukupan javni dug u Bosni i Hercegovini (unutrašnji i vanjski) na dan 31.12.2012. godine iznosio je 10.216,8 miliona KM ili 37,5% BDP za 2012. godinu. Od ukupnog javnog duga 70,3% ili 7.178,8 miliona KM se odnosi na vanjski dug dok 29,7% ili 3.038,0 miliona KM se odnosi na unutrašnji dug. Na povećanje stanja vanjskog duga uticalo je angažovanje tranši SBA MMF-a, aktiviranje opcionog duga prema Londonskom klubu povjerilaca i angažovanje sredstava po potpisanim kreditnim aranžmanima.

U strukturi vanjskog duga, prema stanju na dan 31.12.2012. godine, 24,5 % se odnosi na „stari dug“ čiji je grace period istekao i koji je u fazi otplate, a 75,5 % se odnosi na novi dug. Prema strukturi kreditora najveće učešće od 34 % ima WB (IBRD, IDA), zatim 14 % EIB, 13 % MMF, 11 % Pariški klub kreditora, 9 % EBRD, 7 % Londonski klub kreditora i 12 % ostali kreditori. Namjenu ulaganja i dalje karakteriše povećanje ulaganja u infrastrukturu i javni sektor u odnosu na ulaganje u privredni sektor.

Namjena kredita u odnosu na stanje «novog duga» kroz period 1996-30.09.2012 god.

Od ukupno angažovanih kredita, 60,5 % se nalazi u otplati, a 39,5 % angažovanog iznosa još uvijek je u grace periodu. Kredite karakterišu povoljni kreditni uslovi. Prosječna kamatna stopa je 1,44 % (51,5 % kredita je sa fiksnom kamatnom stopom, a 48,5 % kredita sa varijabilnom stopom) prosječno dospijeće kredita na dan 31.12.2012. godine je 11,2 godine. Koncesionalnosti uslova doprinosi činjenica da se infrastrukturni projekti diejлом finansiraju iz grant sredstava Evropske unije i samih kreditora (IPA I WBIF) kao i bilateralnih donator.

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i opština, te načini i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema čini cjelovit pravni okvir za unapređenje i kontrolu budžetske discipline. Ovim zakonom utvrđeno je ograničenje iznosa duga tako da ukupan dug Republike Srpske⁴⁴ na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, a javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a Republike Srpske u toj godini.

Na dan 31.12.2012. godine, stanje duga Republike Srpske koji se servisira iz budžeta Republike Srpske⁴⁵ iznosilo je 4.308,2 miliona KM. Od tog iznosa 2.653,2 miliona KM (61,58%), se odnosilo na spoljni dug, a 1.655,1 milion KM (38,42%) na unutrašnji dug.

Valutnu strukturu duga karakteriše dominacija 4 valute: KM, EUR, SDR, te USD. Najveće učešće u valutnoj strukturi duga ima KM (38,42%) jer je unutrašnji dug u cjelini denominiran u ovoj valuti. S obzirom da Centralna banka BiH održava monetarnu stabilnost u skladu sa currency board aranžmanom⁴⁶, učešće EUR-a u valutnoj strukturi duga od 31,40% može se ocijeniti povoljnim. Visoko učešće EUR-a i KM-a obezbjeđuje visok stepen predvidivosti budućih obaveza, te je u tom smislu Republika Srpska izložena manjem valutnom riziku. Međutim, zbog znatnog učešća USD-a u

⁴⁴ U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama RS, ukupan dug RS čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske (budžeta), dug opština/gradova, te dug vanbudžetskih fondova.

⁴⁵ Radi jedinstvenog načina izražavanja podataka na svim nivoima, u svrhu izrade ovog dokumenta, prikazano je stanje duga Republike Srpske, koji se servisira iz Budžeta Republike Srpske, a koje obuhvata stanje spoljnog duga Budžeta Republike Srpske, jedinica lokalne samouprave, javnih preduzeća i IRBRS, te unutrašnji dug Budžeta Republike Srpske i fondova socijalne sigurnosti nastao indirektnim zaduživanjem.

⁴⁶ Currencyboard aranžmanom, tj. valutnim odborom, je utvrđeno izdavanje domaće valute uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim sredstvima po fiksnom kursu 1 KM: 0,51129 EUR.

valutnoj strukturi duga (4,09%), a imajući u vidu i njenu dominaciju u strukturi SDR-a⁴⁷, jačanje vrijednosti USD-a bi moglo uticati na povećanje stanja spoljnog duga. Ovo bi zahtijevalo više domaće valute za servis spoljnog duga.

Ročna struktura duga Republike Srpske⁴⁸ sa stanjem na dan 31.12.2012. godine, takođe je, povoljna jer je dug Republike Srpske gotovo u cjelini dugoročan. Naime, od ukupnog duga Republike Srpske na kratkoročni dug se odnosi samo 1,61%, dok je čitav preostali dug dugoročan i iznosi 98,39%

Od ukupnog duga Republike Srpske u fazi otplate je 55,48%, a u grace periodu 44,52% duga. Za razliku od "starog" spoljnog duga koji je uglavnom u otplati (98,74%), veći dio "novog" duga je u grace periodu (51,64%). Od unutrašnjeg duga u fazi otplate je 44,93%, dok je u grace periodu 55,07%.

Od ukupnog duga 54,29% se otplaćuje po fiksnim kamatnim stopama, dok za 6,7% duga nije utvrđen način otplate ili se izmiruje bez kamate. Spoljni dug se većim dijelom otplaćuje po promjenljivim uslovima (54,11%), a unutrašnji po fiksnim uslovima (68,31%).

Kad je riječ o strukturi duga u Republici Srpskoj sa stanovišta instrumenata, utrživi dio duga (obveznice i trezorski zapisi) iznosi 30,11%, a neutrživi dio duga (kredit i dug koji se izmiruje kroz akcioni plan ili u gotovini) iznosi 69,89% ukupnog duga. Utrživi dug daje mogućnost da se iskoriste sve prednosti upravljanja dugom jer se istim otvoreno trguje na tržištu kapitala.

U pogledu valutne strukture ukupnog spoljnog duga BiH dominiraju EUR i USD valute (82%) , uzimajući u obzir dominaciju USD i EUR u korpi valuta koje čine SDR I da SDR čini 34,37% stanja spoljnog duga.

Valutna struktura kredita 2008-2012

Valuta	Stanje vanjskog duga u %					Otplata 2012
	2008	2009	2010	2011	2012	
EUR	39,2	45,1	42,5	44,5	47,1	61,2
SDR	32,8	34,0	38,2	37,4	36,9	15,3
USD	15,5	11,8	10,3	9,4	8,2	20,8
CPU	7,3	5,0	4,7	4,3	3,5	
Ostale valute ⁴⁹	5,2	4,1	4,3	4,4	4,3	2,7
UKUPNO:	100	100	100	100	100	100

Sve dospjele obaveze po vanjskom javnom dugu u periodu 01.01.-31.12.2012. godine, a po kojima je Bosna i Hercegovina nosilac obaveza, izmirene su u cjelosti, u ukupnom iznosu od 413,3 mil. KM. U strukturi ukupno plaćenog iznosa, udio isplaćene glavnice čini 73,9 % ili 305,38 mil. KM, a na

⁴⁷ Vrijednost SDR-a se određuje prema korpi od 4 najjače valute, tj. njenu vrijednost čine USD 41,9 %, JPY 9,4 %, EUR 37,4 %, GBP 11,3 %.

⁴⁸ U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama RS, ukupan dug RS čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske (budžeta), dug jedinica lokalne samouprave, te dug fondova socijalne sigurnosti. Radi jedinstvenog načina izražavanja podataka na svim nivoima, u svrhu izrade ovog dokumenta, prikazana je analiza strukture stanje duga koje obuhvata stanje spoljnog duga Budžeta Republike Srpske, jedinica lokalne samouprave, javnih preduzeća i IRB RS, te unutrašnji dug Budžeta Republike Srpske i fondova socijalne sigurnosti nastao indirektnim zaduživanjem.

⁴⁹ ostale valute čine JPY, KRW, CHF, KWD, SAR, CAD, SEK, DKK, GBP

otplatu kamate, servisnih i drugih troškova odnosi se 107,9 mil. KM, ili 26,1%. U navedenom iznosu obaveza, Federacija BiH participira sa 258,2 mil. KM, Republika Srpska 151,3 mil. KM, Distrikt Brčko 0,14 mil. KM, te državne institucije – direktne obaveze BiH⁵⁰ 3,67 mil. KM.

Unutrašnji dug u Bosni i Hercegovini je u nadležnosti entiteta. U Republici Srpskoj stanje ukupnog unutrašnjeg duga čine stanje unutrašnjeg duga Republike Srpske (budžeta), jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti. Ukupan unutrašnji dug Republike Srpske na dan 31.12.2012. godine iznosi 2.015,8 miliona KM, od čega se na dug Republike Srpske (Budžeta RS) odnosi 1.410,1 miliona KM (stanje projektovanog unutrašnjeg duga definisanog Zakonom o unutrašnjem dugu Republike Srpske uvećano za stanje kratkoročnog i dugoročnog duga, tj. stanje duga po trezorskim zapisima i dugoročnim obveznicama emitovanim u skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske), na opštine/gradove 321,8 miliona KM i na vanbudžetske fondove 283,9 miliona KM.

U Federaciji Bosne i Hercegovine verifikacija ratnih potraživanja je završena, a iznos verifikovane stare devizne štednje konstantno opada. Imajući u vidu navedeno, te dinamiku i iznose dostavljanja sudskih presuda za ratne tražbine, ne očekuje se značajno povećanje ovih obaveza i ukupna potraživanja u Federaciji BiH po osnovi stare devizne štednje i ratnih tražbina će biti manja od procjene⁵¹. Zbog toga se unutrašnji dug u Federaciji BiH, za kategorije po Zakonu koje podliježu verifikaciji, posmatra samo u odnosu na verifikovani iznos. U skladu sa tim stanje unutrašnjeg duga Federacije BiH, uključujući kantone i opštine i gradove, na dan 31.12.2012. godine iznosi 982,2 miliona KM od čega se na dug koji se izmiruje iz Budžeta Federacije BiH odnosi 88,7% ili 870,8 miliona KM a na dug kantona, opština i gradova odnosi 11,3% ili 111,4 miliona KM.

3.4.2. Projekcija duga i budućí događaji

Projektovano stanje vanjskog duga zasniva se na iznosu povučenih sredstava uvećano za procjenjeni iznos povlačenja preostalih tranši po IV SBA i kredita koji su u pripremi i postupku odobravanja a umanjeno za procjenjeni iznos servisiranja vanjskog duga. U skladu sa tim projektovano je da će se vanjski dug nominalno povećati u 2014 godini za 9,8 indeksnih poena, uglavnom, zbog procjene povlačenja tranši SBA. Projekcije unutrašnjeg duga bazirane su na stanju iz prethodne godine uvećano za nova zaduženja i umanjeno za otplatu.

Ukupan javni dug BiH na dan 31.12.2012.godine i projekcije

	2012	2013	2014	2015	2016
1. Vanjski dug	7.178,8	7.443,5	8.180,3	7.989,8	7.421,0
Institucije BiH	28,7	45,2	77,0	76,3	71,8
Federacija BiH	4.486,0	4.727,3	5.230,6	5.085,4	4.692,1
Republika Srpska	2.653,2	2.660,7	2.863,4	2.820,0	2.650,4
Distrikt Brčko	10,9	10,3	9,3	8,1	6,7

⁵⁰Za Institucije BiH: kredit EBRD 35288.

⁵¹Obzirom da, u skladu sa Zakonom o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obaveza u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH“, br: 66/04, 49/05,65/06,31/08,32/09,65/09 i 42/11), Zakonom o izmirenju obaveza po osnovu računa stare devizne štednje (Službeni glasnik BiH“, br: 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11) i Zakonom o izmirenju obaveza po osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, br: 62/09 i 42/11), neke kategorije unutarnjeg dugapodliježu verifikaciji izvršena je procjena onih kategorija unutarnjeg duga koje podliježu verifikaciji. Ratne tražbine procijenjene su na 500,00 mil. KM, obaveze prema dobavljačima bivšeg FMO i Vojske Federacije BiH na 25 mil. KM, obaveze prema uposlenicama prijašnjeg FMO i pripadnicima Armije BiH na 35 mil KM, i stara devizna štednja na 1.150,00 mil. KM), tako da stanje ukupnog unutarnjeg duga, u odnosu na zakonom procijenjene obaveze, na dan 30.09.2013. godine iznosi 1.331,72 mil. KM.

2. Unutrašnji dug⁵²	3.038,0	3.026,4	2.896,2	2.691,7	2.503,6
Federacija BiH	982,2	964,1	932,2	782,4	622,7
Republika Srpska	2.015,8	2.030,7	1.943,4	1.900,2	1.876,6
Distrikt Brčko	40,0	31,6	20,6	9,1	4,3
UKUPNO (1+2):	10.216,8	10.469,9	11.076,2	10.681,5	9.924,6
BDP u mil.KM	27.199	28.325	29.472	30.812	32.331
Ukupan javni dug/ BDP	37,5%	37,1%	37,6%	34,7%	30,7%

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za stanje i projekcije vanjskog duga, stanje i projekcije unutrašnjeg duga Federalno ministarstvo finansija/financija, Ministarstvo finansija Republike Srpske i Direkcija za finansije Brčko Distrikta

Naredni tabelarni pregled otplate javnog duga i projekcije pokazuje povećanje otplate u 2014 godini za 27,8 indeksnih poena koje je uzrokovano otplatom SBA i hartija od vrijednosti u kojima dominiraju trezorski zapisi. Takođe je vidljiva značajno smanjenje otplate vanjskog duga u 2015 godini koji je rezultat presjeka (cut-of) između 3 i 4 SBA. Naime, prethodni je otkazan a potpisan je novi aranžman u 2012. godini, što je dovelo do pomaka u otplatama glavnice po osnovu četvrtog SBA.

Otplata javnog duga u BiH i projekcije⁵³

Kategorija	2012	2013	2014	2015	2016
Vanjski dug	258,2	496,0	543,7	387,1	473,1
Unutrašnji dug	278,7	222,4	418,9	492,3	502,1
Ukupno FBiH	536,9	718,4	962,6	879,4	975,2
Vanjski dug	151,3	266,4	280,9	210,7	266,6
Unutrašnji dug	247,5	259,5	346,4	301,0	256,2
Ukupno RS	398,8	525,9	627,3	511,7	522,8
Vanjski dug DB	0,1	0,8	1,6	1,6	1,7
Unutrašnji dug DB	10,1	11,6	15,9	15,0	8,0
Ukupno DB	10,2	12,4	17,5	16,6	9,7
Vanjski dug Institucija BiH	3,7	5,0	5,1	5,5	7,2
UKUPNO BiH:	949,6	1.261,7	1.612,5	1.413,2	1.514,9
Vanjski dug	413,3	768,2	831,3	604,9	748,6
Unutrašnji dug	536,3	493,5	781,2	808,3	766,3
Otplata duga/BDP (%)	3,5%	4,5%	5,5%	4,6%	4,7%

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za otplatu vanjskog duga a Federalno ministarstvo finansija/financija, Ministarstvo finansija Republike Srpske i Direkcija za finansije Distrikta Brčko za projekciju otplate unutrašnjeg duga

Projekti u postupku zaključivanja

Projekti u postupku zaključivanja obuhvaćaju projekte koji su u postupku pregovaranja s kreditorima, postupku odobravanja od strane kreditora, te projekte koji su zaključeni i nalaze se u postupku ratifikacije. Ukupan iznos kreditom finansiranih projekata sa 30.09.2013. godine, koji obuhvaća multilateralne i bilateralne kreditore iznosi 1.271.697.090 EUR (preračun izvršen prema srednjem kursu CBBH na dan 23/10/2013. godine, kursna lista broj 208).

⁵²Unutrašnji dug uključuje u FBiH unutrašnji dug Federacije BiH (Budžet FBiH), kantona, te opština i gradova a u Republici Srpskoj uključuje unutrašnji dug Republike Srpske (Budžet RS), jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti

⁵³Stanje i procjena otplate javnog duga sadrži i glavnice i kamatu.

U postupku zaključivanja nalaze se i dvije garancije Bosne i Hercegovine za projekt Međunarodni aerodrom Sarajevo u iznosu 25 mil EUR i Projekat Centralnog grijanja na Palama u iznosu 4,5 mil EUR.

Ovim je obuhvaćeno 29 projekata iz oblasti cestovne, željezničke, vodovodne i komunalne infrastrukture, energetike, zdravstva, poljoprivrede. U prilogu se daje detaljan prikaz projekata, kreditora, kao i visine angažovanih ili potrebnih sredstava za njihovu realizaciju, alociran po korisnicima, uz napomenu u kojoj fazi se projekti nalaze.

KREDITNI SPORAZUMI U POSTUPKU ZAKLJUČIVANJA NA DAN 30.09.2013. GODINE				
R.br.	NAZIV PROJEKTA	IZNOS KREDITA/GARANCIJE (u originalnoj valuti)		
		FBiH	RS	Brčko Distrikt
EBRD				
1.	Ugovor o garanciji Centralno grijanje Pale		4.500.000,00 €	
2.	Ugovor o kreditu - Projekat vodosnabdijevanja Čapljina	5.000.000,00 €		
3.	Ugovor o kreditu - Projekat obilaznice Brčko			28.500.000,00 €
4.	Ugovor o kreditu - Sarajevo Kanton Projekat gradskih saobraćajnica	16.500.000,00 €		
5.	Ugovor o kreditu-Projekat vodovod i kanalizacija Sarajevo	30.000.000,00 €		
6.	Ugovor o garanciji - Projekat međunarodni aerodrom Sarajevo	25.000.000,00 €		
7.	Ugovor o kreditu (Projekat kanalizacije Cazin)	5.000.000,00 €		
8.	Amandman na Ugovor o zajmu - Koridor Vc	25.000.000,00 €		
9.	Amandman na Sporazum Regionalni projekat željeznica	10.000.000,00 €		
UKUPNO		116.500.000,00 €	4.500.000,00 €	28.500.000,00 €

EIB				
10.	Sporazum o kreditu- Distribucija električne energije EPBiH	15.000.000,00 €		
11.	Sporazum o kreditu - Distribucija električne energije EPHZHB	20.000.000,00 €		
12.	Sporazum o kreditu -Distribucija električne energije EPRS		25.000.000,00 €	
13.	Sporazum o kreditu - Autoput Banja Luka-Doboj		160.000.000,00 €	
UKUPNO		35.000.000,00 €	185.000.000,00 €	0,00

SVJETSKA BANKA				
14.	Sporazum o finansiranju (Projekat razvoja navodnjavanja) BIH/IDA (22,7 mil SDR)	11.600.000,00 SDR	13.222.000,- SDR	

15.	Projekat Regionalnog fonda za Jugoističnu Evropu i Kavkaz za osiguranje katastrofa (5,0 mil SDR)	2.500.000,00 SDR	2.500.000,00 SDR	
UKUPNO		14.100.000,00 SDR	15.722.000,00 SDR	0,00

AUSTRIJA				
16.	Sporazum o kreditu za Projekat "Razvoj sistema Vodosnabdijevanja za Opštinu Livno II	3.500.000,00 €		
17.	Sporazum o kreditu za Projekat "Nabavka med, opreme za zdravstvene ustanove u Unsko sanskom Kantonu	6.491.563,00 €		
18.	Sporazum o kreditu za Projekat "Nabavka medicinske opreme za potrebe Javne ustanove Opšte bolnice "Prim.dr. Abdulah Nakaš	7.475.000,00 €		
19.	Sporazum o kreditu za Projekat "Univerzitet Bihać	5.000.000,00 €		
UKUPNO		22.466.563,00 €	0,00	0,00

KfW - NJEMAČKA				
20.	HE Trebinje faza III		6.000.000,00 €	
21.	Izgradnja hidroelektrane Podveležje (kredit do 65 mil.EUR)	65.000.000,00 €		
22.	Izgradnja HE Vrilo (kredit 100 mil.EUR)	100.000.000,00 €		
23.	Izgradnja HPP Janjići (kredit do 30 mil.EUR)	30.000.000,00 €		
24.	Sporazum o finansiranju - Projekat vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama (Tuzla i Zenica)	11.000.000,00 €		
UKUPNO		206.000.000,00 €	6.000.000,00 €	0,00

RAZVOJNA BANKA VIJEĆA EVROPE				
25.	Projekat zatvaranja lokacija kolektivnih centara i alternativnog smještaja u BiH (60,0 mil.EUR)	Još uvijek nije izvršena alokacija na entitete		
26.	Kreditni sporazum za dodatno finansiranje u zdravstvu	5.520.000,00 €	3.680.000,00 €	
27.	Okvirni sporazum – Projekat Plava voda	11.000.000,00 €		
UKUPNO		16.520.000,00 €	3.680.000,00 €	0,00

Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede IFAD				
28.	Kreditni sporazum - Razvoj ruralnog poslovanja	4.805.000,00 SDR	3.245.000,00 SDR	
UKUPNO		4.805.000,00 SDR	3.245.000,00 SDR	0,00

Češka				
29.	Sporazum o kreditu za koridor Vc (poddionica Zvirovići-Bijača)	15.000.000,00 €		
UKUPNO		15.000.000,00 €	0,00	0,00

3.4.3. Garancije po osnovu vanjske i unutrašnje zaduženosti

Na dan 31.12.2012. godine stanje duga po izdatim garancijama iznosi 340,6 miliona KM i to:

- izdate vanjske državne garancije 62,9 miliona KM
- garancije izdate od Vlade Republike Srpske 60,9 miliona KM
(U okviru Budžeta Republike Srpske planiraju se sredstva za otplatu obaveza po osnovu neaktiviranih garancije koje su procjenjene kao rizične)
- garancije izdate u Federaciji BiH 216,8 miliona KM od čega
 - Federacija BiH 69,4 miliona KM
 - Kantoni 99,2 miliona KM
 - Opštine 41,8 miliona KM
 - gradovi 6,4 miliona KM

3.4.4. Pokazatelji održivosti duga

Javna zaduženost Bosne i Hercegovine, prema istorijskim podacima i datim projekcijama, ostaje u okviru mastriškog kriterija i Bosna i Hercegovina je i dalje među umjereno zadužena zemlja. Standardni pokazatelji održivosti javnog duga ukazuju da javni dug Bosne i Hercegovine još uvijek ne ugrožava fiskalnu održivost Bosne i Hercegovine i entiteta.

Standardni pokazatelji održivosti vanjskog duga

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016
BDP (mil KM) ⁵⁴	27.199	28.325	29.472	30.812	32.331
Izvoz roba i usluga (mil KM)	7.884	8.333	9.016	9.791	10.770
Vanjski javni dug (mil KM)	7.178,8	7.443,5	8.180,3	7.989,8	7.421,0
Servisiranje vanjskog javnog duga (mil KM)	413,3	768,2	831,3	604,9	748,6
Neto prihodi od indirektnih poreza na JRTUIO (mil KM)	4.875,1	4.775,9	4.900,6	5.055,9	5.255,3
Vanjski javni dug / BDP (%)	26,4%	26,6%	27,8%	25,9%	22,9%
Servis vanjskog duga/BDP (%)					
Vanjski javni dug / Izvoz roba i usluga (%)	90,4%	89,3%	90,7%	81,6%	68,9%
Servisiranje vanjskog javnog duga / izvoz roba i usluga (%)	5,2%	9,2%	9,2%	6,2%	7,0%
Servisiranje vanjskog javnog duga / Neto prihodi od indirektnih poreza na JRTUIO (%)	8,5%	16,1%	16,9%	12,0%	14,2%

⁵⁴ Izvor: DEP (Bosna i Hercegovina Trendovi 2012, str.5, izdanje oktobar 2012.).

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i opština, te način i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema čini cjelovit pravni okvir za unapređenje i kontrolu budžetske discipline. Ovim zakonom utvrđeno je ograničenje iznosa duga tako da ukupan dug Republike Srpske⁵⁵ na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, a javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a Republike Srpske u toj godini. U skladu sa ovim fiskalnim pravilom javni dug Republike Srpske za 2012. godinu iznosi 43,35% BDP-a⁵⁶, dok ukupan dug Republike Srpske za 2012. godinu iznosi 53,69%.

Članom 7. Zakona o dugu utvrđena su ograničenja za zaduživanje Federacije, kantona, gradova i opština. Mogućnost dugoročnog zaduženja zavisi od odnosa servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije, koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije, i prihoda iz prethodne godine. Da bi se dugoročno zadužili, servisiranje duga kantona, gradova i opština može iznositi do 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Servisiranje unutrašnjeg i vanjskog duga svakog od kantona pojedinačno⁵⁷ kao i servisiranje duga svih kantona zajedno (2,3%) u 2013. godini u odnosu na prihod ostvaren u 2012. godinu u okviru je ograničenja utvrđenih Zakonom.

Federacija se može dugoročno zadužiti ukoliko iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne prelaze 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Kako je otplata vanjskog i unutrašnjeg duga Federacije BiH u 2013. godini u odnosu na konsolidirane prihode Federacije i kantona⁵⁸ ostvarene u 2012. godini iznosilo 23,65%, servisiranje duga Federacije je iznad ograničenja utvrđenih Zakonom. Obzirom na stanje u ekonomiji i potrebama postojeća fiskalna pravila zahtijevaju promjenu i fleksibilnije parametre ali i bolji nadzor i kontrolu zaduživanja.

Upravljanje javnim dugom i u narednom periodu ostaje jedan od važnijih aspekata prioritarnih politika na svim nivoima vlasti. Osnovne smjernice zaduživanja i upravljanja dugom u narednom periodu će biti: stabilizacija učešća duga u BDP-u; održavanje prosječne ročnosti dospelosti na postojećem nivou i zadržavanje niskog učešća kratkoročnog duga; uvođenje mehanizma zaštite od valutnog rizika; kontinuiran razvoj i unapređenje domaćeg tržišta hartija od vrijednosti i izlazak na međunarodno tržište hartija od vrijednosti kao jedan od alternativnih izvora finansiranja; veće učešće zaduživanja po modelu garancija.

⁵⁵U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama RS, ukupan dug RS čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske (budžeta), dug jedinica lokalne samouprave, te dug fondova socijalne sigurnosti.

⁵⁶Republički zavod za statistiku RS, Statistički bilten broj 6, 2013. godina-Nacionalni računi BDP za 2012. godinu iznosi 8.585 miliona KM

⁵⁷Unsko-sanski kanton 0,70%, Posavski kanton 0,94%, Tuzlanski kanton 1,72%, Zeničko-dobojski kanton 0,21%, Bosansko-podrinjski 1,35%, Srednjobosanski kanton 1,40%, Hercegovačko-neretvanski kanton 1,83%, Zašpadnohercegovački kanton 9,35%, Kanton Sarajevo 3,42% i Kanton 10 -3,28%

⁵⁸Bez opština i gradova

Jedan od važnijih principa upravljanja dugom i garancijama koji se nameće u narednom periodu je unapređenje procesa prioritizacije investicionih projekata koji se finansiraju iz kredita multilateralnih finansijskih institucija, pri čemu će važan kriterij biti stepen pripremljenosti projekta za implementaciju. U tom smislu odobravanje novih kredita i izdavanje garancija treba biti analizirano sa stanovišta stepena povlačenja već odobrenih kredita i smanjenja rashoda po osnovu commitment fee.

Radi smanjenja operativnog rizika i osiguranja sredstava za finansiranje budžetskih izdataka i donošenja investicionih odluka, sa minimalnim troškovima na srednji i dugi rok i uz prihvatljivi nivo rizika, nameće se potreba dogradnje i unaprijeđenja postojećih kapaciteta za praćenje i upravljanje dugom (institucije BiH i entiteti). Pored stručne obuke osoblja ovo bi podrazumjevalo i dogradnju i unaprijeđenje postojećeg informacionog sistema na bazi kojeg bi se mogao definisati prihvatljiv nivo rizika prema ciljanom portfoliju (valutna struktura duga, struktura kamatnih stopa, ročnosti i strukture instrumenata).

Glavni rizici po pitanju projekcije stanja i otplate vanjskog i unutrašnjeg duga ne uzimajući u obzir pitanje restitucije koje još nije zakonski uređeno su:

- Valutni rizik ali u manjem obimu jer je više od polovine vanjskog duga u BiH ugovoreno u EUR valuti i obzirom da naš režim deviznog kursa počiva na valutnom odboru i fiksnom kursu KM i EUR (1KM = 0,5112902 EUR). Preostali dio obaveza od kojih je najznačajniji dio u SDR-u, u kojem dominira USD valuta⁵⁹, podložan je promjenama u zavisnosti od kretanja EUR valute prema drugim valutama.
- Promjena kreditnih uslova i dostupnost izvora finansiranja na domaćem i međunarodnom finansijskom tržištu
- Aktiviranje garancija
- makroekonomske stabilnosti (realni rast BDP-a, nivo nezaposlenosti, tekući račun platnog bilansa, naplata poreza)
- Niži prihodi od poreza od planiranih
- Veći rashodi od planiranih naročito u 2014 godini koja je izborna godina

3.4.5. Budžetski uticaj mjera/politika

Na osnovu Zakona o sistemu državne pomoći u BiH formirano je Vijeće za državnu pomoć kao novi budžetski korisnik koji će se finansirati u jednakim iznosima iz budžeta entiteta i Institucija BiH. U 2013. godini za rad Vijeća iz tekuće rezerve odobreno je 120.339 KM a u 2014 godini planirano je ukupno 426 hiljada KM od čega se na prihodovnoj strani Bužeta institucija BiH planira iznos od 284 hiljade KM po osnovu učešća Federacije BiH i Republike Srpske u finansiranju ovog Vijeća.

Za obezbjeđenje potpunu operativnost Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u budžetu institucija BiH za 2014. godinu planiran je iznos od 1.130.000,- KM što predstavlja povećanje od 198.000,- KM u odnosu na budžet 2013. godine.

Po osnovu dva prijedloga izmjena Zakona o akcizama 8u području oporezivanja piva i rezanog duhana) koje je usvojio Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje (UO UIO) u toku 2013. godine očekuju se pozitivni efekti na prihodovnoj strani od 15 miliona KM u 2014. godini 16,2 miliona KM u 2015. godini i 17,9 miliona KM u 2016. godini. na drugoj strani za potrebe jačanja kapaciteta Uprave za indirektno oporezivanje odobrene su višegodišnje kapitalne investicije u

⁵⁹Vrijednost SDR-a se određuje prema korpi od 4 najjače valute koju čine USD 41,9%, JPY 9,4%, EUR 37,4%, GBP 11,3%

vrijednosti 33,7 miliona KM od čega se za nabavku objekata za smještaj Uprave za indirektno oporezivanje u Sarajevu i Banja Luci odnosi 24,2 miliona KM dok se za implementaciju NCTS sistema (novi kompjuterizovani carinski sistem) odnosi 9,5 miliona KM. Ova kapitalna ulaganja su prema tabeli 7 opteretila 2014. godinu a implementacija se odnosi i na naredne godine u posmatranom periodu pa je neto efekat u 2014 godini negativan za 19,1 milion KM dok je u 2015 i 2016. godini neto efekat reformi pozitivan.

Ukupan efekat mjera i politika u Federaciji BiH koji je prikazan u tabeli 7 aneksa EFP-a je pozitivan, u posmatranom periodu, jer se na jednoj strani radi o mjerama koje se tiču ušteta u budžetu Federacije BiH (revizija boračko-invalidske zaštite i mjere racionalizacije troškova), dok na drugoj strani su implementacija zakona kojima se obezbjeđuju dodatni prihodi (Novi zakon o igrama na sreću, Izmjena Zakona o poreskoj upravi i Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode).

3.5 Održivost javnih finansija

Federacija BiH

Restriktivne mjere javne potrošnja na svim razinama predstavljaju jedan od prioriteta ekonomske politike za 2014.-2016. godinu, a osnovni cilj je održavanje stabilnog fiskalnog sistema i kontrole potrošnje. U navedenom periodu Vlada FBiH će i dalje funkcionirati u ograničenim fiskalnim kapacitetima, s obzirom na efekte globalne finansijske i ekonomske krize koja je ostavila trag na ekonomiji BiH.

Fiskalni deficiti i preuzete obaveze trebaju proizvesti mjere konsolidacije budžeta svih razina, koje su već dijelom realizirane u 2011. i 2012. godini, moraju osigurati njegovu održivost. Deficit iz ranijeg perioda definira da je potrebno u narednim godinama ciljano planirati blagi fiskalni deficit kako bi se na nivou perioda 2014 – 2016. dostigla fiskalna održivost u skladu sa kriterijima EU.

Makroekonomska stabilnost Federacije BiH može biti ugrožena ako bi se nastavilo akumuliranje fiskalnih deficita i nekontrolirano zaduživanje te visoki deficiti tekućeg računa, pa se stoga moraju poduzeti mjere za prilagodbu uvjetima koje diktira postojanje valutnog odbora sa ciljem da se doprinese stabilnosti valute i cijena.

Vlada Federacije BiH je odlučna u namjeri da poveća disciplinu poreznih obveznika, što bi rezultiralo smanjenjem porezne evazije i neloyalne konkurencije, te poboljšanjem uslova poslovanja. U skladu s navedenim, Vlada Federacije BiH je na 83. sjednici od 3.10.2013. godine usvojila Strateški plan Porezne uprave Federacije BiH za period 2014.-2018. godina, čija će provedba ići u fazama u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima.

Implementacija Strateškog plana podrazumijeva značajne kadrovske i infrastrukturne kapacitete, što bi u 2014. godini rezultiralo povećanjem broja inspektora u Poreznoj upravi i Federalnoj upravi za inspeksijske poslove (ukupno 50 inspektora). Osnovni cilj Strateškog plana je povećanje i poboljšanje naplate poreza od strane poreznih obveznika. Modernizacija Porezne uprave Federacije BiH zahtijeva detaljno planiranje, jasnu identifikaciju odgovornosti, koordiniranje aktivnosti upošljavanja i obuke, izmjenu načina rada, unapređenje usluga poreznim obveznicima i građanima i poboljšanje informatičke tehnologije. Vlada Federacije BiH će nastojati osigurati neophodne budžetske resurse kako bi dala podršku ovoj reformi, koja ima veliki značaj za Federaciju BiH.

Za racionalnije i efikasnije funkcioniranje Vlade Federacije BiH, kada se radi o rashodima poseban fokus mora biti na praćenju i analizi zapošljavanja u javnom sektoru i sistemu raspoređivanja sredstava, a to znači da posebnu pažnju treba posvetiti:

- a) praćenju i kontroli ukupne mase plaća uz strogu primjenu ograničenja na povećanje ukupnog broja zaposlenih u svim institucijama Federacije BiH;

- b) izradi nacрте novih zakona o državnim službenicima i namještenicima u Federaciji BiH, koji trebaju uslijediti nakon usvajanja novog Zakona o radu, uz korištenje savjetodavne i tehničke pomoći Svjetske banke za što je utvrđena dinamika do polovine sljedeće godine, a cilj bi trebao biti pospešivanje reforme javne uprave;
- c) uspostavljanje centralizirane baze podataka svih korisnika socijalnih transfera u Federaciji, a to znači provesti parlamentarnu proceduru za novi Zakon o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne plaćaju doprinosi koji bi trebao biti usvojen do kraja marta 2014. godine, kako bi baza podataka mogla biti u funkciji do kraja aprila 2014. godine;
- d) ponovnom pokretanju procesa privatizacije u Federaciji BiH kojim bi se poboljšao proces gospodarskog upravljanja i konkurencije, te smanjili rizike u odnosu na javne finansije, za što će Vlada Federacije BiH,, uz pomoć Evropske banke za obnovu i razvoj i Svjetske banke provesti parlamentarnu proceduru sa detaljnim planom djelovanja do kraja juna 2014. godine i u kojem će precizirati preduzeća kandidati za privatizaciju, vremenski okvir i prijelazne odrednice za narednih pet godina;
- e) otpočinjanju prodaje vladinog manjinskih udjela u nizu preduzeća, a prihode od tih prodaja upotrijebiti kako za poboljšanje finansijske pozicije Federalnog zavoda PIO/MIO, između ostalog putem popunjavanja njegovih zakonom propisanih finansijskih rezervi, te za podmirenje dijela neuplaćenih doprinosa preduzeća u državnom vlasništvu prema Zavodu PIO/MIO, tako i za restrukturiranje drugih preduzeća u državnom vlasništvu kako bi ih pripremili za privatizaciju.

U cilju obezbjeđenja dugoročne finansijske održivosti penzijskog sistema u Parlamentu Federacije BiH usvojena je Strategija reforme penzijskog sistema sa akcionim planom koja je urađena uz pomoć Svjetske banke (više u poglavlju 4). Za punu primjenu ove strategije potrebno je provesti izmjene i dopune zakonskih akata (Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja, i Zakon o dobrovoljnim fondovima) koji trebaju biti dostavljeni Parlamentu Federacije BiH do kraja decembra 2014. godine (nova strukturalna odrednica), a očekujemo da će ove izmjene i dopune biti usvojene na parlamentu najkasnije početkom 2015. godine.

Vlada Federacije BiH, u cilju rješavanja problema finansiranja budžeta, također nastoji izvršiti dodatnu optimizaciju i prestrukturiranje javnih rashoda. Ovo podrazumijeva smanjenje onih rashoda, koji ne pružaju doprinos unapređenju ekonomskog rasta, a to znači imati čvrstu namjeru da se održi makroekonomska stabilnost i poveća konkurentnost privrede iz čega proizilazi povećanje zaposlenosti, poboljšanje poslovnog okruženja, socijalna stabilnost i naravno, značajniji rast realnog BDP-a.

Osnovni zadatak koji se postavlja pred Vladu Federacije BiH je dalje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskog rasta za što je neophodno otvaranje novih radnih mjesta. Ekonomska politika mora biti orijentirana na ostvarivanje sljedećeg:

- kontinuirana i održiva fiskalna konsolidacija, sa posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda, u racionalizaciji javnog sektora, kao i nastavak pozitivnih rezultata koji su proizvod reformi naknada po osnovu prava;
- dalji razvoj zdravog privatnog sektora koji je sposoban za stvaranje prostora za otvaranje novih radnih mjesta, putem poboljšanja poslovnog okruženja.

Republika Srpska

Realizacijom ciljeva Ekonomske politike Republike Srpske u 2014. godini, pružiće se dodatna podrška privredi i povećanju zaposlenosti, te tako obezbijediti održiva ekonomska i finansijska stabilnost i poboljšati položaj svih kategorija društva. Plan reformi u narednoj godini, koji će se sprovesti, dovešće do snažnijeg pokretanja privredne aktivnosti na bazi povećanja investicija, izvoza i zapošljavanja. Uz pomoć određenih politika i mjera sprovedeće se planirano fiskalno i strukturno prilagođavanje, stvarajući osnove za brži privredni rast i povećanje zaposlenosti i standarda stanovništva.

Stabilnost javnih finansija i stvaranje uslova za smanjenje nelikvidnosti privrede postići će se: pojačanom aktivnosti na dodatnoj stabilnosti ukupnih javnih finansija, ostvarivanjem dodatnih ušteda na neproduktivnoj budžetskoj potrošnji, kontinuiranim radom na stabilizaciji učešća ukupnog duga u BDP-u; uvođenjem trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor i smanjenjem nelikvidnosti privrede.

Pored primarne restriktivne politike javne potrošnje, koju sprovodi Vlada Republike Srpske, restriktivna javna potrošnja će biti kontinuirana aktivnost svih aktera budžetskog sistema Republike Srpske, odnosno jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti i javnih preduzeća. Na taj način, doći će se do smanjenja ukupnog deficita sistema, te smanjenja javnog duga Republike. Kroz dodatne reforme ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske, planira se dodatno smanjenje neproduktivne budžetske potrošnje, uz istovremeno povećanje investicione potrošnje.

Upravljanje javnim dugom i u 2014. godini ostaje jedan od važnih aspekata Vladinih prioritarnih politika. Osnovne smjernice zaduživanja i upravljanja dugom u narednom periodu će biti: stabilizacija učešća duga u BDP-u; održavanje prosječne ročnosti dospeljeća na postojećem nivou, zamjena instrumenata kratkoročnog duga instrumentima sa dužim rokom dospeljeća; kontinuirani razvoj i unapređivanje domaćeg tržišta hartija od vrijednosti; veće učešće zaduživanja po modelu garancija.

U septembru 2012. godine odobren je IV Stand-by aranžman sa MMF-om u iznosu od 338,2 miliona SDR ili 784,6 miliona KM za BiH (Republika Srpska 112,7 miliona SDR ili 261,5 miliona KM). U cilju obezbjeđenja dodatne fiskalne stabilnosti, povoljnijih izvora finansiranja budžeta u 2014. godini, te na taj način restrukturiranja postojećeg javnog duga, Vlada će nastaviti da izvršava sve kvantitativne kriterijume i strukturalne odrednice koje prethodno dogovori sa Međunarodnim monetarnim fondom. Pored navedenih pozitivnih efekata saradnje sa MMF-om, osnovni rizik povlačenja sredstava predstavlja neispunjavanje određenih uslova koje je postavio MMF svim stranama u BiH. Imajući u vidu prethodno navedeno, kao alternativni izvor finansiranja koristiće se aukcija trezorskih zapisa, emisija dugoročnih obveznica na domaćem tržištu, te dugoročni krediti.

Reforme sektora socijalne zaštite, moraju da budu kontinuirane, u cilju praćenja stanja i predlaganja pravovremenih, efikasnih i efektivnih mjera, da bi navedeni sistemi zadržali fiskalnu stabilnost. S tim u vezi, posebna pažnja u narednom periodu biće posvećena reformi zdravstvenog sektora. Aktivnost koja će se realizovati u 2014. godini odnosi se na uvođenje trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor.

Kada je riječ o lokalnoj samoupravi u 2014. godini realizovaće se Okvirni akcioni plan Strategije kojim su predviđene aktivnosti na realizaciji određenih programa u cilju odgovornog upravljanja javnim poslovima, lokalnim razvojem, program regionalnog povezivanja i drugo.

Pored svega navedenog, posebna pažnja u 2014. godini biće posvećena mjerama za unapređivanje rada i poslovanja javnih preduzeća, s ciljem stvaranja sistema koji će biti efikasni i u prvom redu samoodrživi, težeći da maksimiraju dobit.

Poseban akcenat u 2014. godini biće aktivnosti na povećanju likvidnosti privrede. S tim u vezi, Zakonom o jedinstvenom sistemu za multilateralne kompenzacije i cesije, omogućiće se sprovođenje multilateralne kompenzacije već u prvom kvartalu 2014. godine, koja će direktno poboljšati likvidnost privrede. Unapređivanjem zakonske regulative kojom je regulisan stečajni postupak, obezbijediće se brže i jeftinije sprovođenje stečajnog postupka, potpuna transparentnost postupka, povećaće se odgovornost stečajnog upravnika, a posebno uvesti analiza uzroka stečaja. Takođe, zakonskom regulativom, kojom će biti precizirani rokovi izmirenja obaveza, utiće se na značajno smanjenje nelikvidnosti privrede. Takođe, u cilju poboljšanja likvidnosti privrede i olakšanja finansijskog položaja privrednih subjekata, Vlada Republike Srpske je donijela Zakon o posebnim načinima izmirenja poreskog duga.

Vlada Republike Srpske će, pored navedenih mjera, voditi i stimulativnu fiskalnu politiku. Dodatnim fiskalnim rasterećenjem, kroz uvođenje neoporezivog dijela dohotka od 200 KM, utiće se na stvaranje povoljnijeg ambijenta za poslovanje svih privrednih subjekata. Ova mjera će imati za rezultat nedostatak značajnih prihoda u budžetu Republike, što se neće kompenzovati kroz novo opterećenje poreskim obveznicima.

U 2014. godini uspostaviće se registar svih "parafiskalnih" davanja, u kome će biti evidentirana sva davanja koja su regulisana zakonima, odnosno drugim propisima, a predstavljaju prihod budžeta Republike, opština i gradova, fondova i drugih korisnika javnih prihoda. Nakon uspostavljanja registra, neće biti moguće uvesti dodatne obaveze bez saglasnosti Vlade Republike Srpske.

3.6 Kvalitet javnih finansija i institucionalna obilježja

Federacija BiH

Pored mjera koje Vlada Federacije BiH poduzima u cilju ublažavanja posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, kojim bi se omogućilo efikasno privređivanje i ekonomski razvoj, dodatne aktivnosti treba usmjeriti na praćenje provedbe politika i preuzetih obaveza iz Pisma namjere, koje Bosna i Hercegovina potpisala sa Međunarodnim monetarnim fondom. Poboljšanje naplate poreznih prihoda bi trebalo biti na samom vrhu prioriteta, uz ispunjenje obaveza završetka modernizacije kako Uprave za indirektno oporezivanje, tako i Porezne uprave Federacije BiH, te unapređenje koordinacije između Uprave za indirektno oporezivanje, entitetskih poreznih uprava i Porezne uprave Brčko Distrikta, što bi rezultiralo transparentnijom naplatom svih javnih prihoda, a posebno poboljšanjem naplate poreznih dugovanja. Aktivnosti u oblasti porezne politike trebale bi afirmisati:

- transparentnost naplate svih javnih prihoda, a posebno poboljšanje naplate poreznih dugovanja;
- modernizaciju Porezne uprave Federacije BiH;
- razmjenu informacija o poreznim obveznicima i poreznim dužnicima između Uprave za indirektno oporezivanje, entitetskih poreznih uprava i Porezne uprave Brčko Distrikta;
- fiskalno izvještavanje;
- efikasnije upravljanje javnim prihodima;

- iznalaženje rješenja smanjenja opterećenja poslodavaca uz postojanje fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova;
- stvaranje uslova ubrzanog privrednog rasta, dogradnju i unapređenje poreznog sistema u oblasti direktnih poreza

Jedna od značajnih reformi u okviru upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH je donošenje novog Zakona o budžetima u Federaciji BiH koji ima za cilj jačanje koordinacije fiskalnih politika u Federaciji, unaprjeđenja fiskalne odgovornosti i povećanje finansijske discipline, bolju regulativu, odnosno unaprjeđenje propisa, jačanje nadzora Vlade Federacije nad nižim nivoima vlasti i poboljšanje fiskalnog izvještavanja - usvojen je u Parlamentu Federacije BiH u decembru 2013. godine, objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ br. 102/13, a primjenjivat će se od januara 2014. godine. U toku je izrada podzakonskih akata (uredbe, propisi i procedure), koje se temelje na novom Zakonu o Budžetima Federacije BiH, koji će osigurati njegovu punu provedbu.

Pored toga, instrukcijama budžetskim korisnicima u Federaciji BiH doprinosi se daljem poboljšanju fiskalnog izvještavanja i praćenja, jer se nalaže unošenje datuma dospijeća obaveza u sistem trezora što stupa na snagu od 1. januara 2014. godine, gdje se dospelom neizmirenom obavezom smatra bilo koji iznos koji nije plaćen u roku od 90 dana nakon datuma dospijeća. Usvajanjem novog Zakona o budžetima u Federaciji BiH, obuhvatit će se svi projekti sa stranim finansiranjem i javna preduzeća za ceste i autoceste u izvještavanju o konsolidiranoj generalnoj vladi Federacije BiH.

Imajući u vidu složenu strukturu Federacije BiH, a u nastojanju da se unaprijedi koordinacija fiskalne politike u Federaciji BiH, s ciljem postizanja makroekonomske stabilnosti i održivosti svih nivoa vlasti u Federaciji BiH je u skladu sa Zakonom o budžetima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 102/13) na osnovu poglavlja VII. FISKALNA ODGOVORNOST uspostavlja se Fiskalno koordinacijsko tijelo Federacije BiH.

Ovo tijelo čine federalni ministar finansija, kantonalni ministri finansija i predstavnik Saveza općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine čija je nadležnost i odgovornost koordinacija fiskalne politike u federaciji BiH, prijedlog fiskalnih ciljeva budžeta svih nivoa vlasti u Federaciji BiH, koordinacija aktivnosti u poštivanju budžetskog kalendara i sva ostala pitanja iz oblasti javnih finansija.

U vezi sa ograničavanjem i restriktivnom politikom javne potrošnje značajno je pomenuti da su Parlamentu predati prijedlozi izmjena i dopuna Zakona o reviziji prava i Zakona o organizaciji ministarstava u Federaciji BiH, kako bi se poboljšao proces revizije prava. Novim zakonom osigurat će da sveukupni troškovi sistema penzija pod povoljnijim uvjetima ostanu u okviru dogovorenih iznosa s ciljem zaštite finansijskog potencijala Zavoda PIO/MIO i prema potrebi će se poduzimati korektivne mjere odnosno primjena obračunskog koeficijenta predviđena zakonom kako bi se to i postiglo.

Republika Srpska

U okviru sistema upravljanja javnim finansijama poseban značaj imaće dodatne reforme ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske. Kroz restriktivnu potrošnju na svim nivoima vlade, novi model razvoja podrazumijeva dodatno smanjenje neproaktivne budžetske potrošnje, uz istovremeno povećanje investicione potrošnje, uz socijalnu zaštitu najugroženijih kategorija društva. Ujedno, jačanje poreske discipline podrazumijeva poboljšanje sistema naplate poreza i smanjenje sive ekonomije, te jačanje dugoročne fiskalne stabilnosti i održivosti kroz sprovođenje

strukturnih reformi, posebno reformi javnog sektora. Politika rashoda će biti usmjerena na poštovanje posebnih fiskalnih pravila.

Kroz pojačane aktivnosti na kontroli obračunavanja i naplata ukupnih budžetskih prihoda, i u 2014. godini, putem Poreske uprave Republike Srpske, prioritetno će se sprovoditi aktivnosti na kontroli pravilnosti i zakonitosti obračunavanja bruto plata i primanja i njihovoj naplata, sa ciljem da se obračun i plaćanje vrši u visini stvarno isplaćenih bruto plata i primanja, da bi se maksimalno smanjio broj poslodavaca koji obračun poreza i doprinosa vrše na nivou najnižih plata. Na ovaj način će se omogućiti bolja naplata javnih prihoda, a time i povećanje obima ostvarivanja prava iz penzijskog i zdravstvenog osiguranja. Primjenom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske i Zakona o posebnim načinima izmirenja poreskog duga u 2014. godini očekuje se poboljšanje naplate javnih prihoda čime će se dati značajan doprinos boljem zadovoljavanju potreba korisnika javnih prihoda. U oblasti bolje naplate prihoda posebnu pažnja će se posvetiti obračunu i naplata koncesione naknade.

U procesu reformi upravljanja javnim finansijama i uvođenjem programskog budžetiranja u skorijoj budućnosti, stvoriće se pretpostavke za dodatne uštede jer će se definisanjem ciljeva, programa i aktivnosti javna sredstva usmjeriti za realizaciju postavljenih ciljeva sa definisanim učincima i rezultatima koji će biti mjerljivi. Na taj način prepoznaće se odgovornost, za dobro izvršavanje, ali i za neizvršavanje postavljenih ciljeva, a time i odgovornost o utrošenim javnim sredstvima. Takođe, radiće se na uštedama, prvenstveno kod vanbudžetskih fondova i javnih preduzeća. Novi Zakon o fiskalnoj odgovornosti u 2014. godini će nam omogućiti bolji nadzor i kontrolu nad ukupnim budžetskim sistemom, kroz kažnjavanje onih koji ne poštuju fiskalna pravila i fiskalne mjere.

Pored toga, Vlada Republike Srpske je u procesu uvođenja centralizovanog obračuna plata zaposlenih u javnom sektoru, kako bi se uspostavio sistem evidencije, kontrole i boljeg planiranja na nivou javnog sektora.

U cilju povećanja privredne aktivnosti i održivog rasta zaposlenosti, u periodu 2014–2016. godina realizovaće se kapitalne investicije (uključujući i vlastita sredstva učesnika u realizaciji projekata) u ukupnom iznosu od 1.576,055 miliona KM. Najveće učešće u finansiranju ukupnih investicija u tom periodu imaju inosredstva (uglavnom krediti i manjim dijelom grantovi) – 77,47%, a domaća sredstva po svim osnovama učestvuju sa 22,53%. U narednom trogodišnjem periodu u sektor saobraćaja i transportne infrastrukture biće investirano 38,35% ukupnih investicija, (npr. kreditni aranžmani sa EBRD i EIB za auto-put Banja Luka – Doboj). Naredni je sektor zdravstva i socijalne zaštite sa 18,13% ukupnih investicija, a rezultat je obezbjeđenja značajnih uglavnom inkreditnih ili grant sredstava u proteklom periodu za finansiranje projekata u ovoj oblasti (npr. bolnice u RS/EIB) čija će se primjena odvijati u periodu 2014–2016. godina. U sektor industrije, energetike i rudarstva biće investirano 16,97% ukupnih sredstava, a u ovom sektoru u posmatranom trogodišnjem periodu realizovaće se značajni projekti za koje su obezbijedena finansijska sredstva (npr. izgradnja hidrocentrale Cijevna – kredit KfW i grant EK i revitalizacija HE Trebinje – Faza 3 – kredit i grant KfW). Sektor poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede učestvuje sa 15,40%, a u ovom sektoru u posmatranom trogodišnjem periodu nastaviće se ili početi realizacija značajnih projekata za koje su obezbijedena finansijska sredstva. Nakon ovih strateških oblasti sve druge investicije po resornim nadležnostima ostalih ministarstava čine preostalih 11,15% ukupnih investicija.

U 2013. godini nastavljene su aktuelne reforme koje se odnose na oblast računovodstva i revizije u javnom i privatnom sektoru, sa ciljem konstantnog usaglašavanja domaće zakonske i profesionalne

regulative sa promjenama u relevantnim dijelovima evropskog zakonodavstva i u međunarodnim računovodstvenim, odnosno standardima finansijskog izvještavanja, te sa ciljem jačanja uspostavljenih institucionalnih i funkcionalnih kapaciteta u predmetnoj oblasti i povećanja profesionalnih i stručnih kompetencija računovođa i revizora u javnoj i privatnoj praksi.

Finansijski izvještaji budžetskih korisnika pripremaju se i prezentuju u skladu sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor i GFS metodologijom, kada je riječ o konsolidovanim izvještajima o izvršenju budžeta. U 2013. godini donesen je Pravilnik o kriterijumima za sticanje statusa budžetskog korisnika kojim se uređuju kriterijumi za sticanje statusa budžetskog korisnika u smislu praćenja namjenskog trošenja odobrenih budžetskih sredstava, te pripreme i objavljivanja odgovarajućih izvještaja. Pravilnikom se uređuju sadržaj i način vođenja Sveobuhvatnog registra budžetskih korisnika Republike Srpske (Registra budžetskih korisnika Republike, Registra budžetskih korisnika opština i gradova i Registra budžetskih korisnika – fondova). Ovaj Registar obuhvata i korisnike čije se poslovanje u cjelini ili djelimično finansira iz sredstava javnih prihoda, a koji su obavezni da svoj finansijski plan i izvještaj o izvršenju istog podnose Vladi Republike Srpske.

U cilju prelaska na punu obračunsku osnovu u računovodstvu budžetskih korisnika u Republici Srpskoj donesen je Pravilnik o sistemu poreskog knjigovodstva. Ovim pravilnikom u Republici Srpskoj stvorena je pretpostavka za dosljednu primjenu MRS-JS 23 - Prihodi od transakcija koje nisu transakcije razmjene (porezi i prenos). Primjena ovog Pravilnika omogućava uvođenje sistema dvojnog knjigovodstva i u analitičke evidencije u okviru pomoćne knjige poreskih evidencija kod Poreske uprave Republike Srpske, a na osnovu toga i kreiranje svih informacija neophodnih za pravilnu klasifikaciju i vrednovanje poreskih potraživanja, u skladu sa načelom nastanka poslovnih (poreskih) promjena i obračunskom osnovom računovodstva u glavnim knjigama trezora Republike, opština i gradova i glavnim knjigama fondova. Osnovne smjernice za primjenu Međunarodnog računovodstvenog standarda za javni sektor MRS-JS 23 - Prihodi od transakcija koje nisu transakcije razmjene, kao jednog od računovodstvenih standarda čija je primjena u Republici Srpskoj započela 1. januara 2013. godine, sadržane su u Uputstvu o primjeni MRS-JS 23- Prihodi od transakcija koje nisu transakcije razmjene (porezi i prenos). U smislu ovog uputstva, MRS-JS 23 predstavlja računovodstveni standard objavljen od strane Odbora za Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor, u verziji zvanično prevedenoj i prihvaćenoj za upotrebu na području Republike Srpske. Cilj MRS-JS 23 je da propiše uslove za izvještavanje o prihodima koji ne ispunjavaju uslove da budu klasifikovani kao prihodi iz transakcija razmjene. Obveznici primjene ovog standarda su entiteti javnog sektora (osim javnih preduzeća), koji u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srpskoj, kao osnov za pripremu i prezentaciju svojih finansijskih izvještaja primjenjuju Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor.

Od 01. januara 2013. godine u sistem trezorskog poslovanja su uključene i preostale lokalne zajednice, tako da su ovim sistemom obuhvaćeni svi korisnici budžeta Republike i svi korisnici budžeta opština i gradova. Cilj uvođenja trezorskog poslovanja jeste potpuna kontrola upravljanja javnim sredstvima, koja se kroz ovaj sistem postiže postojanjem sistema jedinstvenog računa trezora i sistema glavne knjige trezora.

Posebna pažnja u 2013. godini bila je posvećena i unapređenju sistema javnog nadzora i kontrole kvaliteta u računovodstvenoj i revizorskoj profesiji, sa akcentom na povećanju kvaliteta finansijskih i revizorskih izvještaja. U toku 2014. godine, planira se nastavak sprovođenja aktivnosti usmjerenih ka: daljem unapređenju sistema finansijskog izvještavanja u javnom sektoru, sa posebnim akcentom na razvoju statističkih osnova finansijskog izvještavanja, usaglašenih sa relevantnim evropskim zakonodavstvom, podršci funkcionisanja sistema trezorskog poslovanja, daljem

unapređenju sistemu poreskog knjigovodstva, u skladu sa aktima donesenim u 2013. godini, povećanju funkcionalnih sposobnosti sistema kontrole kvaliteta rada revizorskih društava, povećanju funkcionalnosti jedinstvenog registra finansijskih izvještaja, daljem unapređenju finansijskog izvještavanja od strane banaka i drugih finansijskih organizacija, osiguravajućih društava, investicionih fondova, te aktivnoj komunikaciji sa relevantnim međunarodnim institucijama (Evropskom komisijom, MMF-om, Svjetskom bankom i dr.).

Utvrđene mjere za poboljšavanje zakonskog okvira, jačanje institucija, kao i računovodstvene i revizorske profesije uopšte, treba da doprinesu povećanju kvaliteta finansijskih i revizorskih izvještaja. Osnovni cilj predloženih mjera je potpuno usklađivanje regulatornog okvira sa zakonodavstvom Evropske unije, uključujući pripremu konsolidovanih finansijskih izvještaja i propisa o poslovanju društava za reviziju, elektronsko objavljivanje finansijskih izvještaja, usaglašavanje zahtjeva za finansijskim izvještavanjem kod malih i srednjih entiteta sa stvarnim potrebama korisnika informacija iz njihovih finansijskih izvještaja i drugo.

Očekuje se da će realizacija planiranih aktivnosti dodatno povećati kvalitet informacija prezentovanih u finansijskim izvještajima opšte namjene, konsolidovanim finansijskim izvještajima i u izvještajima koje pripremaju nezavisni eksterni revizori, što bi trebalo pozitivno da utiče na povećanje povjerenja korisnika tih informacija u javno prezentovane finansijske i revizorske izvještaje a, u skladu s tim, i na povjerenje u računovodstvenu i revizorsku profesiju u Republici. Pored toga, sve aktivnosti u ovoj oblasti koje sprovodi ili će sprovoditi Vlada Republike Srpske imaju za cilj efikasnije upravljanje javnim sredstvima, a ujedno i bolju „klimu“ za strane investitore i obezbjeđivanje dodatnih investicija.

4 CILJEVI STRUKTURALNE REFORME

Ključne strukturne reforme koje su opisane u ovom dijelu, i koje su ranije započete, imaju prvenstveno za cilj prevazilaženje prepreka rastu što se namjerava postići mjerama oživljavanja privredne aktivnosti, kroz podsticaje realnom sektoru i zapošljavanje, stvaranje boljeg poslovnog okruženja i povećanje konkurentnosti domaće privrede kao i fiskalnoj stabilnosti uz istovremenu zaštitu osjetljivih kategorija stanovništva.

U 2014. godini Republika Srpska će nastaviti sa ranije započetim reformama, a posebnu pažnju u narednoj godini će posvetiti onim reformama koje će pružiti dodatnu podršku privredi i povećanju zaposlenosti, te tako obezbijediti održivu ekonomsku i finansijsku stabilnost i time poboljšati položaj svih kategorija društva. U nastavku ćemo dati pregled glavnih prepreka za rast i ključne politike i mjere koje će doprinijeti realizaciji postavljenih ciljeva.

4.1 Prepreke za rast i plan strukturnih reformi

Republika Srpska je identifikovala ključne prepreke za rast u narednom periodu:

- Smanjena privredna aktivnost pod uticajem svjetske ekonomske krize, i nedostatak inostrane tražnje, što bi ujedno prouzrokovalo značajan porast nezaposlenosti;
- nekonkurentnost domaće privrede i administrativne barijere;
- neefikasno pravosuđe, posebno u borbi protiv kriminala i korupcije;
- nelikvidnost privrede;
- povećane potrebe za finansiranje zdravstvenog sektora;
- povećanje nenaplativih kredita u bankarskom sektoru i smanjena mogućnosti za investiranje;

S tim u vezi, ciljevi Ekonomske politike Republike Srpske, na kojima će Vlada Republike Srpske kroz svoje mjere intenzivno raditi u 2014. godini su:

- povećanje privredne aktivnosti i održiv rast zaposlenosti,
- povećanje konkurentnosti privrede Srpske,
- borba protiv kriminala i korupcije i uspostavljanje efikasnog i pravednog pravosuđa,
- stabilnost javnih finansija i stvaranje uslova za smanjenje nelikvidnosti privrede,
- poboljšanje položaja svih kategorija društva,
- unapređivanje finansijskog sektora i
- evropske integracije i jačanje regionalne saradnje.

4.2 Ključne oblasti strukturalne reforme

4.2.1 Reforme vezane za poslovni ambijent

Zbog ukazane potrebe za smanjenjem obaveza koje opterećuju pravna lica, u sferi neporeznih dadžbina, uz reforme oporezivanja koje se provode na nivou Federacije, provedene su aktivnosti, izvršene analize fiskalnog opterećenja obveznika i dati principi za racionalizaciju sistema neporeznih prihoda, sa prijedlogom mjera za smanjenje parafiskalnih opterećenja po osnovu opće vodne naknade, naknade za opće korisne funkcije šuma i članarine turističkih zajednica, po pitanju obuhvata obveznika plaćanja, osnovice i stope za obračun, što je podržano od strane Vlade Federacije BiH, te bi u narednom periodu trebalo provesti aktivnosti o mogućnostima operacionalizacije prijedloga.

Nastavljene su aktivnosti na provođenju projekta pojednostavljenja plaćanja javnih prihoda, čija implementacija bi imala višestruke koristi i za obveznika i za Poreznu upravu, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na sadašnje stanje, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za poduzetnike i privredne subjekte u FBiH, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stepena dobrovoljnog izmirenja obaveza olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze.

Dalji napredak u provođenju programa strukturalnih reformi u Federaciji BiH temelji se na usvajanju seta zakona (Zakon o privrednim društvima, Zakon i inspekcijama i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji privrednih subjekata) koji bi trebali značajno poboljšati poslovno okruženje kroz pojednostavljivanje odnosno skraćivanje procedura registracije privrednih subjekata i pretpostavki za unapređenje poslovnog okruženja gdje bi se jasnije definirala uloga i nadležnosti upravljačkih struktura u društvima, te unaprijedile i precizirale odredbe vezane za uspostavljanje i funkcioniranje povezanih društava.

Riječ je o sistemskim zakonima koji reguliraju oblasti čija je implementacija izravno povezana za ostvarenjem postavljenih ciljeva Vlade FBiH, koja je svojim Programom rada za razdoblje 2012.-2014. kao strateški prioritet identificirala intenziviranje ekonomskog razvoja, te utvrdila da će naglasak u ovom razdoblju biti na jačanju domaćeg tržišta i uklanjanju barijera. U Zakonu o inspekcijama, pokazale su se određene poteškoće zbog nepreciznosti i nedorečenosti pojedinih normi, odnosno potpunog izostanka normiranja pojedinih pitanja pa je trebalo dopuniti i izmjeniti pojedine odredbe u cilju osiguranja efikasnijeg i transparentnijeg rada inspekcija u sastavu Federalne uprave za inspeksijske poslove. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji BiH je već imao dvije izmjene i dopune, a njegovom primjenom utvrđeno je da je postupak registracije

društva u Federaciji BiH kompliciran, skup i dugotrajan, te da takav predstavljao prepreku potencijalnim investitorima.

Pored toga, pojedine odredbe važećeg zakonskog teksta su, u dijelu koji se odnosi na nužnu dokumentaciju, redosljed koraka i trajanje procesa, bile u koliziji s ostalim važećim propisima u Federaciji BiH (Zakon o gospodarskim društvima, Zakon o notarima, porezni propisi), te stvarali dodatnu pravnu nesigurnost. Stoga izmjene i dopune navedenih Zakona nastoje olakšati procedure za pokretanje poslovnih aktivnosti u Federaciji BiH i predstavljaju opredjeljenje Vlade Federacije BiH za nastavak ulaganja napora s ciljem pojednostavljenja postupaka i jačanja transparentnosti u ovoj oblasti. Ono što je bitno, a što se izravno reflektiralo na novine u tekstu navedenih Zakona, je činjenica da je BiH početkom 2013. godine pokrenula razgovore sa Svjetskom bankom o mogućnosti dobivanja tzv. Development Policy Loan (DPL program-Kredit za razvoj politika), čija je suština unaprjeđenje poslovnog okruženja. Kredit se realizira kao budžetska potpora u ukupnom iznosu od 50 miliona dolara, od čega se na Federaciju BiH odnosi 2/3 iznosa, a njegova implementacija je direktno vezana za usvajanje prethodno navedenih zakona u Parlamentu Federacije BiH.

Nacrtom novog Zakona o radu u Federaciji BiH, koji bi se trebao usvojiti do kraja decembra 2013. godine, kojim se uređuje tržišta rada u smislu veće učinkovitosti i povoljnije za otvaranje novih radnih mjesta, se postiže da:

- da svi kolektivni ugovori budu vremenski ograničeni,
- da Vlada ima veću ulogu u određivanju nivoa minimalnih plaća,
- promoviranje modela diferenciranog utvrđivanja plaća na osnovu vještina i učinka,
- racionaliziranje otpremnine, istovremeno jačajući socijalnu zaštitu nezaposlenih,
- pojačavanje inspekcije rada sa povećanjem kazni za prekršitelje zakona o radu,
- veća zaštita prava radnika u skladu sa standardima Međunarodne organizacije rada i direktivama o radu Evropske komisije.

4.2.2 Poreske reforme

Indirektni porezi

Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje (UO UIO) je u toku 2013. usvojio dva prijedloga izmjena Zakona o akcizama, u području oporezivanja piva i rezanog duhana.

Prema prijedlogu UO UIO, pored postojeće akcize na pivo u iznosu od 0,20 KM/l, uvodi se i viša stopa akcize u visini od 0,25 KM za obveznike čija godišnja proizvodnja premašuje 400,000 hl. S obzirom da kriterije za primjenu niže stope akcize, koji su predviđeni izmjenama Zakona, mogu, uglavnom, zadovoljiti domaće pivare realna su očekivanja da bi uvođenje diferencirane akcize na pivo moglo u određenoj mjeri dovesti do supstitucije potrošnje uvoznih piva domaćim brendovima, iako taj efekat ne može biti značajan, s obzirom na nizak ponder domaćeg piva u strukturi ukupne potrošnje (oko 35%). Prema konzervativnim procjenama u 2014. se može očekivati dodatnih 5 mil KM prihoda od akciza na pivo. Naplata u narednim godinama vezana je za projektovani rast potrošnje, a ukupni efekti za 2015. i 2016.g. iznose 6,2 mil KM i 7,9 mil KM respektivno.

Drugi prijedlog izmjena Zakona o akcizama, koji je usvojio UO UIO, podrazumijeva uvođenje posebne akcize na rezani duhan u visini od 10 KM/kg. Primarni cilj uvođenja posebne akcize na

rezani duhan jeste smanjivanje poreske evazije izazvane rastom jaza u oporezivanju cigareta i rezanog duhana. Oštar pad potrošnje cigareta, kao posljedica snažnog rasta akciza i prelaska konzumenata na upotrebu manje oporezovanog rezanog duhana, doveo je do pada prihoda od akciza na duhan u 2013. Ova mjera, prema prognozama, trebala bi donijeti u 2014. minimalne fiskalne efekte od 10 mil KM. Ipak, procjenjuje se da će ovi efekti biti nedovoljni da bi se dostigao nivo prihoda od akciza na duhan ostvaren u 2012.godini, budući da će se akcize na cigarete povećati 1.1.2014., a time i jaz u poreskom opterećenju cigareta i rezanog duhana. Očekuje se da će usklađivanje akciza na cigarete u skladu sa zakonskim minimumom od 126 KM/1,000 kom (ili 64 EUR) biti okončano u 2015.godini⁶⁰. Prema odluci UO UIO iz 2014. posebna akciza na cigarete od 1.1.2014. će iznositi 45 KM/1,000 kom. Nakon tog povećanja ukupno akcizno opterećenje (*ad valorem* + posebna akciza) najjeftinije kategorije cigareta će iznositi 104,50 KM/1,000 kom (ili 53,43 EUR), što predstavlja 83,5% propisanog zakonskog minimuma. S obzirom da je u EU od 1.1.2014. na snazi nova minimalna akciza na cigarete minimalno akcizno opterećenje u BiH u 2014.g. iznosiće svega 59,4% nove minimalne akcize EU. U cilju omogućavanja nastavka harmonizacije oporezivanja duhanskih prerađevina sa minimalnim standardima EU fiskalne vlasti BiH obavezale su se u pismu namjere MMF-u⁶¹ da će do 2014. oporezivanje rezanog duhana u cijelosti harmonizirati sa oporezivanjem cigareta, a u narednim godinama postepeno prilagođavati novim minimalnim standardima EU.

Direktni porezi – Federacija BiH

U oblasti porezne politke i javnih prihoda dosadašnje aktivnosti bile su usmjerene na dogradnji i unapređenju poreznog sistema kroz izmjene postojećih propisa i donošenje novih, u cilju poboljšanja postojećih zakonskih rješenja. Nastavljene su aktivnosti harmonizacije propisa na teritoriji Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta kako bi se stvorili jednaki uslovi privređivanja za privredne subjekte na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine i izvršila harmonizacija istih sa propisima EU. Također, aktivno se radi na iznalaženju rješenja u pravcu smanjenja opterećavanja poslodavaca, kako bi se stimulisao rast stope zaposlenosti, a u isto vrijeme održala stabilnost vanbudžetskih fondova.

Zbog ukazane potrebe za smanjenjem obaveza koje opterećuju pravna lica, u sferi neporeznih dadžbina, uz reforme oporezivanja koje se provode na nivou Federacije, provedene su aktivnosti, izvršene analize fiskalnog opterećenja obveznika i dati principi za racionalizaciju sistema neporeznih prihoda, sa prijedlogom mjera za smanjenje parafiskalnih opterećenja po osnovu opće vodne naknade, naknade za opće korisne funkcije šuma i članarine turističkih zajednica, po pitanju obuhvata obveznika plaćanja, osnovice i stope za obračun, što je podržano od strane Vlade Federacije BiH, te bi u narednom periodu trebalo provesti aktivnosti o mogućnostima operacionalizacije prijedloga.

Nastavljene su aktivnosti na provođenju projekta pojednostavljenja plaćanja javnih prihoda, čija implementacija bi imala višestruke koristi i za obveznika i za Poreznu upravu, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na sadašnje stanje, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za poduzetnike i privredne subjekte u FBiH, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stepena dobrovoljnog izmirenja obaveza olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze.

⁶⁰Više: OMA bilten br. 101, www.oma.uino.gov.ba

⁶¹<http://www.imf.org/External/NP/LOI/2013/BIH/100913.pdf>

Također, u 2013. godini implementiran je Zakon o dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate, koji se odnosi na otpis kamata na dospjele a neuplaćene javne prihode i privremeno oslobađanje od zateznih kamata za privredne subjekte koji u predviđenom roku izmire obavezu (glavnicu) najkasnije do 30.06.2014.godine. Donešenim izmjenama nastojala se povećati likvidnost obveznika koji su imali dospjele neizmirene obaveze po osnovu javnih prihoda kao i oslobađanjem sredstava po ovom osnovu u korist budžeta i vanbudžetskih fondova. Po tom osnovu u 2013. godini u budžete je uplaćeno 25 miliona KM, dok se u 2014. godini do kada je predviđen rok za izmirenje glavnice dospjelih neuplaćenih javnih prihoda očekuje naplata od 10,5 miliona KM po ovom osnovu.

Proces uvođenja fiskalnih sistema i implementacija Zakona o fiskalnim sistemima u toku četverogodišnje primjene pokazao se opravdanim zbog većeg stepena kontrole evidentiranja prometa, što je rezultiralo disciplinu u obračunavanju, prijavljivanju i plaćanju poreznih obaveza. Cilj je potpuna primjena Zakona o fiskalnim sistemima i čitavog niza provedbenih propisa kojim se uređuje ova oblast, uz potrebu za dopunama zakonskih rješenja u smislu usaglašavanja kaznenih odredbi sa propisanim obavezama svih aktera fiskalizacije, što bi olakšalo rad inspeksijskih organa i u konačnici trebalo rezultirati većim prilivom prihoda oporezivanjem prometa, direktnih poreza i prihoda po osnovu novčanih kazni.

Zbog ukazane potrebe za sveobuhvatnim zakonskim uređenjem oblasti igara na sreću kao i zbog stvaranja uslova za postizanja efekata višestrukog povećanja prihoda koji bi se ubirali po osnovu naknada od priređivanja igara na sreću, u toku je izrada konačnog Prijedloga Zakona o igrama na sreću. Procjenjuje se da će primjena novog Zakona, koja se očekuje u 2014. godini rezultirati povećanjem prihoda za 30 mil. KM u 2014. godini i 20 mil. KM u 2015. godini.

U cilju stvaranja osnove za smanjenje doprinosa na plaću u narednom periodu će se raditi na izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak Federacije BiH. Izmjene će ići i u pravcu proširenja porezne osnovice kod utvrđivanja neoporezivog iznosa za naknade po osnovu toplog obroka, u visini do 1% dnevno u odnosu na prosječno isplaćenu plaću u Federaciji BiH, sa maksimalnim neoporezivim iznosom do 50% prosječne plaće u Federaciji BiH. Po ovom osnovu omogućilo bi se rasterećenje privrede sa aspekta smanjenja doprinosa na plaću u iznosu od dva procentna poena.

Na osnovu izvršenih analiza propisa u oblasti direktnih poreza i ostalih prihoda koji se ostvaruju u skladu sa Zakonima i drugim propisima, identificirani su problemi i predložene su mjere i aktivnosti koje bi se trebale realizirati u narednom periodu a odnose se na:

- Novi Zakon o porezu na dobit;
- Novi Zakon o igrama na sreću, kojim se dodatnu osiguravaju sredstva u Budžet Federacije BiH;
- Izmjene Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica;
- Izmjene i dopune Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH;
- Izmjene Zakona o Poreznoj upravi FBiH ili novi Zakon o Poreznoj upravi FBiH;
- Izmjene zakonskih rješenja kojim su regulirani ostali javni prihodi (vodne naknade, naknade za šume, naknade za turističke zajednice, naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i dr.);
- Izmjene Zakona o fiskalnim sistemima.

4.2.3 Tržište proizvoda i kapitala

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je nadležno za zaštitu i promociju tržišne konkurencije, odnosno ima isključive nadležnosti u odlučivanju postojanja zabranjenog konkurencijskog djelovanja na tržišti (npr. utvrđivanje zabranjenih sporazuma - kartela, zlouporabe vladajućeg položaja i odobravanje /zabranu koncentracija gospodarskih subjekta itd.), u smislu odredbi Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09).

Zakon o konkurenciji primjenjuje se na sve pravne i fizičke osobe /gospodarske subjekte koje se posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga na tržištu (npr. gospodarska društva, poduzeća, njihove udruge bez obzira na oblik vlasništva, odnosno da li su privatna i javna poduzeća u vlasništvu tijela i institucija sa državne /entitetske /županijske razine), kao i na tijela državne uprave i lokalne samouprave koja svojim propisima /odlukama mogu utjecati na tržišnu konkurenciju i koji mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

Konkurencijsko vijeće do dana 1.1.2012. godine do 20.11.2013. godine je donijelo:

Klasifikacija predmeta	Završeni	U postupku	Ukupno	Postotak završenih
Zabranjeni sporazumi	12	13	25	48,0%
Zlouporebe vladajućeg položaja	4	2	6	66,67%
Koncentracije	17	9	26	65,38%
UKUPNO	33	24	57	57,89%

Struktura zaprimljenih predmeta i predmeta pokrenutih po službenoj dužnosti prema oblastima:

- *zabranjeni sporazumi* – sektor telekomunikacija, prijevoz učenika /učenica, farmaceutske uluge (lijekovi), proizvodnja i distribucija piva, proizvodnja i distribucija električne energije (obnovljivi izvori), pružanje usluga distribucije kabelaške televizije, koncesije za eksploataciju vode, itd;
- *zlouporebe vladajućeg položaja* – sektor telekomunikacija, proizvodnja i distribucija piva i mlijeka, autorska prava itd;
- *koncentracije* – sektor naftne industrije, proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda, građevinarstvo (proizvodna građevinskog materijala), telekomunikacije (internet, kabelaška televizija), trgovine na veliko i malo prehrambenim i drugim proizvodima, zaštita okoliša, trgovina nekretninama, medicina i farmaceutska industrija itd.

Ukupan broj zaprimljenih i riješenih predmeta u posmatranom periodu ima trend porasta od 30,0% u odnosu na predhodne godine. Međutim, ako se uzme u obzir struktura predmeta - broj donesenih konačnih odluka o koncentracijama gospodarskih subjekata u posmatranom periodu nastavlja trend pada u odnosu na razdoblje 2008. - 2010. godina, što je rezultat i ekonomske krize u Bosni i Hercegovini, odnosno svjetske ekonomske krize (napomena - samo 8 koncentracija je odobreno), ali također imamo i trend rasta broja predmeta (donesenih konačnih odluka) koji se odnose na utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja gospodarskih subjekata na tržištu Bosne i Hercegovine.

Također, u navedenom kontekstu bitno je istaknuti i sektor telekomunikacija - u tijeku su dva postupka pokrenuta po zahtjevu alternativnih operatora protiv javnih telekom operatora (interkonekcija – pristup elementima mreže i njihovo korišćenje), što potvrđuje da Konkurencijsko vijeće sukladno odredbama Zakona o konkurenciji djeluje u cilju stvaranja slobodne tržišne

konkurencije u smislu da svi gospodarski subjekti imaju jednake uvjete na tržištu bez obzira da li se radi o javnim poduzećim ili privatnim.

Također, bitno je istaknuti da je Konkurencijsko vijeće donijelo nekoliko konačnih odluka u kojima je utvrđeno kršenje odredbi Zakona o konkurenciji od institucija vlasti /vlade entiteta – ministarstva /županije (npr. sektor farmaceutskih usluga – referentne liste lijekova, prijevoz učenika /učenica osnovnih i srednjih škola, pružanje usluga distribucije kableske televizije, eksploatacija vode - koncesije itd).

Nadalje, bitno je istaknuti da značajnu ulogu u liberalizaciji tržišta imaju i sektorski regulatori - posebice u sektoru električne energije i (tele)komunikacijama koji su nadležni za tehnička pitanja proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije, kao i za određivanje cijena električne energije, odnosno oblast pružanja telekomunikacijskih usluga, kao određivanja nekih i cijena tih usluga.

Ponovo ističemo da je i u navedenim sektorima u nadležnosti Konkurencijskog vijeća utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja i utvrđivanje zabranjenih sporazuma, kao i pitanja koncentracija, a treba istaći da se suradnja sa regulatorima (koju smatramo korektnom), između ostaloga, odnosi i na razmjenu podataka o mjerodavnim tržištima, kao i konkurentima na tržištu.

U Bosni i Hercegovini određene usluge imaju poseban opći interes - opći ekonomski interes (uzimajući u obzir članak 106. Ugovora o funkcioniranju Europske unije) npr. usluge koje se odnose na prijenos, distribucija i snabdjevanje električnom energijom, plinom, vodosnabdjevanje, prijevoz željeznicom, neke poštanske usluge, koje su regulirane posebnim propisi (*lex specialis*) a kojima su utvrđena i određena ograničenja (prirodni monopli) za ulazak konkurencije.

U tom smislu navodimo nekoliko sektora:

a) **Usluge željeznica**

U članku 3. Zakon o željeznicama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 52/09) je utvrđeno:

- upravitelj željezničke infrastrukture je svako javno poduzeće ili tvrtka koja je odgovorna za uspostavljanje i održavanje javne željezničke infrastrukture ili privatne željezničke infrastrukture povezane s javnom željezničkom infrastrukturom;
- željeznički operator je svako javno preduzeće ili kompanija koja pruža usluge prijevoza robe, odnosno putnika željeznicom, pod uvjetom da ta tvrtka osigurava i vuču vlakova.

U članku 3. Zakona o željeznicama Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», br. 41/01, 25/12), je utvrđeno da se osniva Javno poduzeće Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine Sarajevo (kapital čini zajednička imovina JP Željeznice BiH i JP Željeznice Herceg-Bosne).

U članku 2. Zakon o željeznicama Republike Srpske («Službeni glasnik RS», br. 58/01, 110/03, 113/05 59/08) je utvrđeno da se na teritoriji Republike Srpske osniva Željezničko poduzeće za javni prijevoz i upravljanje infrastrukturom pod nazivom Željeznice Republike Srpske, koje su jedini menadžer infrastrukture i operator za javni prijevoz.

b) **Snabdjevanje električnom energijom**

U članku 2. Zakona o osnivanja neovisnog operatora sustava za prijenosi sustav u Bosni i Hercegovini («Službeni glasnik BiH», br. 7/02 i 13/03) se uspostavlja Nezavisni operator sustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: NOS). NOS upravlja radom svih visokonaponskih prijenosnih uređaja u Bosni i Hercegovini čija je snaga 110 kV ili više, u svrhu osiguranja pouzdanosti, upravljanja sredstvima i uređajima u centralnom kontrolnom centru, upravljanje balansom tržištem i osiguranje sistemskih usluga itd. Nakon osnivanja NOS-a nijedna druga elektroenergetska, niti bilo koja druga tvrtka, niti tijelo neće imati nadležnosti ni ovlaštenje u gore navedenim djelatnostima.

Cijene električne energije za kućanstva i industriju utvrđuju regulatori za električnu energiju.

c) Poštanske usluge

U članku 2. točka i) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/05) i članku 3. točka 2) i članku 57. stavak (1) Zakona o poštanskom prometu Federacije BiH («Službene novine Federacije BiH», broj 76/04) i članka 9. Zakona o poštanskim uslugama Republike Srpske («Službeni glasnik RS», broj 30/10) je utvrđeno da su isključivo javni poštanski operatori ovlašćeni za pružanje rezerviranih poštanskih usluga. Prema članku 24. stavak (1) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine, javni poštanski operatori su gospodarski subjekt JP BH POŠTA d.o.o. Sarajevo, gospodarski subjekt Preduzeće za poštanski saobraćaj Republike Srpske a.d. Banja Luka, i gospodarski subjekt Hrvatska Pošta d.o.o. Mostar.

Navedeni sektori, kao i sektor prijenosa i distribucije / snabdjevanja plinom za industriju i građana /kućanstva (na razini države nema propisa koji tu oblast reguliraju) potvrđuju da liberalizacija tržišta još nije provedena u svim sektorima, i da se ne može govoriti još o slobodnoj konkurenciji. Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 25. stavak (2) Zakona o konkurenciji „na nacrtu i prijedloge zakona iz oblasti koji imaju utjecaja na tržišnu konkurenciju dosavljene od predlagača s različitih razina vlasti“ daje mišljenje o njihovoj usklađenosti sa Zakonom o konkurenciji, te ove odredbe daju mogućnost Konkurencijskom vijeću da kroz mišljenja utvrđuje usklađenost propisa sa odredbama Zakona o konkurenciji, što osigurava uvođenje (postupno) tržišne konkurencije u sve sektore gospodarstva, pa i u one u kojima trenutno nema konkurencije.

Bitno je istaknutio da je Konkurencijsko vijeće u svojim godišnjim planovima rada, u nekoliko zadnjih godina, pozornost pored pokretanja postupaka po službenoj dužnosti (*ex officio*), aktivnosti usmjerava i na analize pojedinih sektora u kojima se još nema značajnije tržišne konkurencije, što će omogućiti poduzimanje daljnjih koraka (uzimajući u obzir propise i praksu Europske unije) u otvaranju istih na dobrobit potrošača u Bosni i Hercegovini.

Federacija Bosne i Hercegovine

U skladu sa Odlukom o usvajanju utroška sredstava tekućih transfera za 2013. godinu, Vlada F BiH je odobrila Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta 5,28 miliona KM za realizaciju projekata čiji su ciljevi razvoj sektora malih i srednjih preduzeća, povećanje konkurentnosti, otvaranje novih radnih mjesta, te privredni rast. Programom podrške sektoru malih i srednjih preduzeća predviđena je dodjela finansijskih sredstava poticaja za projekte inovatora, žena, mladih, izvoznika, lokalne uprave, udruženja i komora, razvojnih agencija, obrazovnih institucija itd.

Ministarstvo je nastavilo aktivnosti dodjeljivanja poticaja – grant sredstava sektoru malih i srednjih preduzeća, podržavajući iste projekte već nekoliko godina. Prema Dokumentu okvirnog budžeta za period 2014-2016. godinu Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta za 2014. godinu predviđena su finansijska sredstva u iznosu od oko 6,7 miliona KM za sljedeće programe podrške sektoru MSP:

- Program „Obrt,“ u iznosu od 1,3 miliona KM grant sredstava
- Program „Razvoj i poduzetništvo“ u iznosu od 5,4 miliona KM grant sredstava.

Takođe, predviđena je podrška u iznosu od 2 miliona KM na poziciji 822611 Pozajmljivanje finansijskim institucijama – Garancijski fond za unapređenje domaće privrede.

U cilju dogradnje postojećih propisa iz oblasti poticaja razvoja male privrede, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta donijelo je novi *Pravilnik o postupcima u provođenju programa razvoja male privrede* („Službene novine Federacije BiH „ broj 50/13). U toku su izmjene

i dopuna *Zakona o poticaju razvoja male privrede*, kojima se, između ostalog, pristupilo u cilju usklađivanja definicije MSP sa Preporukom EK - 2003/361/EK i ubacivanje u tekst zakona principa iz *Small Business Act-a for Europe*.

U nastavku aktivnosti na implementaciji odredbi Zakona o sistemu državne pomoći („Službeni glasnik BiH“ broj 10/12) Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta je razmatralo i dalo sugestije o *Nacrtu Uredbe o kriterijima za dodjelu državne pomoći za posebne ciljeve državne pomoći* iz aspekta malih i srednjih preduzeća.

Na osnovu *Općeg plana borbe protiv korupcije* koji je izradila Vlada Federacije BiH, izrađen je *Operativni plan borbe protiv korupcije u Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta* (juni 2013. godine).

Kada je u pitanju bankarski sektor ključna regulatorna aktivnost u narednom periodu odnosi se na pripremu Zakona o kreditnim institucijama, koji predstavlja zahtjevan i složen proces usklađivanja sa predmetnim EU Direktivama. Sa ciljem realizacije navedenog, Agencija za bankarstvo FBiH (u daljem tekstu: Agencija) će učestvovati sa tri predstavnika u radu višeinstitucionalne radne grupe, sa predlagачem zakona-Federalnim ministarstvom finansija/financija, Agencijom za osiguranje depozita u BiH i uz pomoć osoblja MMF-a. Aktivnosti radne grupe bi otpočele krajem 2013. godine i nastavile bi se u 2014. godini.

I u narednom periodu Agencija će nastaviti aktivnosti na implementaciji Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala“ (u daljem tekstu: Strategija). Strategija predstavlja generalni okvir za implementaciju međunarodnih standarda za upravljanje rizicima i kapitalom banaka i ista je usklađena sa Strategijom Agencije za bankarstvo Republike Srpske. Zbog sistemskog značaja i potrebe multi-institucionalnog pristupa u implementaciji Strategije na nivou Bosne i Hercegovine, u proces su uključene entitetske agencije za bankarstvo i Centralna banka BiH, u čijoj je nadležnosti koordinacija bankarske supervizije na nivou BiH.

Strategijom je predviđen oprezan i postepen prelazak na novi regulatorni okvir u BiH, počevši od jednostavnih do složenijih pristupa, a što je u skladu i sa preporukom MMF-a u Izvještaju BiH „Vanredno planiranje finansijskog sektora za pripravnost na krizu“, od maja 2012. godine. Aktivnosti predviđene Strategijom obuhvataju vremenski period do zaključno sa 2018. godinom, a realiziraju se kroz godišnje operativne planove. U prvoj fazi bi se izvršila konačna objava regulatornog okvira zaključno sa 2016. godinom, a druga faza predviđa period usklađivanja banaka sa novim regulatornim okvirom od dvije godine, zaključno sa 2018. godinom. Implementacija Strategije podložna je prilagođavanju u pogledu sadržaja i dinamike aktivnosti u skladu sa izmjenama koje se budu dešavale u regulatornom okviru na globalnom nivou.

Konačni cilj uspostave novog regulatornog okvira u BiH je usklađivanje sa odgovarajućim direktivama EU, čime bi BiH pravovremeno ispunila jedan od bitnih uslova za pristup u članstvo EU.

U skladu sa Strategijama entitetskih agencija za bankarstvo, u proteklom periodu izvršene su sljedeće aktivnosti:

- Priprema, provođenje i realizacije preliminarne Studije kvantitativnog uticaja primjene standardiziranog pristupa za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik (u daljnjem tekstu: QIS). Ove aktivnosti provedene su na nivou bankarskog sistema BiH, uz zajednički rad entitetskih agencija za bankarstvo i saradnju sa Udruženjem banaka BiH, te tehničku pomoć USAID PARE Projekta. Cilj provođenja QIS-a bio je sagledavanje trenutnog stanja u bankarskom sistemu BiH po pitanju spremnosti banaka za implementaciju Bazela II/CRD Direktive, kao i projicirane stope adekvatnosti kapitala na nivou bankarskog sistema BiH, odnosno efekata primjenom standardiziranog pristupa za izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik. Prema

rezultatima QIS-a, evidentno je da će velike banke u BiH, članice bankarskih grupacija, u procesu pripreme za implementaciju Bazela II najvećim dijelom oslanjati na svoje matične banke, dok će ostale banke koristiti interne resurse za proces pripreme na sistemskoj osnovi, te da će koristiti jednostavni pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, što je i u skladu sa samim Strategijama entitetskih agencija. Kao osnovne probleme u implementaciji Bazela II, banke navode dodatna ulaganja u IT infrastrukturu i u ljudske resurse, te su to segmenti u kojima je potrebno vršiti dodatne napore po pitanju izgradnje kapaciteta u narednom periodu. Rezultati QIS-a na nivou bankarskog sistema u BiH pokazuju da primjena standardiziranog pristupa za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik ne bi dovela do pada stope adekvatnosti kapitala ispod zakonom propisanog minimuma od 12%.

- Upravni odbor Agencije je u julu 2013. godine donio Odluku o procjeni članova organa banke, Odluku o savjesnom postupanju članova organa banke i Odluku o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci. Navedene tri Odluke rezultat su aktivnosti projektnih timova entitetskih agencija za bankarstvo na implementaciji Strategije, uz tehničku pomoć USAID PARE Projekta. Javna rasprava sa bankarskim sektorom po predmetnim Odlukama okončana je sredinom juna 2013. godine. Odluke su objavljene u "Službenim novinama FBiH" broj 60/13 od 02.08.2013. godine i primjenjuju se od 2014. godine. Predmetnim Odlukama uvedeni su regulatorni zahtjevi kvalitativne prirode iz segmenta korporativnog upravljanja, koji ne iziskuju značajna dodatna ulaganja za banke.

Dosadašnje aktivnosti na realizaciji Strategije odvijale su se uz tehničku pomoć USAID Projekta "Partnerstvo za unapređenje ekonomskih reformi", što je uključivalo podršku jačanju institucionalnih kapaciteta u pogledu specijalističkih edukacija i rada sa konsultantima po pojedinim regulatornim područjima. U narednom periodu za daljnju podršku realizaciji planiranih aktivnosti po Strategiji, potrebno je razmotriti mogućnost korištenja instrumenata predpristupne pomoći (IPA), a kao podrška razvoju institucionalnih, analitičkih i informatičkih resursa.

Po pitanju izmjene podzakonskog okvira u cilju održavanja adekvatnosti i zaštite kapitala banaka Upravni odbor Agencije je u februaru 2013.godine donio Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banke. Predmetnom Odlukom utvrđeno da banka ne može vršiti isplatu dividende po osnovu običnih dionica, isplaćivati nagrade iz dijela dobiti banke članovima nadzornog odbora i uprave banke (diskrecione bonuse) i vršiti otkup vlastitih dionica ako ne ispunjava propisane uslove u pogledu visine neto i osnovnog kapitala banke. Odluka je objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 15/13 od 22.02.2013. godine, a primijenjuje se počev od 31.12.2012. godine.

Privatizacija - Federacija BiH

Privatizacija poduzeća u 2013. godini:

- „Šipad Export – Import“ d.d. Sarajevo. Objavljen Javni poziv za prodaju 66,57% državnog kapitala metodom neposredne pogodbe dana 05.12.2012. godine koji je bio neuspješan. Provođen je i postupak prodaje poslovne zgrade u ul. Maršala Tita 15. u Sarajevu za koju nije bilo prijava.
- „Remontni zavod“ d.d. Travnik. Objavljen Javni poziv za prodaju 51,00 % državnog kapitala metodom neposredne pogodbe dana 03.04.2013. godine. Na objavljeni javni poziv nije bilo ponuda, te je neposredna pogodba proglašena neuspjelom.

- „Hidrogradnja“ d.d. Sarajevo. Objavljen javni poziv za prodaju 67,00% državnog kapitala metodom neposredne pogodbe dana 12.12.2012. godine. Na javni poziv nije bilo ponuda, te je prodaja proglašena neuspjelom.

Temeljem Odluke Vlade Federacije BiH od 25.07.2013. godine pokrenuta je prodaja Poslovne zgrade Direkcije „Hidrogradnja“ d.d. u postupku male privatizacije. Agencija za privatizaciju objavljivala je dva javna poziva za prodaju zgrade sa pripadajućim zemljištem (metodom aukcije/dražbe i neposredne pogodbe). Kako nije bilo ponuda prodaje su proglašene neuspješnim.

- Unis d.d. Sarajevo. Putem burze prodato 100.000 dionica po cijeni od 4,50 KM čime je ostvaren prihod od 450.000,00 KM
- U 2013. godini putem male privatizacije prodajom imovine poduzeća ostvaren je prihod u gotovini u iznosu od 6.425.761,00 KM. Sredstva pripadaju poduzeću.

Program rada sa Planom privatizacije za 2014. godinu razmatran je i usvojen od strane Upravnog odbora Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH na 48. sjednici održanoj 23.12.2013. godine. Vlada Federacije BiH je dala saglasnost na ovaj Plan na sjednici koja je održana 09.01.2014. godine. Planom za 2014. godinu planirana su slijedeća poduzeća:

- „Energopetrol“ d.d. Sarajevo. Prodaja ukupnog državnog kapitala od 15.188.891,00 KM odnosno 22,12%. Vlada Federacije BiH donijela Odluku o metodu, odnosno o načinu privatizacije („Sl.novine FBiH“ broj: 94/13) kojom je utvrđeno da će se državni kapital prodati putem burze.
- „Unis – udružena metalna industrija“ d.d. Sarajevo. Vlada Federacije BiH na svojoj 46. sjednici održanoj 23.04.2012. godine donijela je Odluku kojom će se 51 % državnog kapitala od 22.078.000,00 KM prodavati putem burze. Do sada je prodato 1.066.390,00 KM odnosno 5,361%.
- „Remontni zavod“ d.d. Travnik. Vrijednost državnog kapitala iznosi 2.595.232,00 KM ili 51%. U tjeku su aktivnosti u predmetu prodaje imovine poduzeća u postupku male privatizacije. Državni kapital prodavat će se na osnovu Odluke Vlade Federacije BiH.
- „Hidrogradnja“ d.d. Sarajevo. Na temelju Odluke Vlade Federacije od 26.07.2013. god kojom je donešena Odluka o načinu i metodu prodaje nastaviti će se aktivnosti i ovoj godini čija je vrijednost državnog kapitala 47.406.998,00 KM ili 67,00%.
- „Šipad Export – Import“ d.d. Sarajevo. Iznos državnog kapitala od 8.350.287,00 KM ili 66,56% prodavat će se metodom neposredne pogodbe po Odluci Vlade Federacije BiH od 23.04.2012. godine.
- „KTK Visoko“ d.d. Visoko. Potrebno je da Vlada Federacije BiH donese Odluku o metodu odnosno načinu privatizacije državnog kapitala koji iznosi 69.629.267,00 KM ili 67,00%
- „Željezara Zenica“ d.o.o. Zenica. Potrebno je sačiniti korigovanu početnu bilancu i program privatizacije, a Vlada Federacije BiH će donijeti odluku o metodu odnosno načinu privatizacije državnog kapitala u poduzeću, koji iznosi 54.545.165,00 KM ili 100%.
- „Agrokomerc“ d.d. Velika Kladuša. Potrebno da Vlada Federacije BiH donese Odluku o metodu, odnosno načinu privatizacije, gdje vrijednost državnog kapitala iznosi 280.247.684,00 KM odnosno 90,33%
- „Konfekcija Borac“ d.d. Travnik. Potrebno je izvršiti korekciju početne bilance stanja, a Vlada Federacije BiH će donijeti odluku o metodu odnosno načinu privatizacije državnog kapitala, koji iznosi 10.314.807,00 KM ili 60,35%.
- „Unis Pretis“ d.o.o. Vogošća. Na 90. sjednici Vlade FBiH održanoj 04.12.2013. godine, Vlada Federacije BiH je dala saglasnost Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije za zaključenje ugovora o prijenosu udjela u privrednom društvu „Unis Pretis“ d.o.o. Vogošća u stopostotnom vlasništvu Kantona Sarajevo, sa Kantona Sarajevo na Federaciju Bosne i

Hercegovine. Potrebno je usvojiti program i početnu bilancu poduzeća i donijeti odluku o metodu, odnosno načinu privatizacije državnog kapitala.

- „Fabrika duhana Mostar“ d.d. Mostar. Vrijednost državnog kapitala iznosi 6.951.817,00 odnosno 67,00%. Do sada je provedeno sedam neuspješnih prodaja, u tjeku je prodaja imovine (izvršni postupak) po pravnosnažnim presudama.

Republika Srpska

Planom rada Investiciono-razvojne banke Republike Srpske za 2013. godinu, koja je zakonom ovlašćeni prodavac državnog kapitala, predviđena je izrada/ažuriranje posebnih privatizacionih programa za 5 strateških preduzeća. U toku 2013. godine Investiciono-razvojna banka Republike Srpske je organizovala berzansku aukciju za jedno strateško preduzeće, u skladu sa prethodno donesenim posebnim privatizacionim programom. Privatizacioni programi za preostala planirana strateška preduzeća nisu ažurirani uglavnom zbog započete procedure finansijskog restrukturiranja ili rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i iskazane namjere resornog ministarstva za privatizaciju jednog od ovih preduzeća metodom neposrednog odabira kupca. Banka će, tokom 2014. godine, sprovesti aktivnosti na prodaji preostalog državnog kapitala, primjenom metoda privatizacije koje su predviđene zakonom. Vlada Republike Srpske će preduzeti neophodne aktivnosti na prodaji državnog kapitala, u cilju pronalaženja strateškog partnera za Rudnik željezne rude „Ljubija“ Prijedor.

Za finansijski sektor Republike Srpske možemo reći da je, i pored svjetske ekonomske krize, i svega što se desilo sa finansijskim sektorima pojedinih zemalja u svijetu, zadržao stabilnost. Međutim, posljedice koje je ostavila kriza, prvenstveno na tržištu kapitala, smanjujući na taj način potencijalne investicione mogućnosti za ulaganje, te kroz povećanje nenaplativih kredita u bankarskom sketoru, razlozi su da im se u 2014. godini posveti posebna pažnja. Prema tome, unapređivanje finansijskog sektora će se izvršiti kroz: pojačani nadzor kreditnog rizika u bankama, obezbjeđenje adekvatnog kapitala i rezervi za potencijalne kreditne gubitke, unapređivanje supervizije, donošenje zakonskog okvira kojim će biti omogućena kupovina i prodaja bankarskih kredita i obavljanje poslova faktoringa, podsticanje razvoja tržišta kapitala kroz unapređivanje investicionih fondova, stvaranje regulatornih pretpostavki za postepenu liberalizaciju cijena u obaveznim osiguranjima u saobraćaju i kroz institucionalno objedinjavanje finansijskog nadzora Republike Srpske.

Agencija za bankarstvo Republike Srpske će, u okviru svojih ovlaštenja, nastaviti aktivnosti na pojačanom nadzoru kreditnog rizika u bankama, obezbjeđenju adekvatnog kapitala i rezervi za potencijalne kreditne gubitke, unapređivati i sprovesti „Stres testove“ u bankama, preduzimati aktivnosti u cilju zaštite prava i interesa korisnika finansijskih usluga. U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Agencija će dalje unapređivati i uspostavljati saradnju sa bankarskim supervizorima, naročito iz zemalja čije banke imaju akcionarske udjele u bankama iz Republike Srpske.

Zbog pogoršanja likvidnosti privrednih subjekata, prolongiranja rokova plaćanja izazvanih ekonomskom krizom, kao i trenda rasta nekvalitetnih kredita u bankama, postoji potreba donošenja zakonskog okvira koji bi omogućio kupovinu i prodaju već odobrenih bankarskih kredita, kao i obavljanje poslova faktoringa.

U narednoj godini nastaviće se započete aktivnosti na izradi novog Zakona o bankama Republike Srpske, u cilju primjene standarda i direktiva Evropske unije, te Bazelskih principa (Bazel II i III) kojima se uređuje primjena bonitetnih zahtjeva poslovanja banaka, upravljanje rizicima, kapitalni

zahtjevi koji se odnose na kreditne, operativne i tržišne rizike, supervizija i supervizijske mjere, zaštita korisnika finansijskih usluga i slično.

Kada je u pitanju tržište kapitala i u narednom periodu će se vršiti podsticanje razvoja tržišta i institucionalnih investitora, kroz usklađivanje pravnog okvira sa direktivama EU i međunarodnim standardima finansijske supervizije, unapređivanje standarda korporativnog upravljanja u skladu sa OECD principima i poboljšanje mehanizama njihove primjene, uspostavljanje i razvijanje saradnje sa regionalnim regulatorima, te unapređivanje uvezivanja regionalnih berzi.

Takođe, usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima, doći će do daljeg razvoja tržišta kapitala i unapređivanja industrije investicionih fondova. Društva za upravljanje će otpočeti postupak usklađivanja svog poslovanja u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i poslovanja, ulaganja i ograničenja ulaganja zatvorenih investicionih fondova, u cilju njihove postepene transformacije u otvorene investicione fondove.

U cilju daljeg razvoja sektora osiguranja u Republici Srpskoj i stvaranja regulatornih pretpostavki za postepenu liberalizaciju cijena u obaveznim osiguranjima u saobraćaju, potrebno je pristupiti i izmjenama i dopunama Zakona o društvima za osiguranje, u smislu propisivanja mjera za efikasniji nadzor slobodnog određivanja premije, te izvršiti usklađivanje minimalnog nivoa kapitalnih zahtjeva sa relevantnim direktivama EU.

U oblasti deviznog poslovanja u 2014. godini biće nastavljene aktivnosti na liberalizaciji tekućih i kapitalnih transakcija u poslovima sa inostranstvom i dalje usklađivanje sa pravilima Evropske unije. U cilju smanjenja administriranja u realizaciji spoljnotrgovinskih poslova biće pojednostavljen postupak registracije kreditnih poslova sa inostranstvom u dijelu koji se odnosi na komercijalne kredite. Takođe, Vlada će omogućiti plaćanje, naplaćivanje i prenos po kapitalnim poslovima prebijanjem dugovanja i potraživanja, ustupanjem potraživanja, preuzimanjem duga ili drugim oblicima plaćanja, propisivanjem uslova i načina vršenja ovih poslova. Naredna faza liberalizacije obuhvatiće liberalizaciju kratkoročnih tokova kapitala, koji se odnose na portfelj ulaganja i finansijske zajmove i kredite sa rokom dospijeca kraćim od godinu dana.

4.2.4 Tržište rada

Tržište rada u BiH karakteriše veoma niska stopa formalne i visok udio neformalne zaposlenosti, te visoka nezaposlenost i neaktivnost radno sposobnog stanovništva. Prema podacima Agencije za statistiku BiH, Federalnog zavoda za statistiku i Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske, u Bosni i Hercegovini je u avgustu 2013. godine bilo evidentirano 683.339 zaposlenih lica, što u odnosu na isti mjesec 2012. godine predstavlja smanjenje za 3.858 lica ili 0,6%.

Evidentan je trend povećanja broja registrovanih nezaposlenih lica od oktobra 2008. godine i taj trend na tržištu rada u Bosni i Hercegovini nastavljen je i u 2013. godini, ali je bio nešto drugačiji nego u prethodnoj godini. U prvoj polovini 2013. godine zabilježen je blagi pad broja nezaposlenih lica, ali od juna imamo ponovno povećanje ovog broja. Prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, zaključno sa 31.08.2013. godine u Bosni i Hercegovini je registrovano 555.820⁶² nezaposlenih lica, što u odnosu na 31.08.2012. godine predstavlja povećanje za 9.939 lica ili

⁶² Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH <http://www.arz.gov.ba/statistika/tabelarno/default.aspx?id=266&langTag=bs-BA>

1,82%. Stopa registrovane nezaposlenosti u avgustu 2013. godine je iznosila 44,9% i bila je veća za 0,6 p.p. u odnosu na isti period 2012. godine.

Prema rezultatima Ankete o radnoj snazi za 2013. godinu, u BiH radnu snagu (ekonomski aktivno stanovništvo) je činilo 1.133.091 lice, dok je broj neaktivnih iznosio 1.485.032 lica. U okviru radne snage bilo je 821.600 zaposlenih i 311.491 nezaposleno lice. Anketna stopa nezaposlenosti je značajno manja od registrovane i na nivou BiH za 2013. godinu iznosila je 27,5%, što je za 0,5 p.p. manje u odnosu na 2012. godinu. Stopa nezaposlenosti bila je najviša među mladima starosti od 15 do 24 godine i iznosila je 59,1%. Stopa zaposlenosti manja je u odnosu na 2012. godinu za 0,1 p.p. i u 2013. godini je bila 31,6%.

U 2012. i 2013. godini mnoge kompanije iz BiH, naročito izvozno orjentisane, su izvršile optimalizaciju i redukovanje radnih mjesta i otpustile višak radne snage. Uticaj nastavka krize se posebno očitovao i u smanjenoj ponudi slobodnih novoootvorenih radnih mjesta, a time i mogućnosti zapošljavanja. U takvoj situaciji nadležna resorna ministarstva, zavodi i službe zapošljavanja su se opredijelili za provođenje programa aktivnih mjera u cilju održanja dostignutog nivoa zaposlenosti. Uglavnom su provođeni programi koji su usmjereni na ugrožene ciljne grupe na tržištu rada, programi pomoći nezaposlenim osobama koje na tržištu rada imaju umanjene šanse za zaposlenje kroz obuku za aktivno traženje zaposlenja, zatim njihovom zapošljavanju kod poslodavaca ili samozapošljavanju, kao i prilagođavanju potrebama i zahtjevima poslodavaca.

U kontekstu unapređenja kvaliteta ponude radne snage dugoročno je moguće postići napredak konstantnom reformom obrazovnog sistema koji treba bolje uskladiti sa potrebama tržišta rada, uz praćenje anketnog ispitivanja potreba poslodavaca za profilima radne snage, i kratkoročno, kod pripreme za tržište rada kroz formalne i neformalne oblike obrazovanja, učiniti da radna snaga koja je aktivna na tržištu rada bude aktivnija u traženju zaposlenja. U cilju rješavanja problema strukturne nezaposlenosti kod pripreme za poznatog poslodavca, neophodno je intenzivnije raditi na prekvalifikaciji i dokvalifikaciji nezaposlenih lica.

U cilju unapređenja fleksibilnosti tržišta rada, moguće je učiniti napredak:

- Nastaviti proces harmonizacije propisa iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja i drugih propisa koji se tiču politike tržišta rada;
- Stvoriti povoljniji ambijent za investiciona ulaganja kako domaćih tako i stranih ulagača, što je realno najbolji način za otvaranje novih radnih mjesta i angažovanja radne snage šireg spektra zanimanja;
- Sistemski ohrabriti i osnažiti privatnu inicijativu za pokretanje malog biznisa u sektoru proizvodnje, prvenstveno na osnovu postojećih resursa i uslužnih djelatnosti;
- Poboljšati protok informacija o poslovnim mogućnostima i mogućnostima obuke van lokalne zajednice i širom oba entiteta;
- Obezbjediti ostvarivanje prava pojedinaca na način da ne budu spriječeni u traženju posla zbog straha da će izgubiti određena socijalna prava;
- Harmonizovati zakonsku legislativu u oblasti poreza i doprinosa i unaprijediti zakone koji regulišu privredni ambijent u cilju rasterećenja poslodavaca, kako bi se omogućio razvoj novog zapošljavanja i investicija;
- Preduzeti mjere koje će otkloniti neuravnoteženost u kvalifikacijama na tržištu rada izradom strategija i sistema obuka u skladu sa standardima EU;
- Smanjiti regionalne razvojne različitosti.

Politika zapošljavanja: strateški okvir, institucionalni/administrativni kapaciteti (članovi 86.2 i 99. SSP-a)

Socijalna pomoć za nezaposlene u slučajevima građana koji imaju različito mjesto zaposlenja od mjesta boravišta usklađena je među entitetima „Sporazumom o ostvarivanju prava na novčanu naknadu nezaposlenih osoba“ u oktobru 2012.godine.

Socijalna zaštita (penzije, zdravstvena i dugoročna njega), socijalna uključenost (uključujući pitanja siromaštva), član 49. SSP-a

Nakon donošenja Odluke o usvajanju "Okvirne politike za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u BiH" od strane Vijeća ministara BiH u 2011 godini, Vlada Federacije BiH je na 75. sjednici od 11.03.2013.godine usvojila „**Strategiju ranog razvoja i rasta djece u FBiH**“.

„Smjernice za prepoznavanje socijalno isključenih grupa djece u BiH“, usvojene su u aprilu 2012.godine. U toku je prikupljanje potrebnih podataka na nivou BiH. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kao koordinirajuće tijelo za podatke iz oblasti socijalne zaštite, prikupilo je podatke o korisnicima socijalne zaštite za 2012.godinu preko upita prosljeđenih na kantonalne nivoe. Podaci se na upit mogu prosljediti relevantnim institucijama.

Na sjednici Ekonomsko Socijalnog Vijeća za teritoriju Federacije BiH, održanoj 02.09.2013.godine, socijalni partneri su prihvatili **Strategiju reforme penzionog sistema**, a Vlada FBiH je na 81. sjednici održanoj 03.09.2013. istu reformu usvojila.

Osnova reforme je parametarska reforma postojećeg sustava. Bitne promjene u Strategiji su:

- Bodovni sustav za obračun penzijskog osnova;
- Postepeno povećanje prijevremene starosne granice
- Pooštravanje uvjeta za invalidsku i porodičnu penziju;
- Povećanje finansijske discipline;
- Uvođenje adekvatnih stopa doprinosa za beneficirani radni staž;
- Unapređenje jedinstvenog sistema registracije, kontrole i naplate doprinosa;
- Uračunavanje dvostrukog staža samo kad je neophodan za ostvarenje prava iz ovog osiguranja.

Budući model sistema i invalidskog osiguranja imao bi I Stup – Obavezno penzijsko osiguranje i II Stup – dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje.

Zakon o radu (članovi 77. i 99. SSP-a)

Vlada Federacije BiH utvrdila je **Prijedlog zakona i radu**. Socijalni partneri (Poslodavci i Sindikat) su obaviješteni da ukoliko ne dostave usuglašeni prijedlog za doradu zakona do naredne sjednice, Vlada FBiH zakon uputiti u parlamentarnu proceduru na usvajanje.

Zdravlje i sigurnost na radu (član 77. SSP-a)

Prednacrti zakona o sigurnosti i zdravlju na radu je izrađen i biće upućen na mišljenje nadležnim organima u skladu sa Zakonom o radu.

Republika Srpska

Jedan od osnovnih ciljeva Vlade Republike Srpske u 2014. godini usmjeren je na povećanje privredne aktivnosti, odnosno rast BDP-a, a s tim u vezi i očuvanje postojećih radnih mjesta i dodatno zapošljavanje, odnosno uspostavljanje održivog rasta zaposlenosti, prvenstveno u realni sektor privrede. Ubrzanje privrednog rasta predstavlja osnovni mehanizam trajnog i održivog povećanja zaposlenosti.

Povećanje privredne aktivnosti i održiv rast zaposlenosti postići će se prije svega: realizacijom velikih javnih investicija, realizacijom privatnih kapitalnih investicija, stimulativnom poreskom politikom, direktnim podsticajima privredi za investicije i zapošljavanje, podrškom privredi i

dodatnom zapošljavanju kroz povoljna kreditna sredstva iz Privredno-razvojne komponente Razvojnog programa Republike Srpske, direktnom podrškom poljoprivredi kroz politiku podsticaja i aktivnom politikom zapošljavanja.

Direktnim podsticajima iz budžeta nastaviće se pružati podrška privredi za investicije i novo zapošljavanje, što će u kombinaciji sa uvođenjem neoporezivog dijela dohotka, smanjenjem parafiskalnih nameta i novom politikom fiskalizacije, značajno rasteretiti privredu, povećati njihovu likvidnost i konkurentnost, a ujedno biti i dodatna stimulacija za nove investicije i novo zapošljavanje, stvarajući povoljniji investicioni ambijent u Republici Srpskoj.

Projekat podrške privredi i novom zapošljavanju, preko Investiciono-razvojne banke Republike Srpske (IRBRS), biće nastavljen i u 2014. godini. IRBRS će nastaviti da finansijski podržava realizaciju domaćih društvenih, ekonomskih i ostalih razvojno orijentisanih projekata. Sredstva za ove namjene biće obezbijedena iz povrata ranije plasiranih sredstava (tzv. *revolving fond*) i kreditnih aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama. Naime, već je osigurano proširenje kreditnog aranžmana sa Svjetskom bankom, a takođe se očekuje i uspješno okončavanje svih procedura u vezi sa proširenjem postojećeg aranžmana sa Evropskom investicionom bankom, te zaključenje novog kreditnog aranžmana sa Razvojnou bankom Savjeta Evrope.

U cilju dodatne stabilizacije na tržištu rada dodatno ćemo intenzivirati aktivnu politiku zapošljavanja u 2014. godini, kroz:

- Donošenje i realizaciju Akcionog plana zapošljavanja, radi povećanja stope zaposlenosti;
- Aktivnosti na izradi Zakona o radu i podzakonskih akata, te aktivnije učesće u procesu kolektivnog pregovaranja;
- Unapređivanja i podizanja nivoa socijalnog dijaloga i tripartitne saradnje sa reprezentativnim socijalnim partnerima;
- Nastavak aktivnosti na održivosti zaposlenosti i novom zapošljavanju invalida kroz aktivnosti Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje;
- Unapređivanje rada i kadrovsko i ekonomsko jačanje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje invalida u cilju sprovođenja projekata iz pretpripravnih fondova;
- Nastavak sa ekonomskom podrškom najugroženijim invalidima u cilju socijalne integracije;
- Izradu izmjena i dopuna Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida s ciljem kvalitetnije i potpunije primjene u praksi;
- Nastavak aktivnosti na realizaciji Projekata podrške zapošljavanju i samozapošljavanju iz 2013. godine;
- Jačanje funkcije posredovanja pri zapošljavanju institucionalnim jačanjem Zavoda za zapošljavanje;
- Nastavak promovisanja sistema mirnog rješavanja radnih sporova putem Agencije za mirno rješavanje radnih sporova.

4.2.5 Administrativne reforme

Institucije BiH

Pored Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u budžetu institucija BiH je registrovan novi budžetski korisnik a to je Vijeće za državnu pomoć. Ovo Vijeće je formirano

na osnovu Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini a finansiraće se u istoj vrijednosti iz budžeta entiteta i institucija Bosne i Hercegovine.

Republika Srpska

S ciljem povećanja konkurentnosti Republike Srpske, radiće se na stvaranju poslovnog ambijenta koji je stimulativan za ulaganja. U cilju stvaranja povoljnijih uslova za domaća i strana ulaganja pokrenuto je više aktivnosti, od kojih je bitan projekat reforme pokretanja poslovanja, koji ima za cilj skraćenje broja dana, procedura i troškova za započinjanje poslovanja u Republici Srpskoj. U julu 2013. godine usvojen je set od 13 zakona, koji su zakonodavna pretpostavka sprovođenja ove reforme. Ovim paketom zakona značajno su smanjeni troškovi pokretanja poslovanja. Tako je minimalni osnivački kapital za društva sa ograničenom odgovornošću smanjen sa 2.000 KM na 1 KM, za prvu registraciju je ukinuta obaveza plaćanja sudskih i aministrativnih taksi, smanjeni su troškovi notarskih usluga kod započinjanja poslovanja, pojednostavljena je procedura i smanjeni su troškovi kod registracije zanatsko-preduzetničke djelatnosti i drugo. Nastaviće se aktivnosti i u 2014. godini na unapređivanju poslovnog okruženja i nakon uspostavljenog jednošalterskog sistema registracije, kao prve faze reforme, sprovešće se i druga faza – model elektronske ili onlajn registracije.

Jedna od aktivnosti na poboljšanju poslovnog ambijenta jeste i izrada, pojednostavljenje i skraćivanje postupaka u oblasti prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije, gdje će se uraditi niz mjera u cilju stvaranja boljih uslova za vođenje adekvatne i kvalitetne zemljišne politike, politike u oblasti građevinarstva, ali i zaštite i očuvanja životne sredine. Takođe, očekuje se izmjena i dopuna Prostornog plana Republike Srpske u prvom tromjesečju 2014. godine, čime će se stvoriti mogućnosti za nastavak aktivnosti na realizaciji projekata prvenstveno iz energetskog sektora, kao i mogućnost fleksibilnije primjene planskih rješenja.

S ciljem povećanja konkurentnosti domaće privrede preduzeće se sve neophodne mjere za unapređenje poslovnog ambijenta. U pravcu ostvarenja navedenog cilja, radiće se na daljem ukidanju administrativnih barijera, na izradi novog Zakona o radu, na izgradnji nove putne infrastrukture i brendiranju domaće proizvodnje.

4.2.6 Dodatne oblasti reforme

4.2.6.1 Republika Srpska

Poljoprivreda

U cilju podsticanja razvoja poljoprivrede i sela, fokus u pružanju podsticaja poljoprivredi i ruralnom razvoju će biti na podsticanju tržišno orijentisane primarne poljoprivredne proizvodnje i preradi poljoprivrednih sirovina, da bi se osigurao pozitivan efekat na BDP i prinose. Značajniju novčanu podršku, za mjere koje se odnose na proizvodnju i dohodak, će imati komercijalna poljoprivredna gazdinstva (poslovni subjekti i porodična gazdinstva) koja predstavljaju proizvodne jedinice u oblasti poljoprivredne proizvodnje na koje može računati domaće tržište.

Radi uspostavljanja novog modela finansiranja primarne proizvodnje i prehrambene industrije, kao i dugoročnih mjera agrarnog i ruralnog razvoja, radiće se na daljoj realizaciji koncepta finansiranja kroz tri glavna stuba podrške: korištenje posebne kreditne linije za finansiranje potreba subjekata u primarnoj proizvodnji i prehrambenoj industriji za proizvodnju i otkup sirovina od domaćih

proizvođača, kreditne linije za dugoročne i kratkoročne plasmane u poljoprivredi i podsticajnih sredstava Vlade za sufinansiranje tekućih potreba i dugoročnih razvojnih projekata korisnika. Pored navedena tri stuba podrške, za finansiranje agrarnog i ruralnog razvoja, koristiće se i donatorska sredstva, međunarodni izvori finansiranja kao što su fondovi EU, Svjetska Banka, EBRD, IFAD.

Radiće se na sistemskom uvezivanju svih institucija koje rade u oblasti poljoprivrede, na republičkom i lokalnom nivou. U cilju intenzivnije primjene znanja u oblasti poljoprivredne proizvodnje u narednom periodu će se jačati savjetodavni rad, prognozno izvještajni i kontrolni rad, te vođenje evidencija. Takođe, jačanjem saradnje i koordinacije između svih obrazovnih, stručnih i naučnih institucija u oblasti poljoprivrede, postaviće se osnova za efikasniju primjenu naučnih saznanja u praksi. U oblasti poljoprivrednog zadrugarstva usmjerićemo podršku na aktivne zadruge koje rade u skladu sa međunarodno priznatim zadružnim principima, pružanjem podrške razvoju poslovnih aktivnosti ovih zadruga, te kadrovskom jačanju zadruga i Zadružnog saveza. U cilju unapređivanja genetskog materijala u stočarstvu, podržavaće se formiranje reprocentra u govedarstvu, kao i svinjarstvu što će predstavljati razvojni impuls ne samo animalne proizvodnje, već i agrarnog sektora u cjelini.

U posmatranom trogodišnjem periodu nastaviće se ili početi realizacija značajnih projekata za koje su obezbijedena finansijska sredstva (npr. Projekat vodovod i kanalizacija Republike Srpske za 27 opština i projekat zaštite od poplava – kredit EIB i grant IPA, Projekat navodnjavanja – kredit Svjetske banka, Projekat unapređivanja života na selu – kredit IFAD i Projekat razvoja ruralnog poslovanja – kredit i grant IFAD). U 2014. godini intenziviraće se aktivnosti na realizaciji mjera po Projektu hitne pomoći i zaštite od poplava, realizacijom pojedinačnih projekata u vezi sa sanacijom obodnih kanala, nasipa uz rijeku Savu, crpnih stanica i zaštiti ruševnih obala na vodotocima. Značajne investicione aktivnosti u oblasti vodosnabdijevanja i sanitacije u odabranim opštinama predviđene su iz kreditne linije EIB-a.

Zdravstveni sistem

Posebna pažnja posvetiće se unapređivanju i stabilizaciji zdravstvenog sektora, zatim unapređenju kvaliteta zdravstvenih usluga, usmjerenih na individualne potrebe korisnika, ali i realizaciji kapitalnih projekata u zdravstvu.

U 2014. godini obezbijediće se dodatna sredstva za finansiranje zdravstvene zaštite u skladu sa aktivnostima koje su započete u 2013. godini, zatim će se izvršiti restrukturiranje kreditnih zaduženja Fonda i zdravstvenih ustanova, reprogramirati dospjele obaveze, gdje je to moguće, i povećati obuhvat stanovništva za obavezno zdravstveno osiguranje.

Takođe će se pojačati kontrola i upravljanje troškovima, preduzeti mjere racionalizacije i štednje u svim zdravstvenim ustanovama javnog sektora i na svim nivoima vlasti. U 2014. godini radiće se na uvođenju trezorskog sistema poslovanja u zdravstvenom sektoru, da bi se omogućila bolja kontrola trošenja sredstava. Na taj način, bolnički sektor će biti uveden u trezorski sistem preko resornog ministarstva, dok će domovi zdravlja biti uvezani preko trezora jedinica lokalne samouprave, da bi svaki nivo vlasti preuzeo punu odgovornost za fiskalnu održivost sistema kojim upravlja.

Pored toga, Vlada Republike Srpske će obavezati osnivače zdravstvenih ustanova, zdravstvene ustanove i menadžment da sredstva koja su obezbijedena za zdravstvo namjenski i racionalno troše uz preduzimanje konkretne aktivnosti na usklađivanju broja zaposlenih zdravstvenih radnika

i zdravstvenih saradnika sa standardima i normativima u zdravstvu. Kontinuirane aktivnosti Vlade i Fonda odnose se i na unapređivanje tržišta lijekova, racionalizaciju nabavke i upotrebe lijekova.

Donošenjem Politike unapređivanja zdravlja stanovništva Republike Srpske do 2020. godine, definisane su okvirne aktivnosti, koje omogućavaju osmišljavanje i sprovođenje konkretnih planova i zadataka svih učesnika da bi se unaprijedilo zdravlje stanovništva u narednom periodu, uz koordinaciju, saradnju i partnerstva nadležnih institucija, vladinih, nevladinih i filantropskih organizacija, privatnih fondacija i zajednice.

Pored navedenih projekata koji su u toku, u 2014. godini obezbijeđena su finansijska sredstva i planirana je realizacija projekata, koji će pored povećanja privredne aktivnosti, značajno poboljšati položaj institucija zdravstvenog sektora:

- Projekat „Modernizacija bolnica u BiH – Faza 3“ – južno krilo – završetak objekta, opremanje i početak rada službi KC BL, kredit Republike Koreje – Faza 3;
- potpisivanje ugovora sa najpovoljnijim ponuđačem i početak radova na realizaciji projekta rekonstrukcije i opremanja objekta KC BL, koji će trajati 2014. do 2016. godine, kredit EIB-a;
- Projekat jačanja zdravstvenog sektora 2014–2015 – kredit Svjetske banke i CEB (izgradnja, sanacija i opremanje ambulati porodične medicine u okviru domova zdravlja u sljedećim gradovima i opštinama: Banja Luka, Kneževo, Prijedor, Doboje, Brod, Petrovo, Bijeljina, Lopare, Zvornik, Osmaci, Bratunac, Srebrenica, Kalinovik, Rudo, Nevesinje);
- Projekat uvođenja E-recepta i zdravstvenog kartona, sredstva Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske;
- Projekat izgradnje i sanacije bolnice u Istočnom Sarajevu, sredstva RPRS i Savjeta ministara BiH;
- završetak projekta nabavke opreme i početak rada Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac – sredstva donacije Vlade Švajcarske.

Sistem penzijsko-invalidskog osiguranja i boračko-invalidske zaštite

Kada je riječ o oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, nastaviće se sa realizacijom ranije sprovedenih reformi u ovoj oblasti, s tim da su ciljevi i mjere Vlade Republike Srpske u 2014. godinu sljedeći:

- obezbijediti redovnu isplatu penzija u skladu sa Zakonom,
- redovno vršiti usklađivanje opšteg boda i penzija u skladu sa Zakonom,
- obezbijediti dugoročnu finansijsku održivost penzijskog sistema,
- preduzimati mjere u cilju poboljšanja osnovnog indikatora sistema, tj. odnosa broja osiguranika prema broju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja,
- preduzimati mjere u cilju sveobuhvatne naplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje radi obezbjeđenja sredstava neophodnih za isplatu penzija.

Pored toga, Vlada Republike Srpske će nastaviti aktivnosti na rješavanju spora sa Federacijom BiH i Federalnim Fondom PIO/MIO u cilju sprovođenja presuda Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu i obaveze Federalnog Fonda PIO/MIO da preuzme na isplatu penzije korisnika koji su do 30.04.1992. godine radili i pravo na penziju ostvarili na području sadašnje Federacije, a za koje i danas isplatu penzije vrši Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske. U tom smislu Vlada će putem suda nastaviti tražiti naknadu štete koju je pretrpio Fond PIO Republike Srpske, isplaćujući penziju za ove korisnike.

U oblasti boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih žrtava rata u 2014. godini sprovodićemo sljedeće aktivnosti:

- Obezbijediti redovnost u isplati svih primanja utvrđenih propisima iz oblasti boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih žrtava rata i povećanje osnovice za obračun tih primanja u skladu sa preostalim sredstvima ostvarenim u 2013. godini po svim osnovama, i po mogućnosti prema dodatnim raspoloživim sredstvima;
- Za sprovođenje Programa potpunog stambenog zbrinjavanja porodica poginulih boraca i ratnih vojnih invalida od prve do četvrte kategorije obezbijediti potrebna finansijska sredstva i intenzivirati aktivnosti da se Projekat završi u 2014. godini, u skladu sa zaključkom Vlade Republike Srpske i zaključkom Narodne skupštine Republike Srpske.
- Vlada Republike Srpske će posebnu pažnju posvetiti zapošljavanju djece iz porodica poginulih i nestalih boraca Vojske Republike Srpske.

Sistem socijalne zaštite

U cilju poboljšanja položaja svih kategorija stanovništva poseban akcenat će se staviti na socijalnu zaštitu kategorija sa najnižim primanjima, ne smanjujući dostignuti nivo obima prava, te na penzionersku populaciju i populaciju boraca, porodica poginulih i invalida.

U 2014. godini nastavićemo sa unapređivanjem sistema socijalne, porodične i dječje zaštite. Osnovni pravci djelovanja u ovoj oblasti biće usmjereni na obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju obaveza koje proizlaze iz Zakona o socijalnoj zaštiti i Zakona o dječjoj zaštiti, kao i povećanje odgovornosti jedinica lokalne samouprave u njihovom sprovođenju. Kratkoročni programi i ciljevi u 2014. godini biće usmjereni na: uspostavljanje funkcionalne baze podataka u oblasti socijalne zaštite, osnivanje novih ustanova socijalne zaštite (novi centri za socijalni rad u opštinama u kojima ih nema, Zavod za socijalnu zaštitu, centri za dnevno zbrinjavanje, prihvatilišta i dr.) razvijanje hraniteljstva kao novog oblika zbrinjavanja korisnika, razvijanje integrisanih modela socijalne zaštite na lokalnom nivou. Vlada Republike Srpske će u 2014. godini unaprijediti postojeću bazu podataka korisnika sistema socijalne zaštite, tako što će uspostaviti jedinstveni registar socijalnih davanja, te raditi na izradi socijalne karte građana Republike Srpske.

4.2.6.2 Federacija Bosne i Hercegovine

Reforma penzijskog sistema

Najvažniji cilj Strategije reforme mirovinskog sustava u Federaciji BiH, koju je predložila Federalna vlada, a usvojio Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH 13.11.2013 godine, je osiguranje dugoročne održivosti i finansijska stabilnost penzijskog sistema, te smanjenje siromaštva osiguranjem odgovarajućeg nivoa prihoda u starosti.

Opći ciljevi reforme su:

- osiguranje dugoročne održivosti,
- sprječavanje socijalne ugroženosti u poznijem životnom dobu - smanjenje siromaštva i osiguranje adekvatnijeg dohotka u starosti,
- pravedniji penzijski sistem kroz jače vezivanje penzija za uplaćene doprinose, visinu plata i dužinu staža osiguranja,
- razvoj finansijskog tržišta,
- veće uključjenje osiguranika i obuhvat penzijskim sistemom.

Mogući pravci reforme penzijskog sistema u prijedlogu Strategije su:

- izmjena načina obračuna penzijskog osnova kroz bodovni sistem i uvođenje redovnog i transparentnog usklađivanja penzija umjesto sadašnjeg sistema koeficijenta,
- postepeno povećavanje prijevremene starosne granice odlaska u penziju,
- pooštavanje uslova za invalidsku i porodičnu penziju i procesa za njegovo sticanje.

Pored navedenog, pravci reforme su i uvođenje adekvatnih stopa doprinosa za takozvani beneficirani radni staž, te uračunavanje posebnog staža u dvostrukom trajanju samo u slučaju kad je on neophodan za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Izbor budućeg modela penzijskog sistema u Federaciji BiH je glavno pitanje reforme sistema penzijskog i invalidskog osiguranja. Budući penzijski sistem trebalo bi modelirati u dva stuba - obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje (Prvi stub), te dobrovoljno, individualno penzijsko osiguranje (Drugi stub).

Prvi stub obuhvata penzije koje zavise od zarade ili visine uplaćenih doprinosa, a koje su osnova sistema penzijskog i invalidskog osiguranja. U ovom stubu je navedeno i da minimalnu penziju kao pravo treba zadržati u modelu kakav je i danas poznat u vidu minimalne penzije, koja ima funkciju zaštite od ekstremnog siromaštva. Ovom penzijom bile bi pokriveno samo osobe koje ispunjavaju uslove po trenutnim zakonskim rješenjima, a to znači da imaju najmanje 20 godina ostvarenog penzijskog staža i 65 godina života. Ovu vrstu zaštite imali bi i korisnici invalidske i porodične penzije.

Poseban dio prvog segmenta obuhvata osobe koje su uvedene u pravo (penzionisane) pod povoljnijim uslovima u odnosu na opće propise penzijskog i invalidskog osiguranja, po različitim osnovama i svrstavaju se u takozvane povoljnije penzije.

Drugi stub penzijskog osiguranja je dobrovoljan i spada u individualno penzijsko osiguranje koje funkcioniše na kapitaliziranom principu dugoročne štednje. Neki oblici ovakvog osiguranja postoje u Federaciji BiH već dvadesetak godina i poznati su kao šeme dugoročne štednje i police životnog osiguranja koje izdaju osiguravajuće kuće, ali ih je potrebno ugraditi u legislativu i da ih država nadzire.

Strategije reforme mirovinskog sustava u Federaciji BiH nalaže donošenje zakona o PIO/MIO u 2014. godini koji će praktično provoditi tu reformu.

5 PRILOZI

Tabela 1a: Makroekonomski izgledi

U procentima, ako nije drugačije naznačeno	ESA kod	2012	2012	2013	2014	2015	2016
		Nivo (mlrd. EUR)	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	13,6	-0,9	1,5	2,3	2,8	3,5
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	13,9	1,6	4,1	4,1	4,5	4,9
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	11,3	-0,8	0,4	2,1	2,5	3,1
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,1	0,8	0,2	0,3	0,8	2,2
5. Investicije u stalna sredstva	P51	2,5	1,5	2,3	7,2	7,4	12,9
6. Izmjena u inventaru i neto nabavci dragocjenosti (% of BDP)	P52+P53	0,1	163,8	-16,9	-21,8	46,7	1,7
7. Izvoz roba i usluga	P6	4,0	-2,9	4,5	6,1	5,9	7,6
8. Uvoz roba i usluga	P7	7,3	0,5	1,0	4,9	5,2	8,2
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		16,8	-0,2	0,8	3,0	3,5	5,4
10. Izmjena u inventaru i neto nabavci dragocjenosti	P52+P53	0,1	0,4	-0,1	-0,1	0,2	0,0
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-3,3	-1,1	0,8	-0,6	-0,9	-1,9

Tabela 1b: Razvoj cijena

Procentualne promjene, godišnji prosjeci	ESA kod	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Deflator BDP-a		2,5	2,6	1,7	1,7	1,4
2. Deflator osobne potrošnje		2,6	0,5	1,8	1,8	1,7
3. Usklađeni indeks potrošačkih cijena HICP						
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena		2,1	0,3	1,5	1,6	1,5
5. Deflator javne potrošnje		-0,1	2,0	3,0	2,5	2,0
6. Deflator ulaganja		-1,4	1,1	0,9	1,5	1,6
7. Deflator cijene izvoza (roba i usluga)		1,0	1,2	1,9	2,6	2,4
8. Deflator cijene uvoza (roba i usluga)		-0,6	-2,2	2,3	2,7	2,6

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ESA kod	God. 2012	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
		Nivo	Nivo/Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)			3836,4	3836,5	3837,0	3837,2	3837,3
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)			-0,09	0,00	0,01	0,01	0,00
3. Radno aktivno stanovništvo			2566,2	2598,1	2611,1	2618,9	2624,2
4. Stopa učešća			44,0	43,6	43,6	43,9	44,3
5. Zaposlenost, broj lica			813,7	821,6	825,7	837,3	855,7
6. Zaposlenost, radnih sati			n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)			-0,3	1,0	0,5	1,4	2,2
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)			181,2	184,1	186,1	187,9	190,4
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)			1,9	1,6	1,1	1,0	1,3
10. Stopa nezaposlenosti			28,0	27,5	27,5	27,1	26,4
11. Radna produktivnost, lica		32,6	-0,6	0,5	1,8	1,4	1,2
12. Radna produktivnost, radnih sati			n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
13. Naknade zaposlenima	D1	13,1	0,7	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Napomena: Podaci za radno sposobno stanovništvo, zaposlenost i stope nezaposlenosti su preuzeti iz Ankete o radnoj snazi za 2012. i 2013. godinu. Podatak o zaposlenim u javnom sektoru je zvanični podatak Agencije za statistiku BiH jer Anketa o radnoj snazi ne objavljuje traženi podatak. Stope rasta za broj zaposlenih lica u 2013. godini u tabeli 1c se ne podudaraju sa stopama rasta iz tekstualnog dijela EFP, jer su u tekstualnom dijelu EFP-a (Poglavlje 2.) prezentirani zvanični podaci koje objavljuje statistika. Kompenzacije zaposlenim su preuzete iz nacionalnih računa i izražene u milijardama KM. Stavka 4. stopa učešća - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu.

Tabela 1d: Sektorski bilansi

Procenti BDP-a	ESA kod	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Neto kreditiranje/zaduživanje vizavi ostatka svijeta	B.9	-8,1	-5,8	-6,5	-7,2	-8,7
od čega:						
- Bilans roba i usluga		-23,2	-20,1	-20,4	-20,9	-22,4
- Bilans primarnog dohodka i transfera		14,1	13,4	13,2	13,2	13,3
- Kapitalni račun		1,1	0,9	0,7	0,6	0,5
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDP B.9	-6,2	-4,7	-4,9	-5,2	-8,1
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade		-1,9	-1,0	-1,6	-2,0	-0,6
4. Statistička nepodudarnost		0,0	0	0	0	0

Tabela 1e: BDP, ulaganje i bruto dodana vrijednost

	ESA kod	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
BDP i ulaganje						
Nivo BDP-a po trenutnim tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	27,2	28,3	29,5	30,8	32,3
Omjer ulaganja (% BDP)		17,7	17,5	18,2	19,0	20,8
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		-11,4				
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		-0,7				
3. Građevinarstvo		-2,2				
4. Usluge		0,8				

Tabela 1f: Razvoj događanja u vanjskom sektoru

U mil. eura osim ako nije drugačije naznačeno		God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Bilans tekućeg računa (% of BDP)	% od BDP	-9.2	-6.7	-7.2	-7.8	-9.2
2. Izvoz roba	NCU ili EUR	2.57	2.73	2.98	3.24	3.58
3. Uvoz roba	NCU ili EUR	6.89	6.82	7.33	7.94	8.85
4. Trgovinski bilans	NCU ili EUR	-4.32	-4.09	-4.36	-4.70	-5.27
5. Izvoz usluga	NCU ili EUR	1.49	1.57	1.67	1.81	1.98
6. Uvoz usluga	NCU ili EUR	0.40	0.38	0.39	0.40	0.42
7. Bilans usluga	NCU ili EUR	1.09	1.19	1.28	1.40	1.56
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	NCU ili EUR	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	NCU ili EUR	0.12	0.17	0.18	0.20	0.24
10. Tekući transferi	NCU ili EUR	1.84	1.77	1.81	1.88	1.96
11. <i>Od čega</i> iz EU	NCU ili EUR	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
12. Bilans tekućeg računa	NCU ili EUR	-1.27	-0.96	-1.09	-1.22	-1.52
13. Kapitalni i finansijski račun	NCU ili EUR	1.12	0.88	1.01	1.14	1.43
14. Direktna strana ulaganja	NCU ili EUR	0.27	0.39	0.46	0.56	0.57
15. Rezerve u stranoj valuti	NCU ili EUR	0.04	0.10	0.12	0.15	0.18
16. Vanjski dug	NCU ili EUR	3.67	3.81	4.18	4.09	3.79
17. <i>Od čega</i> : javni	NCU ili EUR	3.67	3.81	4.18	4.09	3.79
18. <i>O/č</i> : denominirano u stranoj valuti	NCU ili EUR	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
19. <i>O/č</i> : prispjele otplate	NCU ili EUR	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
20. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU	1.96	1.96	1.96	1.96	1.96
21. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU	1.96	1.96	1.96	1.96	1.96
22. Bruto nacionalna štednja (% BDP)	% od BDP	8.8	11.1	11.1	11.5	11.9
23. Domaća privatna štednja	% od BDP	7.8	0.0	0.0	0.0	0.0
24. Domaća privatna ulaganja	% od BDP	15.1	14.4	14.3	14.4	15.4
25. Domaća javna štednja	% od BDP	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0
26. Domaća javna ulaganja	% od BDP	3.1	3.5	4.2	5.1	5.9

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	God. 2009	God. 2010	God. 2011	God. 2012	God. 2013
1. Bilans tekućeg računa	% od BDP	-6,2	-5,9	-9,5	-9,2	-6,7
2. Stanje neto međunarodnog ulaganja	% od BDP	-52,7	-55,1	-56,7	-58,1	0,0
3. Izvozni tržišni udjeli	% g/g					
4. Realni efektivni tečaj	% g/g	1,3	-0,8	0,5	-0,4	-1,6
5. Nominalni jedinični troškovi rada	% g/g	0,8	-3,5	0,9	3,1	
6. Privatni sektor, protok kredita	% od BDP	-2,1	1,1	2,1	1,5	2,1
7. Zaduženje privatnog sektora	% od BDP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Zaduženje opće vlade	% od BDP	33,4	36,1	38,0	37,6	37,0

Tabela 2: Izgledi budžeta šire vlade – BiH ukupno

	ESA kod	God. 2012	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	
		Nivo (NCU)	% BDP					
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima								
1.	Šira vlada	S13	-513,400	-1.9	-1.0	-1.6	-2.0	-0.6
2.	Centralna vlada	S1311	-295,300	-1.1	-0.8	-1.3	-1.8	-0.9
3.	Državna vlada	S1312	0,000	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4.	Lokalna vlada	S1313	-107,000	-0.4	-0.2	-0.2	-0.1	0.0
5.	Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-111,100	-0.4	0.0	-0.1	0.0	0.4
Šira vlada (S13)								
6.	Ukupan prihod	TR	11.329,000	41.7	42.6	40.0	38.2	37.2
7.	Ukupna potrošnja	TE	11.842,400	43.5	43.6	41.6	40.2	37.8
8.	Neto zaduživanje/ kreditiranje	EDP.B9	-513,400	-1.9	-1.0	-1.6	-2.0	-0.6
9.	Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	173,900	0.6	0.8	0.8	0.8	0.7
10.	Primarni bilans		-339,500	-1.2	-0.3	-0.8	-1.2	0.1
11.	Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Komponente prihoda								
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		5.756,800	21.2	21.6	20.4	19.7	19.4
12.a	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	4.838,300	17.8	18.3	17.3	16.6	16.4
12.b	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	890,500	3.3	3.2	3.0	3.0	2.9
12.c	Porez na kapital	D91	28,000	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
13.	Socijalni doprinosi	D61	4.021,200	14.8	14.5	13.9	13.4	12.9
14.	Prihod od imovine	D4	110,800	0.4	0.4	0.2	0.2	0.2
15.	Ostalo (15 = 16- (12+13+14))		1.440,200	5.3	6.1	5.5	4.9	4.7
16=6	Ukupan prihod	TR	11.329,000	41.7	42.6	40.0	38.2	37.2
p.m.:	Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		9.778,000	36.0	36.1	34.3	33.1	32.3
Odabrane komponente potrošnje								
17.	Kolektivna potrošnja	P32	5.345,800	19,7	19,0	18,3	17,5	16,6
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4.427,000	16,3	15,9	15,3	14,7	14,0
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.427,000	16,3	15,9	15,3	14,7	14,0
19=9.	Izdaci po kamata (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	173,900	0,6	0,8	0,8	0,8	0,7
20.	Subvencije	D3	402,000	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2
21.	Formacija bruto fiksno kapitala	P51	742,600	2,7	4,0	3,3	3,4	3,1
22.	Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		751,100	2,8	2,5	2,6	2,6	2,2
23.	Ukupna potrošnja	TE	11.842,400	43,5	43,6	41,6	40,2	37,8
p.m.	naknada zaposlenima	D1	3.295,4	12,1	11,6	11,2	10,7	10,3

Tabela 2: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije BiH

		ESA kod	God.	God.	God.	God.	God.	God.
			2012	2012	2013	2014	2015	2016
			Nivo (NCU)	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima								
1.	Šira vlada	S13	41,900	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
2.	Centralna vlada	S1311	41,900	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
3.	Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Lokalna vlada	S1313	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Šira vlada (S13)								
6.	Ukupan prihod	TR	924,500	3,4	3,2	3,1	2,9	2,7
7.	Ukupna potrošnja	TE	882,600	3,2	3,4	3,2	3,1	2,9
8.	Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	41,900	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
9.	Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.	Primarni bilans		41,900	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
11.	Jednokratne i druge privremene mjere		19,500	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda								
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		750,000	2,8	2,6	2,5	2,4	2,3
12.a	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,000	2,8	2,6	2,5	2,4	2,3
12.b	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12.c	Porez na kapital	D91	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13.	Socijalni doprinosi	D61	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14.	Prihod od imovine	D4	29,800	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
15.	Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		144,700	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3
16=6	Ukupan prihod	TR	924,500	3,4	3,2	3,1	2,9	2,7
p.m.: Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)			750,000	2,8	2,6	2,5	2,4	2,3
Odabrane komponente potrošnje								
17.	Kolektivna potrošnja	P32	810,700	3,0	2,9	2,9	2,8	2,7
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	11,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	11,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
19=9.	Izdaci po kamatama (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20.	Subvencije	D3	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21.	Formacija bruto fiksnog kapitala	P51	37,600	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2
22.	Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		22,800	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
23.	Ukupna potrošnja	TE	882,600	3,2	3,4	3,2	3,1	2,9
p.m. naknada zaposlenima		D1	663,3	2,3	2,3	2,2	2,1	2,1

Tabela 2: Izgledi budžeta šire vlade – FBiH

		ESA kod	God. 2012	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
			Nivo (NCU)	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima								
1.	Šira vlada	S13	-397,300	-1,5	-1,0	-1,4	-1,5	-1,0
2.	Centralna vlada	S1311	-299,400	-1,1	-0,7	-1,0	-1,2	-0,9
3.	Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Lokalna vlada	S1313	-39,900	-0,1	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
5.	Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-58,000	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,1
Šira vlada (S13)								
6.	Ukupan prihod	TR	6.607,800	24,3	25,6	23,9	22,7	22,0
7.	Ukupna potrošnja	TE	7.005,100	25,8	26,6	25,3	24,2	23,0
8.	Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-397,300	-1,5	-1,0	-1,4	-1,5	-1,0
9.	Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	89,400	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
10.	Primarni bilans		-307,900	-1,1	-0,6	-1,1	-1,1	-0,6
11.	Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda								
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		3.030,000	11,1	12,0	11,3	10,7	10,6
12.a	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.558,400	9,4	10,2	9,6	9,1	9,0
12.b	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	470,300	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6
12.c	Porez na kapital	D91	1,300	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13.	Socijalni doprinosi	D61	2.670,600	9,8	9,6	9,2	8,8	8,4
14.	Prihod od imovine	D4	63,200	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
15.	Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		844,000	3,1	3,8	3,2	3,0	2,9
16=6	Ukupan prihod	TR	6.607,800	24,3	25,6	23,9	22,7	22,0
p.m.: Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)			5.700,600	21,0	21,6	20,6	19,6	19,0
Odabrane komponente potrošnje								
17.	Kolektivna potrošnja	P32	3.136,500	11,5	11,4	10,9	10,5	10,0
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.536,900	9,3	9,1	8,7	8,4	8,0
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.536,900	9,3	9,1	8,7	8,4	8,0
19=9.	Izdaci po kamata (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	89,400	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
20.	Subvencije	D3	256,300	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8
21.	Formacija bruto fiksnog kapitala	P51	446,900	1,6	3,0	2,6	2,4	2,3
22.	Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		539,100	2,0	1,8	1,8	1,7	1,6
23.	Ukupna potrošnja	TE	7.005,100	25,8	26,6	25,3	24,2	23,0
p.m. naknada zaposlenima		D1	1.602,8	5,9	5,9	5,7	5,5	5,2

Tabela 2: Izgledi budžeta šire vlade – RS

		ESA kod	God. 2012	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
			Nivo (bn NCU)	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima								
1.	Šira vlada	S13	-183,709	-0,7	0,2	-0,1	-0,3	0,6
2.	Centralna vlada	S1311	-63,526	-0,2	0,1	-0,2	-0,5	0,2
3.	Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Lokalna vlada	S1313	-67,089	-0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
5.	Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-53,094	-0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Šira vlada (S13)								
6.	Ukupan prihod	TR	3.587,036	13,2	13,0	12,4	12,0	11,8
7.	Ukupna potrošnja	TE	3.770,745	13,9	12,8	12,4	12,3	11,3
8.	Neto zaduživanje/ kreditiranje	EDP.B9	-183,709	-0,7	0,2	-0,1	-0,3	0,6
9.	Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	84,484	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
10.	Primarni bilans		-99,224	-0,4	0,6	0,3	0,2	1,0
11.	Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda								
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		1.804,329	6,6	6,4	6,0	6,0	6,0
12.a	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.381,310	5,1	4,8	4,6	4,6	4,6
12.b	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	396,322	1,5	1,4	1,2	1,3	1,3
12.c.	Porez na kapital	D91	26,697	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13.	Socijalni doprinosi	D61	1.350,638	5,0	4,8	4,7	4,5	4,4
14.	Prihod od imovine	D4	17,764	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15.	Ostalo (15 = 16- (12+13+14))		414,305	1,5	1,7	1,7	1,4	1,4
16=6	Ukupan prihod	TR	3.587,036	13,2	13,0	12,4	12,0	11,8
p.m.:	Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.154,967	11,6	11,2	10,6	10,5	10,4
Odabrane komponente potrošnje								
17.	Kolektivna potrošnja	P32	1.273,299	4,7	4,2	4,1	3,8	3,6
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	1.820,887	6,7	6,6	6,4	6,1	5,8
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.820,887	6,7	6,6	6,4	6,1	5,8
19=9.	Izdaci po kamatama (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	84,484	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
20.	Subvencije	D3	145,675	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
21.	Formacija bruto fiksno kapitala	P51	257,058	0,9	0,6	0,4	0,7	0,5
22.	Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		189,341	0,7	0,6	0,8	0,8	0,5
23.	Ukupna potrošnja	TE	3.770,745	13,9	12,8	12,4	12,3	11,3
p.m.	naknada zaposlenima	D1	948,927	3,5	3,2	3,0	2,9	2,8

Tabela 2: Izgledi budžeta šire vlade – BD

		ESA kod	God. 2012	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
			Nivo (bn NCU)	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima								
1.	Šira vlada	S13	25,700	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
2.	Centralna vlada	S1311	25,700	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
3.	Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Lokalna vlada	S1313	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Šira vlada (S13)								
6.	Ukupan prihod	TR	209,700	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
7.	Ukupna potrošnja	TE	184,000	0,7	0,9	0,6	0,6	0,6
8.	Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	25,700	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
9.	Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.	Primarni bilans		25,700	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
11.	Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda								
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		172,500	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
12.a	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	148,600	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
12.b	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	23,900	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
12.c.	Porez na kapital	D91	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13.	Socijalni doprinosi	D61	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14.	Prihod od imovine	D4	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15.	Ostalo (15 = 16 - (12+13+14))		37,200	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
16=6	Ukupan prihod	TR	209,700	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
p.m.:	Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		172,500	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Odabrane komponente potrošnje								
17.	Kolektivna potrošnja	P32	125,300	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	57,700	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	57,700	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
19=9.	Izdaci po kamata (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20.	Subvencije	D3	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21.	Formacija bruto fiksnog kapitala	P51	1,000	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
22.	Ostalo (22 = 23 - (17+18+19+20+21))		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23.	Ukupna potrošnja	TE	184,000	0,7	0,9	0,6	0,6	0,6
p.m.	naknada zaposlenima	D1	80,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama

% BDP		COFOG Code	BiH		Inst.BiH		FBiH		RS		DB	
			2012	2016	2012	2016	2012	2016	2012	2016	2012	2016
1.	Generalne javne usluge	1	5,3	4,4	0,6	0,6	2,7	2,3	1,8	1,2	0,3	0,3
2.	Obrana	2	1,1	0,9	1,1	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.	Javni red i bezbjednost	3	4,1	3,7	1,1	1,1	1,8	1,6	1,0	0,9	0,0	0,0
4.	Ekonomski poslovi	4	5,7	4,4	0,2	0,2	3,6	4,0	2,0	0,2	0,0	0,0
5.	Zaštita okoliša	5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
6.	Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	1,0	0,8	0,0	0,0	0,6	0,5	0,4	0,3	0,0	0,0
7.	Zdravstvo	7	6,8	5,9	0,0	0,0	4,4	3,7	2,3	2,1	0,1	0,0
8.	Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,5	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
9.	Obrazovanje	9	4,8	3,9	0,0	0,0	2,9	2,4	1,8	1,4	0,1	0,1
10.	Socijalna zaštita	10	14,0	13,2	0,1	0,1	9,6	8,2	4,2	4,8	0,1	0,1
11.	Ukupna potrošnja (stavka 7 = 26 u tabeli 2)	TE	43,5	37,8	3,2	2,9	25,8	23,0	13,9	11,3	0,7	0,6

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti šire vlade

Postoci od BDP-a	ESA kod	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Bruto zaduženost ⁶³		37,6	37,0	37,6	34,7	30,7
2. Promjena koeficijenta bruto zaduženosti		-0,5	-0,6	0,6	-2,9	-4,0
Doprinosi u promjeni bruto zaduženosti						
3. Primarni bilans ⁶⁴		1,2	0,3	0,8	1,2	-0,1
4. Izdaci po kamata (uklj. FISIM) ⁶⁵		0,6	0,8	0,8	0,8	0,7
5. Korekcija tokova		-2,4	-1,6	-1,0	-4,9	-4,6
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije ⁶⁶						
- Neto akumulacija finansijskih sredstava ⁶⁷						
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije						
- Efekti vrednovanja i ostalo ⁶⁸						
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu ⁶⁹		1,7	2,1	2,2	2,1	2,3
Ostale relevantne varijable						
6. Tekuća finansijska sredstva ⁷⁰						
7. Neto finansijski dug (7 = 1 - 6)		37,6	37,0	37,6	34,7	30,7

Tabela 4a: Potencijalne obaveze

% GDP	Godina 2013	Godina 2014
Javne garancije		
Od čega: vezano za finansijski sektor		

⁶³ Prema definiciji u Uredbi 3605/93 (nije ESA koncept).

⁶⁴ Vidi stavku 10 u tabeli 2.

⁶⁵ Vidi stavku 9 u tabeli 2.

⁶⁶ Razlike koje se tiču izdataka po kamati, ostalih izdataka i prihoda mogle bi se po potrebi razdvajati.

⁶⁷ Tekuća sredstva, sredstva po trećim zemljama, preduzećima pod kontrolom vlade i druge razlike između kotiranih i nekotiranih sredstava mogu bi se po potrebi razdvajati.

⁶⁸ Izmjene zbog kretanja u kursu valuta, te operacije na sekundarnom tržištu mogle bi se po potrebi razdvajati.

⁶⁹ Uz posredovanje izdataka po kamati (uklj. FISIM zaveden kao potrošnja) podijeljenih sa nivoom duga iz prethodne godine.

⁷⁰ AF1, AF2, AF3 (konsolidirano po tržišnoj vrijednosti), AF5 (ako kotira na berzi, uključujući udjele u uzajamnim fondovima).

Tabela 5: Odstupanje od prethodnog programa

	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Rast BDP-a (% poeni)					
Prethodno ažuriranje	-0,4	2,3	2,7	3,7	4,1
Najnovije ažuriranje	-0,9	1,5	2,3	2,8	3,5
Razlika	-0,5	-0,8	-0,4	-0,8	-0,7
2. Neto kreditiranje šire vlade (% od BDP)					
Prethodno ažuriranje	-1,5	-0,8	0,0	1,0	
Najnovije ažuriranje	-1,9	-1,0	-1,6	-2,0	-0,6
Razlika	-0,4	-0,2	-1,6	-3,0	-0,6
3. Bruto zaduženost šire vlade (% od BDP)					
Prethodno ažuriranje	37	36,6	38,9	30,9	
Najnovije ažuriranje	37,6	37,0	37,6	34,7	30,7
Razlika	0,6	0,4	-1,3	3,8	30,7

Tabela 6: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju kao osnov za okvirEFP-a

	Dimenzija	God. 2012	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	0,6	0,2	0,5		
Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	3,1	3,0	3,5		
Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek	1,28	1,33	1,36	1,36	
Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek					
Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Svjetskirast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	4,0	3,5	4,1	4,4	
Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	-0,4	0,0	1,4	1,9	
Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek					
Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,2	4,1	5,9	6,3	
Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	111,8	108,8	105,8	99,7	

Napomena: Za kratkoročnu kamatnu stopu dati su podaci za tromjesečni Euribor, projekciju za 2013 i 2014 godinu dala je ECB. Za dugoročnu kamatnu stopu dati su podaci za 10-godišnje nominalne prinose na vladine obveznice euro zone, a projekciju za 2013. i 2014. godinu dala je ECB. Za 2013. i 2014. godinu podaci predstavljaju procjene Europske centralne banke iz rujna 2013. godine, publikacija ECB staff macroeconomic projections for the euro area, september 2013.

<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbstaffprojections201309en.pdf>

TABELA 7: Matrica obaveza u skladu s politikom

Institucije BiH

	Opis politike	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Reforme vezane za indirektno oporezivanje					
A.	Poreska politika	Strategija u području indirektnih poreza u periodu 2014-2016 podrazumijeva simultano djelovanje Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i Upravnog odbora na dva područja: (i) u pravcu kontinuiranog usklađivanja politike indirektnog oporezivanja sa pravnim okvirom EU, te (ii) u pravcu modernizacije UIO i administrativnih procedura u cilju povećanja efikasnosti ubiranja prihoda od indirektnih poreza i smanjenja porezne evazije. Ove reforme su detaljno opisane u poglavlju 4. EFP-a			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	-18,7	16,2	17,9
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	15,0	16,2	17,9
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	33,7	0,0	0,0
2. Uspostava i jačanje kapaciteta Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije					
A.	Administrativna reforma	Agencija je počela sa radom 2011 godine kada su predviđeni troškovi za minimalno funkcionisanje Agencije. U 2014 godini predviđena su sredstva za punu operativnost Agencije.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	-0,2		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,2	X	X
3. Uspostava Vijeća za državnu pomoć					
A.	Administrativna reforma	Uspostava Vijeća za državnu pomoć			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	-0,2		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,2	X	X
Ukupni neto utjecaj na budžet					
	Ukupni utjecaj na budžetske prihode		15,0	16,2	17,9
	Ukupni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	34,1	0,0	0,0

Federacija BiH

	Opis politike	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Novi Zakon o igrama na sreću					
A.	Poreska politika	Sveobuhvatno zakonsko uređenje oblasti igara na sreću i stvaranja uslova za postizanje povećanja prihoda po osnovu priređivanja igara na sreću.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	30,0	20,0	15,0
B.1	Direktni utjecaj na b. prihode	0,0	30,0	20,0	15,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izmjena Zakona o poreskoj upravi FBiH					
A.	Administrativna reforma	Ova reforma je usmjerena na pojačanu kontrolu i naplatu poreskih prihoda i obuhvata niz mjera koje su opisane u poglavlju 4. EFP-a			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	21,0	21,0	22,0
B.1	Direktni utjecaj na b. prihode	0,0	21,0	21,0	22,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode					
A.	Ostale mjere/politike				
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	10,5	0,0	0,0
B.1	Direktni utjecaj na b. prihode	0,0	10,5	0,0	0,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Revizija boračko-invalidske zaštite					
A.	Ostale mjere/politike	Prema izvještaju sa web stranice resornog ministarstva za prvih 9 ostvarena je ušteda cca 7,5 miliona KM a očekuje se do kraja godine da će iznositi 9,9 miliona KM. U tabeli su dati neto iznosi (uštede umanjene za troškove revizije). Pretpostavka je da će u narednim godinama uštede iznositi oko 5 miliona KM			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	6,5	5,0	5,0
B.1	Direktni utjecaj na b. prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-6,5	-5,0	-5,0
5. Racionalizacija materijalnih troškova					
A.	Ostale mjere/politike	Izdaci za materijal i usluge veći su u 2013. godinu iz slijedećih razloga: obezbjeđenja sredstava za popis stanovništva u 2013. sprovedbu Zakona o matičnim knjigama, puštanja u funkciju dodatnih zatvorskih kapaciteta, potrebe obezbjeđenja dodatnih sredstava za nesmetano funkcionisanje Poreske uprave.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	5,0	0,0	0,0
B.1	Direktni utjecaj na b. prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-5,0	0,0	0,0
Ukupni neto utjecaj na budžet					
	Direktni utjecaj na budž. prihode	0,0	61,5	41,0	37,0
	Ukupni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-11,5	-5,0	-5,0

Republika Srpska

	Opis politike	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016
1. Zakon o porezu na dohodak					
A.	Profil provedbe *	Na osnovu izmjene Zakona o porezu nadohodak, koja će stupiti na snagu od 1. februara 2014. godine, uvodi se neoporezivi dio dohotka od 200 KM. To ima za posljedicu umanjeње prihoda od poreza na dohodak u Budžetu Republike Srpske, ali iistovremeno uštede na poziciji bruto plata na rashodovnoj strani u odnosu na Rebalans Budžeta za 2013. godinu.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	-30,5		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	-41,5	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-11,0	X	X
2. Efekat povećanja cijene rada u 2014. u odnosu na 2013. godinu					
A.	Profil provedbe *	Postoji povećanje izdataka na rashodima za lična primanja, kao posljedica realizacije Odluke Vlade Republike Srpske kojom je uvećana cijena rada sa 100 na 106 KM, a koja se primjenjuje od 1. jula 2013. godine. Kao posljedica toga, dolazi do povećanja iznosa bruto plata u 2014. godini (primjena za 12 mjeseci) u odnosu na 2013. godinu (primjena za 6 mjeseci). Istovremeno u 2014. godini su planirane određene uštede, tako da je efekat na poziciji plata po osnovu povećanja cijene rada I ušteta povećanje od 11 miliona KM. (<i>Krajnji efekat prethodne mjere I ove mjere na poziciji plata je 0 KM.</i>)			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	-11,0		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	11,0	X	X
3. Ukidanje subvencija za podsticaj i razvoj privrede					
A.	Profil provedbe *	Ostvarenaje ušteta od gotovo 20 mil.KM na poziciji subvencija za podsticaj I razvoj privrede u Budžetu Republike za 2014. godini u odnosuna 2013. godinu. Navedena mjera, u kombinaciji sa uvođenjem neoporezivog dijela dohotka, je rezultat dogovora sa Privrednom komorom Republike Srpske.			
B.	Neto direktni utjecaj nabudžet (eventualni)	0,0	20,0		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-20,0	X	X
Ukupni neto utjecaj na budžet					
	Ukupni utjecaj na budžetske prihode	0,0	-41,5	0,0	0,0
	Ukupni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-20,0	0,0	0,0